

DOBRE PRAKTYKI ANTYSMOGOWE

PODRĘCZNIK DLA SAMORZĄDÓW

09/2025

Copyright

Stowarzyszenie Alarm Smogowy

Kraków 2025 – wersja 1.3

Opracowanie:

Kamila Gawrońska-Dickson

Anna Dworakowska

Aleksandra Nowicka

Zrealizowano we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego
oraz przy wsparciu finansowym Clean Air Fund.

**CLEAN
AIR
FUND**

 **polski
alarm
smogowy**

 Mazowsze.
serce Polski

Wstęp 7**1. Kontrole palenisk domowych 9**

- 1.1. Straż międzygminna | Lyski, Gaszowice, Jejkowice. 10
- 1.2. Warsztaty dla samorządowców z przeprowadzania kontroli |
Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego 13
- 1.3. Kontrole palenisk we współpracy z policją | Michałowice. 16
- 1.4. Kontrole za pomocą dronów | Karczew 19
- 1.5. Kontrole za pomocą dronów | Zielonki i Wielka Wieś 21
- 1.6. Kontrole następcze (rekontrole) | Grodzisk Mazowiecki 24
- 1.7. Naklejki przypominające o konieczności wymiany
urządzeń grzewczych | Mszczonów. 26
- 1.8. Konsekwentne reagowanie na zgłoszenia
mieszkańców oraz prowadzenie kontroli w godzinach
wieczornych | Grodzisk Mazowiecki 28
- 1.9. Działania informacyjne w mediach społecznościowych |
Myszków 30
- 1.10. Wyposażenie straży miejskiej/gminnej w samochód
operacyjny do zadań z zakresu ochrony powietrza
i środowiska | Piaseczno 32
- 1.11. Udział w konkursach i programach dotacyjnych związanych
z ochroną powietrza | Chorzele, Żory, Bukowno 34

2. Rozwiązania prawne 39

- 2.1. Nakaz usunięcia urządzenia na skutek decyzji
administracyjnej | Rybnik 40
- 2.2. Jak skutecznie wdrożyć uchwałę antysmogową? |
Rekomendacje Śląskiego Związku Gmin i Powiatów. 43
- 2.3. Zakaz montowania pieców węglowych w planach
zagospodarowania przestrzennego | Osielsko 46

3.	Programy dotacyjne.....	49
3.1.	Konsekwentna polityka antysmogowa Rybnik	50
3.2	System premiowy dla ekodoradców Warszawa	53
3.3	Jak zaprogramować efektywny system dotacyjny na poziomie gminy? Michałowice	56
3.4	Jak skutecznie promować Program Czyste Powietrze? Łomianki	60
3.5.	Dofinansowanie dla straży gminnych, miejskich i międzygminnych Województwo małopolskie.....	63
3.6.	Obsługa programu „Czyste Powietrze” przez organizację pozarządową Rybnik	66
3.7.	Programy regionalne w obszarze ochrony powietrza Województwo mazowieckie.....	68
3.8.	Wdrażanie przepisów antysmogowych w programie „Mazowsze dla czystego powietrza” Województwo mazowieckie.....	71
3.9.	Wsparcie gmin przy wdrażaniu Programu Ochrony Powietrza, program „Mazowsze bez smogu” Województwo mazowieckie.....	74
3.10.	Pozyskiwanie funduszy na wymianę pieców w mieszkaniach komunalnych Rybnik	77
3.11.	Pożyczka antysmogowa 0% Województwo pomorskie.....	80
3.12.	Utworzenie straży gminnej dzięki dotacji wojewódzkiej Słomniki.....	83
4.	Wsparcie osób zagrożonych ubóstwem energetycznym ...	85
4.1.	Opracowanie pokontrolnych procedur dotyczących wsparcia osób w ubóstwie energetycznym Kraków	86
4.2.	Program użyczania pomp ciepła ubogim energetycznie mieszkańcom Legionowo	89
4.3.	Wykonanie analiz ubóstwa energetycznego Województwo małopolskie	92
4.4.	Eksperymentalne wspólne mieszkanie dla seniorek Rybnik ..	96

4.5.	Współpraca z ośrodkiem pomocy społecznej Skawina.	99
4.6.	Pasywne budownictwo socjalne Włocławek.	102
4.7.	Wymiana pieca za pośrednictwem GOPS dla osób o niskich dochodach Zabierzów.	104
4.8.	Pomoc osobom ubogim energetycznie w programie „Mazowsze dla czystego ciepła” Województwo mazowieckie.	107
5.	Efektywność energetyczna budynków i OZE.	109
5.1.	Darmowe pomiary termowizyjne dla mieszkańców Legionowo.	110
5.2.	Kompleksowa termomodernizacja budynków w zasobie gminy Radzanów.	113
5.3.	Wykorzystanie OZE do redukcji niskiej emisji i CO ₂ Jabłonna Lacka.	116
6.	Edukacja.	119
6.1.	Informowanie o uchwale antysmogowej w korespondencji urzędowej Legionowo.	120
6.2.	Edukacyjna Sieć Antysmogowa (ESA) Otwock.	123
6.3.	Akcje edukacyjne podczas lokalnych imprez Żyrardów.	126
6.4.	Współpraca urzędu z organizacjami pozarządowymi Celestynów.	128
6.5.	Zajęcia antysmogowe dla dzieci i młodzieży Pruszków.	130
6.6.	Kontrola jako sposób skutecznego informowania i edukowania Izabelin.	134
6.7.	Otwarte konkursy dla NGO w obszarze ochrony środowiska Województwo mazowieckie.	137
7.	Informowanie o jakości powietrza.	139
7.1.	Stan jakości powietrza na stronie gminy Piaseczno.	140
7.2.	Informacja o jakości powietrza w przestrzeni miejskiej Kraków.	142

7.3.	Koło „prognozy smogowej” w przedszkolach Jabłonna	144
7.4.	Informowanie o stanie powietrza na ekranach i zakaz palenia w kominkach Podkowa Leśna	147
7.5.	EkoSłupek – informowanie o jakości powietrza za pomocą kolorów Dąbrówka	150
7.6.	System SYSLOP – powiadamianie o przekroczeniach norm jakości powietrza Województwo mazowieckie	153
8.	Ograniczenie emisji z transportu	157
8.1.	Strefa czystego transportu Warszawa	158
8.2.	Zakup zeroemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego Grabów nad Pilicą i Ożarów Mazowiecki	163
8.3.	Budowa infrastruktury wspierającej czysty transport Pilawa	165
8.4.	Zwiększenie liczby połączeń kolejowych i darmowa komunikacja miejska Mińsk Mazowiecki	168

Zanieczyszczenie powietrza w Polsce przyczynia się, według szacunków Europejskiej Agencji Środowiska, do ponad 40 000 przedwczesnych zgonów rocznie¹.

Oprócz dramatów ludzkich smog generuje ogromne koszty. Opieka nad osobami chorującymi przez zanieczyszczenie powietrza, np. pacjentami po udarach, zawałach, z astmą czy chorobami nowotworowymi, pochłania znaczne środki. European Health Alliance (HEAL) szacuje, że Polacy wydają 100 mld euro w skali roku na leczenie skutków zdrowotnych smogu². Są to koszty ponoszone także po części przez samorządy, które pełnią rolę jednego z publicznych płatników w systemie zdrowotnym, oprócz Narodowego Funduszu Zdrowia i budżetu państwa.

Na przestrzeni kilku, kilkunastu lat, dzięki presji społecznej, zaangażowaniu władarzy miast oraz decydentów wojewódzkich i krajowych wdrożono liczne narzędzia ochrony powietrza. Przykłady ciekawych i skutecznych działań zebraliśmy w naszym podręczniku. Mamy nadzieję, że będzie on służyć jako źródło inspiracji dla samorządów do tworzenia strategii i planów redukcji zanieczyszczenia powietrza na swoim terenie. Wszak to właśnie na barkach samorządów leży wdrażanie i egzekwowanie zapisów uchwał antysmogowych, dzięki którym już w 11 województwach zaczął obowiązywać zakaz użytkowania bezklasowych pieców na węgiel i drewno.

W Polsce obserwujemy stopniową poprawę jakości powietrza oraz zmniejszenie liczby dni z przekroczeniami norm. Zmiana na lepsze jest szczególnie widoczna tam, gdzie samorządy potraktowały problem

¹ European Environmental Agency, *Air quality in Europe 2022*, <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2022>

² European Health Alliance, „Will the Polish government support higher ambitions for improving air quality for health?”, <https://www.env-health.org/will-the-polish-government-support-higher-ambitions-for-improving-air-quality-for-health/>

smogu jako jeden z priorytetów i wdrożyły szereg rozwiązań zachęcających mieszkańców do wymiany ogrzewania przy jednoczesnym konsekwentnym egzekwowaniu obowiązujących przepisów antysmogowych. Mimo to wyzwania nadal są ogromne. Jakość powietrza w wielu miejscowościach wciąż pozostawia wiele do życzenia, w całej Polsce kopci ok. 2 mln bezklasowych kotłów.

Większość gmin nie jest przygotowana do spełnienia nowych, bardziej wymagających norm jakości powietrza, które wejdą w życie od 2030 r. na podstawie zatwierdzonej 14 października 2024 r. przez Radę Unii Europejskiej dyrektywy w sprawie jakości powietrza (AAQD). Wypełnienie nowych norm będzie zależało od sprawnego wdrożenia uchwał antysmogowych oraz likwidacji wszystkich bezklasowych kotłów i pieców na paliwa stałe³.

Dobre praktyki zebrane w niniejszym podręczniku to kreatywne pomysły, ciekawe doświadczenia, rozwiązania i narzędzia, które w wielu miejscach w Polsce doprowadziły do pozytywnych zmian: przyspieszyły proces wymiany „kopciuchów”, poprawiły efektywność energetyczną budynków, a także ograniczyły emisję z transportu. Przedstawione w publikacji praktyki zostały pogrupowane w 7 obszarów działalności kluczowych w walce ze smogiem:

1. Kontrole palenisk domowych
2. Programy dotacyjne
3. Wsparcie osób zagrożonych ubóstwem energetycznym
4. Efektywność energetyczna budynków i OZE
5. Edukacja
6. Informowania o jakości powietrza
7. Ograniczanie emisji z transportu

Aby osiągnąć namacalny sukces, warto inwestować starania i środki w każdy z nich.

³ Ł. Adamkiewicz, K. Maciejewska, D. Mucha, *Druga Polski do czystego powietrza i zgodności z dyrektywą AAQD (2030)*, 2024

A person wearing a grey beanie and a dark jacket is looking into a fireplace. The scene is dimly lit, with a teal color overlay. The fireplace has a glass door, and a fire is visible inside. The person's face is partially visible in profile.

ROZDZIAŁ 1

KONTROLA PALENISK DOMOWYCH

STRAŻ MIĘDZYGMINNA

LYSKI, GASZOWICE I JEJKOWICE
WOJ. ŚLĄSKIE

A black and white photograph showing the back of a person wearing a high-visibility vest with the words 'STRAŻ MIEJSKA' printed on it. The person is standing next to a light-colored car, with the car's door handle and window visible. The background is slightly blurred, showing what appears to be a parking area or street.

Doświadczenia wielu gmin pokazują, że efektywna kontrola palenisk ma miejsce przede wszystkim tam, gdzie funkcjonuje straż miejska lub gminna. W gminach ze strażą mieszkańcy wyraźnie częściej zgłaszają wykroczenia; w takich gminach zdecydowanie trudniej unikać odpowiedzialności za spalanie odpadów i łamanie przepisów uchwały antysmogowej.

W przypadku gmin, których budżet nie jest w stanie pokryć kosztów utrzymania straży, rozwiązaniem może być wspólne prowadzenie takiej instytucji przez sąsiadujące gminy, a więc **powołanie straży międzygminnej**. Jest to **efektywne kosztowo rozwiązanie, które pozwala skutecznie wdrażać uchwałę antysmogową**.

Na taki krok zdecydowali się w 2016 r. wójtowie gmin Lyski, Gaszowice i Jejkowice. Zawarli oni porozumienie, w wyniku którego obszar służby straży gminnej Lyski powiększył się o tereny gmin Gaszowice i Jejkowice.

Podstawa prawna utworzenia straży międzygminnej – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych

Art. 2. [Utworzenie straży gminnej]

1. Rada gminy może utworzyć straż gminną.
2. Rada gminy tworzy straż po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, o czym zawiadamia wojewodę. W przypadku nieotrzymania opinii, rada gminy może utworzyć straż po upływie 14 dni od dnia przedstawienia wniosku o wydanie opinii.
3. W gminach, w których organem wykonawczym jest burmistrz (prezydent miasta), straż nosi nazwę „straż miejska”.

Roz. 1 Art. 3. [Utworzenie wspólnej straży gminnej dla sąsiadujących gmin]

1. Gminy sąsiadujące na obszarze jednego województwa mogą zawrzeć, po zasięgnięciu opinii właściwego terytorialnie komendanta wojewódzkiego (Stołecznego) Policji, porozumienie o utworzeniu wspólnej straży (...).
2. Porozumienie określa w szczególności:
 - 1) zasięg terytorialny działania wspólnej straży;
 - 2) sposób finansowania wspólnej straży;
 - 3) radę gminy, która nada regulamin wspólnej straży i może ją rozwiązać;
 - 4) wójta, burmistrza (prezydenta miasta), któremu wspólna straż będzie podlegać.

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 7 stycznia 2016 r.

Str. 77

Wydrukowano z Dziennika Urzędowego Województwa Śląskiego
Data druku: 07.01.2016 r.

Porozumienie zawarte w dniu 2 grudnia 2015 r. w Łyżkach

poniżej:

Gmina Łyżki reprezentowaną przez Grzegorzę Gryta	-	Wójta Gminy Łyżki,
Gmina Gaszowice reprezentowaną przez Pawła Biegalskiego	-	Wójta Gminy Gaszowice,
Gmina Jędrzejów reprezentowaną przez Marka Hęglę	-	Wójta Gminy Jędrzejów.

Działające na podstawie:

- 1) art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1383 z późn. zm.) oraz;

- 2) Uchwały nr RG.0007/92.2015 Rady Gminy Łyżki z dnia 28 października 2015 r. w sprawie zawarcia porozumienia z Gminami Gaszowice i Jędrzejów;

- 3) Uchwały nr OG-008.0007.13.08.2015 Rady Gminy Gaszowice z dnia 29 października 2015 r. w sprawie zawarcia porozumienia z Gminami Łyżki i Jędrzejów;

- 4) Uchwały nr X/50/2015 Rady Gminy Jędrzejów z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie zawarcia porozumienia z Gminami Łyżki i Gaszowice, o następującej treści:

- § 1. Strony niniejszego porozumienia tworzą wspólną Straz Gminną zwaną dalej Strazą.
- § 2. Usługi sąsiadujących Straz w granicach administracyjnych Gminy Łyżki, Gminy Gaszowice i Gminy Jędrzejów.

- § 3.1. Straz pokrywa swoje wydatki bezpośrednio z budżetu Gminy Łyżki.

- § 3.2. Gmina Gaszowice pokrywa 20% kosztu utrzymania Strazy wg następującego wyliczenia: całkowity roczny plan (wynikające) wydatków bieżących Strazy występujący z budżetu Gminy Łyżki, pomnożony przez 20%.

- § 3.3. Gmina Jędrzejów pokrywa 20% kosztu utrzymania Strazy wg następującego wyliczenia: całkowity roczny plan (wynikające) wydatków bieżących Strazy występujący z budżetu Gminy Łyżki, pomnożony przez 20%.

- § 4. Wykonanie planowanych kosztów utrzymania Strazy w kolejnym roku budżetowym strony uzgadniają na piśmie najpóźniej do 30 października roku poprzedzającego. W roku 2015 strony uzgodniły koszt utrzymania Strazy do dnia 15 grudnia.

- § 5. Gmina Gaszowice i Jędrzejów będą przekazywały na konto Gminy Łyżki na podstawie wyznaczonej przez Wójta Gminy Łyżki sumy kwantowej, co najmniej z góry do 15-go danego miesiąca 1/12 wyliczonej zgodnie z zapisem § 3 ust. 2 i § 3 ust. 3 z tym, że w listopadzie przekazywać kwotę w wysokości 2/12 za miesiąc listopad gminom.

- § 6. Zwolnia w związku powyższe obowiązki ubezpieczenia odsetek w wysokości ustawowej.

- § 7. Ostateczne rozliczenie kosztów utrzymania za dany rok nastąpi do dnia 31 stycznia następnego roku kalendarzowego.

UCHWAŁA NR X/160/..... 2015
RADA GMINY JĘDRZEJÓW
z dnia 9 listopada 2015 r.

w sprawie: zawarcia porozumienia z Gminami Łyżki i Gaszowice

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 12 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1383 z późn. zm.) na wniosek Wójta Gminy Jędrzejów po uzyskaniu pozytywnej opinii Śląskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji

Rada Gminy Jędrzejów

uchwała, co następuje:

§ 1

1. Zawrzeć porozumienie z Gminą Łyżki i Gminą Gaszowice w sprawie utworzenia wspólnej Straży Gminnej.

2. Straz Gminna będzie umiejscowiona w strukturze Gminy Łyżki.

3. Usługi zasięg terytorialny Straży Gminnej w granicach administracyjnych Gminy Łyżki, Gminy Gaszowice i Gminy Jędrzejów.

§ 2

- Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jędrzejów, a w szczególności upoważniając Go do zawarcia porozumienia z Gminą Łyżki i Gminą Gaszowice.

§ 3

- Uchwałę ogłasza się poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy, umieszczenie na stronie BIP.

§ 4

- Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEDSIĘWZIĘCIE
WÓJTA GMINY JĘDRZEJÓW

Przemysław Cech
Wójt Gminy
47 100 1

W porozumieniu określono również, w jaki sposób straż będzie pokrywała swoje wydatki (wyszczególniono podział budżetu pomiędzy trzy współpracujące gminy), a także jak będzie organizowany czas pracy zatrudnionych strażników. Administrację związaną z utrzymaniem straży gminnej objęła gmina Lyski.

”

Zadaniem straży jest realizacja czynności, których często nie chcą wykonywać urzędnicy, np. interwencyjne kontrole pieców w kotłowniach. Strażnicy są przeszkoleni, mają doświadczenie, mundur strażnika wzbudza respekt. To właśnie oni stoją na straży porządku i bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa ekologicznego i zdrowotnego mieszkańców. Jeżeli więc chcemy, aby nasza gmina była bezpieczna i czysta, to bez straży nie uda się osiągnąć tego efektu.

Adam Mandera

Komendant Straży Gminnej Lyski – straży dla mieszkańców gminy Lyski, Gaszowice i Jejkowice

W ten sposób tereny, które do tej pory nie miały straży gminnej, zostały objęte regularnymi patrolami, a mieszkańcy uzyskali możliwość zgłaszania podejrzenia wykroczeń do służb, które co do zasady reagują natychmiastową interwencją. I tak, straż międzygminna w 2023 r. wykonała 197 kontroli palenisk, w tym 113 na terenie gmin Gaszowice i Jejkowice. W 33 przypadkach wykryła spalanie odpadów lub nieprzestrzeganie uchwały antysmogowej. Ponadto, przeprowadziła interwencje w innych kategoriach społecznych i odpowiedziała w sumie na prawie 300 zgłoszeń od mieszkańców wszystkich trzech gmin.

Doświadczenie pokazuje więc, że straż gminna/miejska jest niezbędna wójtom, burmistrzom i prezydentom w walce o czyste powietrze w ich gminach i miastach.

Komendant Straży Gminnej Lyski Adam Mandera

E-mail: komendant@lyski.pl

Tel. (32) 4300051

WARSZTATY DLA SAMORZĄDOWCÓW Z PRZEPROWADZANIA KONTROLI

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Niezbędnym elementem wdrażania uchwały antysmogowej jest kontrola, jak mieszkańcy wywiązują się z przestrzegania jej przepisów. To zadanie zostało określone w Mazowieckim Programie Ochrony Powietrza jako jedno z działań naprawczych przypisanych gminom.

Mając na uwadze właściwe wdrożenie aktów prawa miejscowego oraz potrzeby zgłaszane przez mazowieckie samorządy gminne (w tym brak wyspecjalizowanej kadry kontrolującej przestrzeganie przepisów uchwały antysmogowej), Departament Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego przeprowadza bezpłatne warsztaty dotyczące kontroli przestrzegania przepisów mazowieckiej uchwały antysmogowej oraz

metodyki wykrywania nielegalnego spalania odpadów w indywidualnych urządzeniach grzewczych. Szkolenia są przeznaczone dla pracowników urzędów miast i gmin, ekodoradców oraz straży miejskich i gminnych z terenu województwa mazowieckiego.

W 2019 r. warsztaty miały charakter stacjonarny i były prowadzone przez Centralne Laboratorium Pomiarowo-Badawcze; przeszkolono wtedy ok. 200 osób. Od 2021 r. szkolenia są prowadzone przez Instytut Technologii Paliw i Energii (wcześniej: Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla w Zabrze) oraz prawników z Fundacji Frank Bold. Obejmują cykl 10 spotkań, w których online uczestniczy po 60 osób (600 osób przeszkolonych rocznie), i kończą się uzyskaniem przez nieimiennych certyfikatów.

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Warsztaty rokrocznie cieszą się dużym zainteresowaniem, co potwierdza fakt, że w latach 2019–2024 przeszkolonych zostało już ok. 2600 osób. Rezultatami są podniesione standardy kontroli oraz lepsze merytoryczne przygotowanie osób kontrolujących przestrzeganie przepisów uchwały antysmogowej. Warsztaty zostały tak skonstruowane, aby uczestnicy mogli nie tylko zdobyć wiedzę teoretyczną, ale i poznać jej praktyczne zastosowanie.

Z ankiet ewaluacyjnych wynika, że szkolenia są potrzebne, a poruszane zagadnienia zostają omówione wyczerpująco i merytorycznie. Bardzo dobre opinie i zaangażowanie uczestników motywują do kontynuacji warsztatów z kontroli oraz do dalszego podnoszenia kwalifikacji pracowników odpowiedzialnych za kontrole.

Eliza Capik

Koordynatorka warsztatów ze strony Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Mazowieckiego, Wydział Emisji i Ochrony Powietrza
w Departamencie Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń
Zintegrowanych UMWM
E-mail: eliza.capik@mazovia.pl
Tel. (22) 356 38 08

#szkolenia kontrole palenisk #uchwała antysmogowa mazowsze
#kontrole palenisk mazowsze

KONTROLE PALENISK WE WSPÓŁPRACY Z POLICJĄ

MICHAŁOWICE
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Michałowice

W gminach, które nie posiadają straży miejskiej lub gminnej, to najczęściej na pracownikach urzędu spoczywa obowiązek prowadzenia kontroli palenisk pod kątem zgodności z uchwałą antysmogową i zakazu spalania odpadów. Urzędnicy prowadzą nie tylko kontrole planowane, ale również interwencyjne – jednocześnie nie posiadają możliwości wystawienia mandatu. Ponadto, praktyka pokazuje, że urzędnicy prowadzący kontrole bywają narażeni na trudne sytuacje związane z kontaktem z właścicielami posesji. Mając na uwadze powyższe, dobrym rozwiązaniem dla gmin, w których nie funkcjonuje straż, jest prowadzenie kontroli we współpracy z policją.

Jako że w mazowieckich Michałowicach nie ma straży gminnej, w 2019 r. wójt gminy zawarł porozumienie z komendantem powiatowym policji, na mocy którego zdecydowano o zorganizowaniu ponadnormatywnych służb policji na terenie Michałowic. W praktyce powołano tzw. EkoPatrol – zespół złożony z urzędnika i policjanta, którego zadaniem jest m.in. wspólne prowadzenie kontroli palenisk. W umowie (porozumieniu) określono m.in. zakres zadań policjanta pełniącego obowiązki w ramach porozumienia oraz środki finansowe, które gmina przeznaczy na utrzymanie dodatkowej służby funkcjonariusza.

Jakie są możliwe formy współpracy między gminą a policją?

Pierwszą formą współpracy – którą przyjęła również gmina Michałowice – jest przekazanie policji określonych środków finansowych na podstawie art. 13 ust. 3, ust. 4 lub ust. 4a ustawy o Policji. Dzięki takiemu rozwiązaniu możliwe jest zorganizowanie służby funkcjonariusza, który razem z urzędnikami będzie prowadził kontrole palenisk domowych.

Drugą formą współpracy gminy z policją przy prowadzeniu kontroli jest wystąpienie, na podstawie art. 9v ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do właściwego miejscowo komendanta policji o pomoc, jeżeli jest to niezbędne do przeprowadzenia czynności kontrolnych, zaś komendant jest obowiązany tę pomoc zapewnić. W świetle tego przepisu udzielenie pomocy na wniosek wójta jest obowiązkiem; komendant nie ma prawa dokonywać samodzielnej oceny, czy pomoc policji w konkretnej sytuacji jest niezbędna.

W Michałowicach zespół złożony z urzędnika i policjanta pracuje głównie w każdy poniedziałek w godzinach 10.00–18.00. Jak mówi Krzysztof Pietrusiak z Urzędu Gminy, *wybraliśmy ten dzień, ponieważ w weekend wpływa najwięcej zgłoszeń od mieszkańców. Dodatkowo, jeżeli zachodzi potrzeba realizacji pilnego zgłoszenia, a nie jest to poniedziałek, telefonicznie kontaktujemy się z dzielnicowym i wspólnie je realizujemy. W ramach wspólnych interwencji sprawdzane są paleniska domowe pod kątem nieprawidłowości związanych z eksploatacją urządzenia grzewczego, używania paliwa złej jakości czy gromadzenia i spalania odpadów. W czasie każdej kontroli prowadzimy rozmowy na temat uchwały antysmogowej oraz związanych z nią ograniczeń i zakazów, jak również możliwości*

przystąpienia do gminnych programów dotacyjnych i programu „Czyste Powietrze”. Mówimy o możliwościach łączenia programów i uldze termomodernizacyjnej. Niekiedy rozmowy przeprowadzamy kilkakrotnie na tej samej posesji.

”

Zdecydowanie rekomendujemy zawarcie porozumienia z miejscową jednostką policji w celu prowadzenia wspólnych kontroli palenisk. Taki patrol jest najlepszym rozwiązaniem do realizacji zadań w terenie oraz dyscyplinowania mandatami sprawców niestosujących się do przepisów ochrony powietrza.

Krzysztof Pietrusiak

Referat Ochrony Środowiska Gminy Michałowice

Niepodważalną zaletą prowadzenia kontroli w asyście policji jest fakt, że funkcjonariusze mogą nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego za każde wykroczenie zagrożone karą grzywny, a więc gdy zachodzi taka potrzeba, kontrole kończą się szybką i skuteczną reakcją ze strony uprawnionych służb.

Krzysztof Pietrusiak

Referat Ochrony Środowiska Gminy Michałowice, UG Michałowice

E-mail: k.pietrusiak@michalowice.pl

Tel. (22) 350 91 91

#policja #interwencja #kontrola #eko patrol

KONTROLE ZA POMOCĄ DRONÓW

KARCZEW
WOJ. MAZOWIECKIE

Gmina Karczew rokrocznie przeprowadza kontrole przestrzegania przepisów antysmogowych przy użyciu dronów wyposażonych w aparaturę do analizy składu spalin. Gmina nie dysponuje własnym dronem, ale współpracuje w tym zakresie z zewnętrzną firmą posiadającą doświadczenie w przeprowadzaniu tego typu kontroli. Podczas akcji dronowej urzędnikom asystują policjanci.

Jak przebiega tego typu kontrola? Dron nadlatuje nad dymiący komin, po czym pobiera i analizuje próbki dymu. Wynik pomiaru zostaje przekazany uczestniczącym w procedurze urzędnikom, którzy posiadają stosowne upoważnienia do przeprowadzenia kontroli nadane przez burmistrza. Gdy zachodzi podejrzenie spalania odpadów, wówczas mogą oni podjąć decyzję o bezzwłocznym wejściu na teren posesji i weryfikacji spalanego paliwa. Kiedy kontrola paleniska potwierdza wstępną analizę przeprowadzoną przez dron, możliwe jest – dzięki obecności policjantów – natychmiastowe nałożenie mandatu na osobę popełniającą wykroczenie.

Uwaga: na podstawie wskazań z drona z analizatorem spalin nie ma możliwości wystawienia mandatu. Konieczne jest podjęcie kontroli wewnątrz budynku. Dlatego najlepsze rezultaty przynosi prowadzenie kontroli dronem w asyście straży gminnej lub policji.

Użycie drona do przeprowadzenia kontroli pozwala na zwiększenie jej efektywności – urzędnicy mogą sprawnie wytypować posesje stanowiące zagrożenie dla jakości powietrza i od razu podjąć kontrolę interwencyjną. Co ważne, taki sposób działania umożliwia przegląd dużego obszaru w relatywnie krótkim czasie.

Metoda [kontroli przy pomocy drona] pozwala w stosunkowo krótkim czasie skontrolować dużą ilość nieruchomości, co w konsekwencji oszczędza czas urzędnika i pozwala uniknąć niepotrzebnego stresu mieszkańcom, którzy prawidłowo wywiązują się z przepisów uchwały antysmogowej.

Sylwester Jedynak

Inspektor ds. Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej, UM Miasta Karczew

Kontrole przy pomocy dronów w Karczewie realizowane są rokrocznie przy pomocy środków z budżetu Województwa Mazowieckiego w ramach „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatek”.

Urząd Miejski Karczew

E-mail: um@karczew.pl

Tel. (22) 780 65 16

#dron #interwencja #kontrola #pomiar

KONTROLE ZA POMOCĄ DRONÓW

GMINY ZIELONKI I WIELKA WIEŚ

Zielonki i Wielka Wieś – dwie gminy w Małopolsce – zwiększyły skuteczność kontroli palenisk dzięki zastosowaniu nowoczesnych dronów z czujnikami analizującymi skład dymu.

Zielonki jako jedna z pierwszych podkrakowskich gmin wprowadziły kontrole palenisk z użyciem dronów już w listopadzie 2021 r. Paleniska domowe kontrolowane były przez pracowników urzędu gminy wraz z policją w ramach patroli finansowanych dodatkowo przez gminę. Do kontroli używano urządzeń wyposażonych w sensory, które pobierały próbki dymu nad kominami i analizowały je w czasie rzeczywistym. Wykrycie zwiększonego stężenia związków chemicznych podczas badania dronem wiąże się z natychmiastowym wejściem na posesję urzędników i policjantów. Wówczas przeprowadzana jest szczegółowa kontrola, w tym zgodności opału oraz kotła z uchwałą antysmogową; w razie potrzeby zaś pobierana jest próbka popiołu z paleniska do analizy w laboratorium.

W Gminie Zielonki stawiamy na nowoczesne technologie, dlatego już od 2021 r. wykorzystujemy drony do skutecznej kontroli palenisk. Dzięki sensorom analizującym dym w czasie rzeczywistym możemy szybko reagować na przypadki spalania odpadów i chronić mieszkańców przed szkodliwymi zanieczyszczeniami. Naszym celem jest nie tylko egzekwowanie przepisów, ale też budowanie świadomości, że czyste powietrze to wspólna korzyść dla całej społeczności.

Anna Węgrzyn

Kierownik Referatu Niskiej Emisji i Odpadów

Zakres pomiarów obejmuje m.in. stężenie pyłów PM1, PM2.5, PM10, formaldehydu, benzenów, siarkowodoru, amoniaku i innych lotnych związków organicznych. Dzięki temu zaś możliwe staje się szybkie wykrycie spalania zabronionych materiałów: butelek PET, PCV, farbowanych desek, elementów tapicerki, wilgotnego drewna czy mułów węglowych.

Liczba tego typu kontroli wzrasta z roku na rok. W 2021 r. skontrolowano kilkadziesiąt lokalizacji. Z kolei w sezonie 2023/2024 wykonano ok. 720 takich inspekcji, w tym nałożono prawie 40 mandatów po potwierdzeniu wyników uzyskanych przy użyciu drona.

Gmina Wielka Wieś, która formalnie nie posiada straży miejskiej, również wprowadziła kontrole za pomocą dronów. Przeprowadzają je pracownicy urzędu upoważnieni przez wójta, często z udziałem policji. Mieszkańcy są zadowoleni z rezultatów, ponieważ drony umożliwiają sprawne wykrywanie procederu spalania odpadów. Co bardzo ważne, takie kontrole zwiększają presję na osoby, które łamią przepisy uchwały antysmogowej. Do tego dochodzi jeszcze presja ze strony sąsiadów, którzy samodzielnie zgłaszają podejrzenie spalania odpadów i nieprzestrzegania uchwały antysmogowej do urzędu. Rezultatem jest rezygnacja ze spalania niedozwolonych materiałów, jak również często wymiana urządzenia grzewczego.

Działania w gminach Zielonki i Wielka Wieś pokazują, że kontrola palenisk przy pomocy dronów to efektywna metoda ograniczania niskiej emisji. Oprócz usprawnienia procesu kontroli drony

pełnią rolę prewencyjną i przyczyniają się do budowania świadomości społecznej. Obawa przed możliwą kontrolą za pomocą drona skutecznie hamuje łamanie przepisów. Wszystkie inne działania antysmogowe podejmowane przez gminę – w tym edukacja czy wsparcie ekodradców w procesie wymiany źródła ogrzewania i termomodernizacji budynku – wzmacniają efekt uzyskany dzięki kontrolom z użyciem dronów i sprawiają, że wspomniane gminy znajdują się w czołówce najbardziej aktywnych gmin w Małopolsce w zakresie działań antysmogowych.

Źródło: Gmina Zielonki

Gmina Zielonki

mgr Anna Węgrzyn

Kierownik Referatu Niskiej Emisji i Odpadów

E-mail: ug@zielonki.pl

Tel. (12) 285 08 50, wew. 317

Gmina Wielka Wieś

E-mail: ug@wielka-wies.pl

Tel. (12) 419 17 01 – 04

#dron #interwencja #kontrola #pomiary

KONTROLE NASTĘPCZE (REKONTROLE)

GRODZISK MAZOWIECKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Prowadzenie kontroli następnych (rekontroli) jest niezwykle ważne w procesie skutecznego wdrażania uchwały antysmogowej i zakazu palenia odpadami. **Rekontrole są kontrolami ponownymi, po wcześniejszym wykryciu naruszenia, prowadzonymi po to, by sprawdzić, czy przepisy uprzednio naruszone są już w danym miejscu przestrzegane.** Podczas kontroli następnych stosuje się te same przepisy prawne, co w przypadku kontroli rutynowych i interwencyjnych.

Rekontrole stosuje regularnie straż miejska w Grodzisku Mazowieckim. Jak mówi komendant tamtejszej straży, *co prawda, najwięcej wykrywanych nieprawidłowości jest realizowanych w trakcie kontroli interwencyjnych, ale i rekontrole pozwalają na ukaranie osób liczących, po przeprowadzonej już kontroli, na bezkarność w procederze np. dalszego wykorzystywania odpadów do spalania w piecu CO.*

Moc sprawcza rekontroli jest niepodważalna. Dzięki nim straż miejska lub urzędnicy są w stanie zweryfikować, czy osoba wcześniej skontrolowana dostosowała się do przepisów, a zatem czy zastosowane

uprzednio środki rzeczywiście przyniosły pożądany efekt. Niestety, kontrole tego typu są czasem pomijane w procesie egzekwowania przepisów dotyczących ochrony powietrza, co skutkuje niedoprowadzaniem poszczególnych spraw do końca, a więc i nieusuwaniami problemu zanieczyszczenia powietrza przez konkretnych właścicieli nieruchomości.

Kiedy najlepiej przeprowadzić rekontrolę?

W przypadku, kiedy stwierdzone zostaje popełnienie wykroczenia w zakresie spalania odpadów lub niedozwolonych paliw, kontrole następcze powinny być niezapowiedziane, czyli bez wyznaczonych terminów. Jeśli w trakcie rekontroli okaże się, że mieszkaniec nie dostosował się do pouczeń, należy wystawić mandat lub skierować sprawę do sądu. Warto przeprowadzić kolejną kontrolę nawet po nałożeniu mandatu lub grzywny przez sąd, aby upewnić się, że zastosowane środki spełniły swoją funkcję.

W przypadku urządzenia niespełniającego wymogów uchwały antysmogowej termin ponownej kontroli należy wyznaczyć, uwzględniając czas niezbędny na rozpoznanie sytuacji na rynku, zamówienie urządzenia i umówienie wykonawcy wymiany źródła ciepła czy wykonanie przyłączy mediów (np. przyłączenie gazu – obowiązują terminy Polskiej Spółki Gazownictwa). Po upływie wyznaczonego czasu rekontrolę przeprowadza się na tych samych zasadach i w tym samym zakresie co pierwszą kontrolę. Dopuszcza się odstępianie od ponownej kontroli, jeżeli z danych z CEEB wynikać będzie, że wymiana urządzenia grzewczego została już zrealizowana.

Straż miejska w Grodzisku Mazowieckim

E-mail: sm@grodzisk.pl

Tel. 22 755 54 31

[#rekontrola](#) [#kontrola następcza](#) [#kontrole](#)

NAKLEJKI PRZYPOMINAJĄCE O KONIECZNOŚCI WYMIANY URZĄDZEŃ GRZEWCZYCH

MSZCZONÓW
WOJ. MAZOWIECKIE

W całej Polsce w nadchodzących kilku latach wejdą w życie kolejne etapy uchwał antysmogowych. Mając na uwadze najbliższy termin mszczonowscy urzędnicy podczas każdej kontroli rozmawiają z mieszkańcami o przepisach antysmogowych, o konieczności wymiany kotłów, jak również o możliwości skorzystania z gminnych programów dotacyjnych i programu „Czyste Powietrze”. Dodatkowo, aby mieć pewność, że graniczna data nie umknie właścicielom nieruchomości, wręczają im naklejki przypominające o obowiązku wymiany urządzenia grzewczego. Osoby kontrolowane zachęca się do umieszczenia tych naklejek na piecu bądź w jego pobliżu, aby pamiętać o zbliżającym się terminie.

Wszystkie gminy województwa mazowieckiego mogą zgłosić się do Urzędu Marszałkowskiego i odebrać naklejki z jego siedziby. Są one również dostępne do pobrania i samodzielnego wydruku na stronie internetowej:

https://www.powietrze.mazovia.pl/uploaded_images/1654493408_1-naklejka-mazowsze.pdf

Źródło: Urząd Marszałkowski
Województwa Mazowieckiego

Ważne: Podczas prowadzonej kontroli urządzenia grzewczego należy upewnić się, że dany kocioł kwalifikuje się, bądź nie, do wymiany zgodnie z uchwałą antysmogową. Naklejki należy wręczyć tylko wtedy, kiedy mamy pewność co do klasy (lub braku klasy) kotła lub widocznej daty produkcji (w przypadku m.in. podkarpackiej oraz śląskiej uchwały antysmogowej).

Renata Wolak

Naczelnik Wydziału Gospodarki Gminnej w Mszczonowie

UM Mszczonów

E-mail: renata.wolak@mszczonow.pl

Tel. (46) 858 28 2

#termin uchwały antysmogowej #edukacja #naklejka
#wymień piec

KONSEKVENTNE REAGOWANIE NA ZGŁOSZENIA MIESZKAŃCÓW ORAZ PROWADZENIE KONTROLI W GODZINACH WIECZORNICH

GRODZISK MAZOWIECKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Straż miejska w Grodzisku Mazowieckim jest świadoma tego, jak ważne w kontekście skutecznego wdrażania uchwały antysmogowej są aktywne i adekwatne reakcje służb na zgłoszenia ze strony mieszkańców o potencjalnym wykroczeniu. Działanie to może wydawać się oczywiste, jednak nie wszystkie gminy realizują ten obowiązek.

Podjęcie interwencyjnych kontroli palenisk w odpowiedzi na zgłoszenia mieszkańców jest niezwykle ważne dla bezpośredniej i efektywnej egzekucji przepisów antysmogowych, ponieważ pozwala m.in. na skuteczne lokalizowanie domów zanieczyszczających powietrze. Co znaczące, szybkie reagowanie na zgłoszenia (jeśli tylko jest taka możliwość) ma potencjalnie motywujący wpływ na lokalną społeczność – dzięki temu mieszkańcy wiedzą, że ich zgłoszenie jest traktowane poważnie, i mają pewność, że osoba popełniająca wykroczenie zostanie skontrolowana przez straż oraz że zostaną wobec niej wyciągnięte

odpowiednie konsekwencje. **Brak reakcji ze strony straży lub urzędu gminy na zgłoszenia może sprawić, że mieszkańcy stracą poczucie sprawczości i uczestnictwa w walce o czyste powietrze.**

W tym kontekście nie należy zapominać, że nie tylko wizyta w domu zgłoszonego właściciela jest tutaj istotna. O skuteczności kontroli decyduje wykrywalność naruszeń i zastosowanie wobec osób popełniających wykroczenie odpowiedniego środka zapobiegawczego, czyli mandatu lub skierowania sprawy do sądu.

Ważne: Art. 379 ust. 3 ustawy – Prawo ochrony środowiska upoważnia do wstępu na teren nieruchomości, na których nie jest prowadzona działalność gospodarcza, w godzinach od 6:00 do 22:00.

Praktyka pokazuje, że **większą szansę na wykrycie naruszenia stwarzają kontrole prowadzone w godzinach popołudniowych lub wieczornych** w sezonie zimowym, a więc wtedy, gdy mieszkańcy zaczynają rozpalać w piecach. Straż miejska w Grodzisku Mazowieckim wykonuje kontrole w całym czasie swojej pracy w terenie, w godzinach urzędowania (w domach prywatnych do 22:00) i – jak podkreśla komendant – nawet w dni, w które nie pracujemy planowo (soboty po południu lub niedziele), jeżeli naszym zdaniem sytuacja tego wymaga.

Straż miejska w Grodzisku Mazowieckim

E-mail: sm@grodzisk.pl

Tel. 22 755 54 31

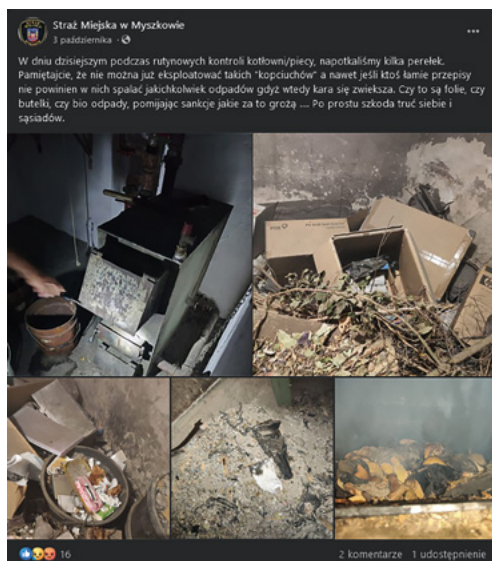
#interwencja #kontrola interwencyjna #zgłoszenie #skuteczność

DZIAŁANIA INFORMACYJNE W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH

MYSZKÓW
WOJ. MAZOWIECKIE

Straż miejska w Myszkowie jest znana z umiejętnego prowadzenia działań informacyjnych w mediach społecznościowych. Za ich pośrednictwem informuje szczegółowo o przeprowadzonych kontrolach i ujawnionych wykroczeniach oraz publikuje ich dokumentację fotograficzną, przez co nierzadko wywołuje słuszne reakcje wzburzenia wśród mieszkańców.

Aktywna obecność w mediach społecznościowych skraca dystans pomiędzy mieszkańcami i strażnikami miejskimi oraz zwiększa społeczne zaufanie do samej instytucji – mieszkańcy widzą pracę strażników oraz są świadkami ich skuteczności. Wirtualny kontakt z działaniami służb motywuje mieszkańców do reagowania na przypadki spalania odpadów i nieprzestrzegania uchwały antysmogowej, gdyż mają oni pewność, że interwencja zostanie przeprowadzona. Ponadto, tego typu działalność jest istotna z punktu widzenia prewencyjnego – mieszkańcy wiedzą, że mogą spodziewać się kontroli i że w przypadku złamania przepisów nie pozostaną bezkarni.

Decydując się na prowadzenie profilu w mediach społecznościowych, należy każdorazowo upewnić się, że zostanie zachowana anonimowość osób zgłaszających wykroczenie. Straż miejska powinna więc przyjąć odpowiednie procedury i zasady dotyczące administrowania własnym kontem na Facebooku czy Instagramie, aby uniknąć nieprawidłowego wykorzystania danych osobowych oraz innych wrażliwych informacji.

Straż Miejska Myszków

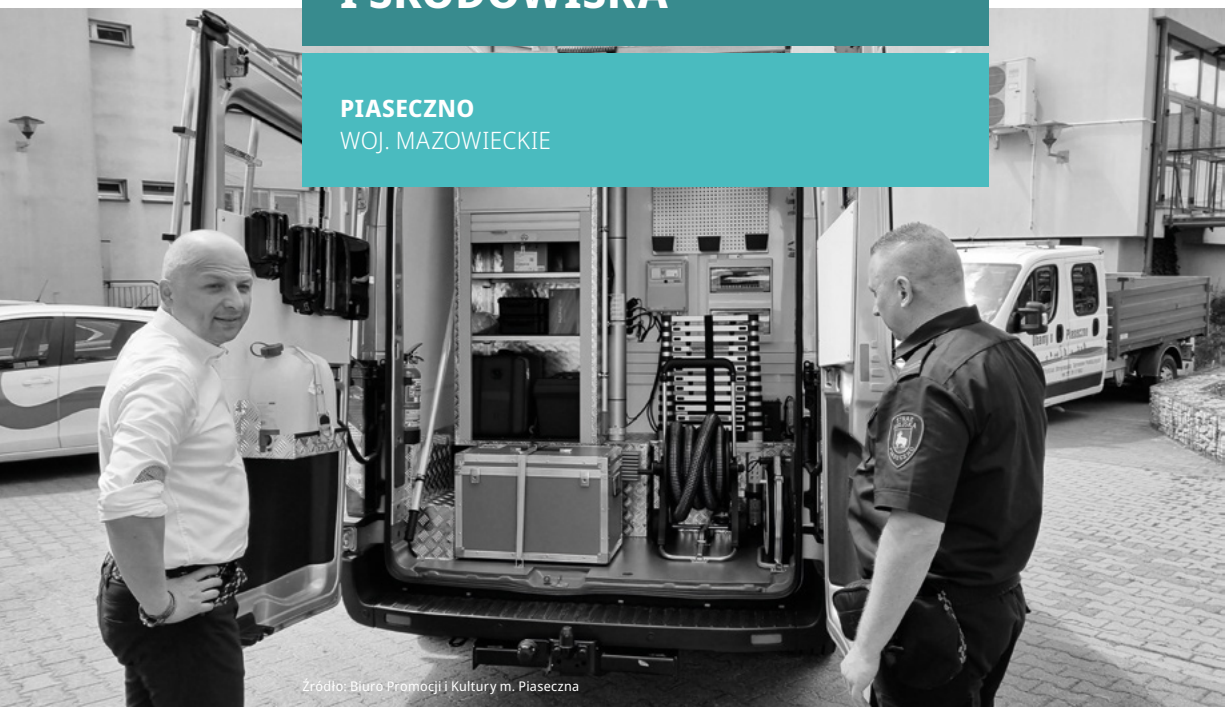
E-mail: straz_miejska@miastomyszkow.pl

Tel. (34) 313 21 42

#facebook #instagram #straz
#straz w mediach społecznościowych

WYPOSAŻENIE STRAŻY MIEJSKIEJ/GMINNEJ W SAMOCHÓD OPERACYJNY DO ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY POWIETRZA I ŚRODOWISKA

PIASECZNO
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Biuro Promocji i Kultury m. Piaseczna

W 2021 r. gmina Piaseczno zakupiła, w ramach programu współfinansowanego ze środków budżetu Województwa Mazowieckiego, specjalny samochód wyposażony w aparaturę do działań pomiarowo-kontrolnych stanu środowiska. Zakup ten wiązał się z równoczesnym powołaniem w tamtejszej straży miejskiej specjalnego zespołu EkoPatrolu, który w ramach wykonywanych zadań ma się zajmować m.in. walką z niską emisją.

Strażnicy miejscy z EkoPatrolu korzystający z nowego radiowozu wyposażonego w niezbędne sprzęty (m.in. analizator pyłu zawieszonego

w powietrzu wraz z walizkowym zestawem do pomiarów środowiskowych) są w stanie szybciej i sprawniej wykonywać kontrole palenisk. Od czasu zakupu wyspecjalizowanego samochodu w Piasecznie wykonywanych jest coraz więcej kontroli. W 2023 r. przeprowadzono ich prawie 1500, czyli ponad trzy razy więcej niż w roku poprzedzającym powołanie EkoPatrolu.

Ponadto, zespół składa się ze strażników przeszkolonych w zakresie informowania i edukowania mieszkańców na temat uchwały antysmogowej i możliwości, jakie daje gmina w zakresie wymiany starych kotłów. Wraz ze wzrostem liczby kontroli wykonywanych dzięki EkoPatrolowi obserwuje się w Piasecznie wzrost zainteresowania mieszkańców wymianą źródła ogrzewania.

Radiowóz dla EkoPatrolu został zakupiony dzięki dofinansowaniu ze środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego pochodzących z „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatek MAZOWSZE 2021”.

Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Rolnej
Urzędu Miasta i Gminy Piaseczno

E-mail: osr@piaseczno.eu

Tel. (22) 701 75 00

[#radiowóz](#) [#EkoPatrol](#) [#program dotacyjny](#) [#dotacje](#)

UDZIAŁ W KONKURSACH I PROGRAMACH DOTACYJNYCH ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ POWIETRZA

CHORZELE, ŻORY, BUKOWNO

Wojewódzkie programy ochrony powietrza obligują gminy do monitoringu przestrzegania przepisów z zakresu ochrony środowiska i jednocześnie doposażenia zespołów stojących na straży tych przepisów (straż, pracownicy urzędów), aby te w pełnym zakresie mogły prowadzić swoje działania. Środki na ten cel gminy mogą pozyskiwać z różnych programów dotacyjnych dostępnych dla jednostek samorządu terytorialnego. Programy te zazwyczaj są administrowane przez urzędy marszałkowskie, a każde województwo prowadzi indywidualny program dofinansowań działań owych jednostek w zakresie ochrony powietrza.

Poniżej przedstawiono trzy miejscowości, które z sukcesem skorzystały z dostępnych dotacji w ramach najpopularniejszych mechanizmów finansowych dostępnych w swoich województwach.

Kontrole antysmogowe w Chorzeliach

„Mazowsze dla czystego powietrza” to program Województwa Mazowieckiego, który zakłada udzielenie gminom pomocy finansowej m.in. na zakup narzędzi lub urządzeń do kontroli palenisk domowych, prowadzenie szkoleń z poboru próbek popiołu z palenisk domowych, zlecenie usługi wynajęcia drona badającego skład dymu z kominów czy zlecenie usługi laboratoryjnego badania próbek popiołu. W 2023 r. samorząd Mazowsza wsparł 141 zadań w ramach omawianego programu i przekazał ponad 10 mln zł na ich realizację.

W 2023 r. gmina Chorzele pozyskała dotację na prowadzenie kontroli palenisk oraz pobór i analizę próbek popiołu. Jako że w Chorzeliach nie funkcjonuje straż miejska, kontrole wykonane były przy wsparciu firmy zewnętrznej przy jednoczesnym udziale pracownika Urzędu Miasta i Gminy posiadającego stosowne przeszkolenie i upoważnienie. Kontrole były przeprowadzane na podstawie zgłoszeń mieszkańców oraz losowo w gospodarstwach domowych, w których w dniu kontroli wydobywał się dym z komina.

Więcej informacji na temat programów dotacyjnych, których operatorem jest Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego:

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: urzed_marszalkowski@mazovia.pl

Tel. (22) 5979 100

Mobilne laboratorium z analizatorami zanieczyszczeń w Żorach

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego prowadzi Program Poprawy Jakości Powietrza, dzięki któremu gminy mogą uzyskać pomoc w formie dotacji celowej we wdrażaniu zapisów uchwały antysmogowej oraz działań realizowanych w ramach programu ochrony powietrza.

Jednym z beneficjentów śląskiego Programu Poprawy Jakości Powietrza są Żory, na których ulice wyjechało w październiku 2024 r. mobilne laboratorium z analizatorami zanieczyszczeń. Miasto, dzięki dofinansowaniu udzielonemu w konkursie „Inicjatywa Antysmogowa” w ramach omawianego programu, zakupiło nowoczesny samochód elektryczny do działań kontrolnych, a także potrzebny do tego celu specjalistyczny sprzęt. Żory nie posiadają straży miejskiej, więc samochód będzie służył upoważnionym do kontroli palenisk pracownikom urzędu miasta.

Województwo Śląskie

Marszałkowski Program
POPRAWY JAKOŚCI POWIETRZA II EDYCJA

Pula środków dla gmin wynosi

15 000 000 zł

Inicjatywa Antysmogowa

Inicjatywa Antysmogowa - wzmocnienie działań kontrolnych, wymiana nieekologicznych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej

Więcej informacji na temat programów dotacyjnych, których operatorem jest Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego:

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

E-mail: kancelaria@slaskie.pl

Tel. (32) 20 78 888

Utworzenie straży miejskiej w Bukownie

Województwo Małopolskie jest operatorem programu Funduszy Europejskich dla Małopolski, dzięki którym można uzyskać m.in. dotację na pokrycie kosztów zatrudnienia nowych strażników miejskich i gminnych.

Przykładem gminy, która dzięki programowi utworzyła straż miejską, jest miasto Bukowo. Gmina na początku 2024 r. wzięła udział w naborze wniosków o dofinansowanie projektów w wyżej wymienionym programie, a dokładniej o „Zapewnienie wyposażenia sprzętowego straży gminnych/międzygminnych w zakresie przeprowadzanych kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska”. Gminie udało się pozyskać dofinansowanie w kwocie 700 000 zł na projekt „Utworzenie Straży Miejskiej w Bukownie powołanej do prowadzenia kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska”. Tym sposobem gmina, która do tej pory nie realizowała regularnych kontroli palenisk ani nie miała narzędzi do natychmiastowego reagowania na zgłoszenia od mieszkańców, będzie mogła efektywniej wykonywać swoje obowiązki wynikające z programów ochrony powietrza.

**Fundusze Europejskie
dla Małopolski**

Więcej informacji na temat programów dotacyjnych, których operatorem jest Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

E-mail: urząd@umwm.malopolska.pl

Tel. (12) 630 33 33

#dotacja #dofinansowanie #program dotacyjny

ROZDZIAŁ 2

ROZWIĄZANIA PRAWNE

NAKAZ USUNIĘCIA URZĄDZENIA NA SKUTEK DECYZJI ADMINISTRACYJNEJ

RYBNIK
WOJ. ŚLĄSKIE

Wójtowie, burmistrzowie, prezydenci i starostowie posiadają szerokie możliwości prawne, by efektywnie działać na rzecz poprawy jakości powietrza. Przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska (POŚ) pozwalają im, by decyzją administracyjną doprowadzić do wymiany starego pieca, który zatrauwa okolicę i jest źródłem nieakceptowalnego zadymienia (art. 363 w przypadku osób fizycznych i art. 362 w przypadku podmiotów). Czasem usunięcie jednego „kopciucha” pozwala odetchnąć nie tylko najbliższemu sąsiedztwu, ale i mieszkańcom całej dzielnicy. Takich postępowań w całej Polsce zostało zainicjowanych ponad 100, a najwięcej, bo aż 23, w Rybniku. Miasto wydało 6 decyzji nakazujących wymianę kotłów, 6 spraw umorzono ze względu na dobrowolną wymianę źródeł ciepła przez strony postępowania. Wydane zostały również 2 decyzje odmawiające, ponieważ kotły wymieniono w ustalonym terminie. Zawieszono 9 postępowań – ustalono jednocześnie, że we wszystkich tych postępowaniach stare źródła ciepła zostały wymienione na nowe.

Jak zauważa Adrian Strzelczyk, kierownik Referatu Ochrony Powietrza w rybnickim urzędzie, *sprawy prowadzone w trybie art. 363 ustawy – Prawo ochrony środowiska należą do dość skomplikowanych. Wymagają między innymi powołania biegłego, który zbada kocioł pod względem negatywnego oddziaływania na środowisko, w następstwie czego możliwe jest ustalenie zakresu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz stron postępowania administracyjnego.*

Jak przebiega ten proces w Rybniku? Jak mówi Adrian Strzelczyk, *osoby fizyczne, których dotyczy postępowanie, wstępnie są sprawdzane w ogólnodostępnych rejestrach w zakresie wykorzystywanego źródła ciepła, dodatkowo każdorazowo sprawdzane są dane w CEEB. Kolejno przeprowadzana jest kontrola na miejscu lub dopuszczany jest dowód w postaci protokołu kontroli przeprowadzonej przez np. straż miejską. W toku postępowania ustala się również, czy strona podejmie się wymiany źródła ciepła bez konieczności wydawania decyzji. Zdarzają się przypadki, że samo wszczęcie postępowania daje impuls do dokonania wymiany źródła ciepła. Po zakończeniu postępowania dowodowego, jeśli dojdzie do stwierdzenia negatywnego oddziaływania na środowisko, wydawana jest decyzja nakazowa.*

W jaki sposób urząd może wszcząć postępowanie administracyjnego usunięcia uciążliwego urządzenia?

W przypadku kolejnej kontroli i ponownego ujawnienia eksploatacji kotła zakazanego przez uchwałę antysmogową (co oznacza, że wcześniejsza kontrola i mandat nie przyniosły oczekiwanego rezultatu) kopia protokołu powinna trafić do właściwego wydziału/referatu urzędu z informacją, że istnieją podstawy do wszczęcia z urzędu postępowania z art. 362 POŚ (starosta) lub art. 363 POŚ (prezydent, burmistrz, wójt). Postępowanie administracyjne jest niezależne od postępowania w sprawach o wykroczenia, a jego wszczęcie i poinformowanie o tym właściciela instalacji często znacznie „przyspiesza” likwidację kotła. Zważywszy, że celem wprowadzenia uchwał antysmogowych jest zapobieżenie negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, spełniona zostaje podstawowa przesłanka z obu zacytowanych przepisów i uprawniony organ powinien wszcząć niezwłocznie postępowanie.

Jak mówi Zdzisław Kuczma z Rybnickiego Alarmu Smogowego, **do tej pory wszystkie znane nam sprawy prowadzące do usunięcia „kopciucha” były wszczynane na wniosek organizacji społecznej. W drastycznych przypadkach stosowne organy samorządu powinny z urzędu inicjować procedurę usunięcia kotła lub pieca będącego źródłem nieakceptowalnego zadymienia. Ciągłe czekamy na pierwszego odważnego samorządowca, który podejmie takie działania bez oglądania się na ruch ze strony działaczy społecznych. Oczekiwania społeczne rosną, nikt nie chce mieszkać w sąsiedztwie „kopciucha”, więc samorządy powinny śmiało sięgać po narzędzia prawne, które pozwalają na skuteczne rozwiązanie problemu.**

Adrian Strzelczyk

Naczelnik Wydziału Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej

Centrum Zrównoważonej Gospodarki Miejskiej

E-mail: czgm@um.rybnik.pl

Tel. (32) 439 20 59

#wymiana kotła #decyzja administracyjna #kopciuch

JAK SKUTECZNIE WDROŻYĆ UCHWAŁĘ ANTYSMOGOWĄ?

REKOMENDACJE ŚLĄSKIEGO ZWIĄZKU GMIN I POWIATÓW

Źródło: Śląski Związek Gmin i Powiatów

Rekomendacje dotyczące wdrażania śląskiej uchwały antysmogowej zostały opracowane w 2021 r. przez Zespół roboczy ds. wdrażania przepisów uchwały antysmogowej, powołany przy Śląskim Związku Gmin i Powiatów. Związek ten zrzesza obecnie 159 jednostek samorządu terytorialnego (JST) województwa śląskiego, co stanowi ok. 86% wszystkich samorządów z regionu. Celem powołania Zespołu było wypracowanie wspólnych zasad realizacji obowiązków po stronie JST wynikających z zapisów uchwały antysmogowej.

W 2023 r. Zespół opublikował aktualizację rekomendacji pod nazwą „Rekomendacje 2.0 – analiza uwarunkowań dotyczących obowiązków jednostek samorządu terytorialnego związanych z wdrażaniem tzw. uchwały antysmogowej”. Mają one charakter praktyczny i jednocześnie doprecyzowują podstawy prawne kontroli przestrzegania przepisów antysmogowych, katalog podmiotów uprawnionych do

przeprowadzania kontroli, przesłanki do kontroli, wskazówki dla samorządów nieposiadających straży gminnych lub miejskich, stosowanie wymogów obowiązującego w województwie śląskim „Planu Działań Krótkoterminowych” oraz wytyczne dotyczące karania, okoliczności łagodzących i rekontroli. **Zgodnie z rekomendacjami, mieszkańcy, którzy nie dostosowali się do zapisów uchwały antysmogowej, mogą liczyć na zawieszenie kary wówczas, gdy:**

- zawarł tzw. umowę przyłączeniową, a inwestycja nie jest jeszcze zrealizowana;
- zadatkują zakup lub montaż nowego źródła ciepła;
- ich udziałem są opóźnienia w programach pomocowych, kierowanych do osób ubogich energetycznie.

W dokumencie znalazły się także rekomendacje co do ograniczania zjawiska ubóstwa energetycznego wraz z dobrymi praktykami i zaleceniami ogólnymi.

Na poziomie samorządowym w województwie śląskim już dawno zrozumieliśmy, że problem zanieczyszczenia powietrza nie zna granic administracyjnych, dlatego cieszymy się, że wspólnie – w gronie wielu gmin, instytucji i organizacji – podjęliśmy się wyzwania wypracowania jednolitego podejścia do wdrożenia w życie działań antysmogowych. Efekty są zauważalne i mierzalne.

Witold Magryś

Dyrektor Biura Śląskiego Związku Gmin i Powiatów

„Rekomendacje 2.0” zostały oficjalnie przyjęte przez Zarząd Związku w maju 2023 r. i przekazane do gmin wraz z przydatnymi załącznikami, w tym z ujednoliconym protokołem do wykorzystania przez gminy podczas kontroli palenisk indywidualnych oraz z opinią prawną do stosowania przez gminy – również podczas kontroli w przypadku braku przedłożenia dokumentów przez osobę kontrolowaną.

Obie wersje rekomendacji – wcześniejsza z 2021 r. i uaktualniona z 2023 r. – wraz z załącznikami są dostępne na stronie Śląskiego Związku Gmin i Powiatów: <https://silesia.org.pl/dokumenty-i-stanowiska/opinie-rekomendacje-i-inne-pisma/>.

Źródło: Śląski Związek Gmin i Powiatów

Wypracowane rekomendacje przysłużyły się ujednoliceniu sposobu prowadzenia kontroli na terenie województwa śląskiego, ale też popularyzacji samych założeń i przepisów śląskiej uchwały antysmogowej. Aby dodatkowo upowszechniać wytyczne wynikające z dokumentu, Śląski Związek Gmin i Powiatów zorganizował wraz z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego konferencję pt. „Rekomendacje dotyczące obowiązków jednostek samorządu terytorialnego związanych z wdrażaniem uchwały antysmogowej”, która odbyła się w październiku 2023 r. W konferencji udział wzięli przedstawiciele powiatów i gmin w regionu.

Po ukazaniu się rekomendacji w 2021 r. Zespół roboczy ds. wdrażania przepisów uchwały antysmogowej przekształcił się w Zespół ds. poprawy jakości powietrza, aby kontynuować prace w obliczu nowych regulacji odnośnie do poprawy jakości powietrza oraz zmian na rynku paliw i energii.

Natalia Krupa

Śląski Związek Gmin i Powiatów

E-mail: nkrupa@silesia.org.pl

Tel. (32) 251 10 21, (32) 609 03 65

#rekomendacje uchwała antysmogowa #kontrole palenisk śląsk
#wdrażanie uchwał antysmogowych

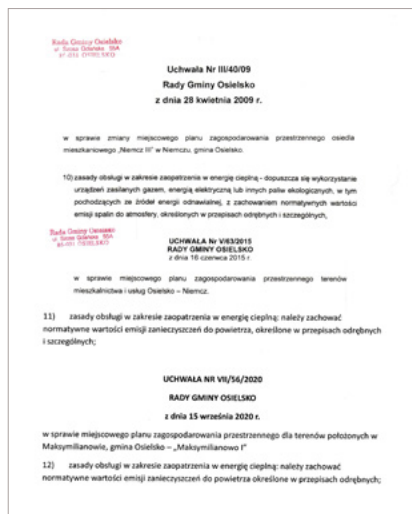
ZAKAZ MONTOWANIA PIECÓW WĘGLOWYCH W PLANACH ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

OSIELSKO

Samorządy mogą zakazać montażu w nowych budynkach pieców oraz kotłów na węgiel i drewno. Naczelny Sąd Administracyjny (NSA) w serii wyroków potwierdził, że gminy mają prawo – i nie przekracza to ich kompetencji – wprowadzać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zakazy montowania nowych pieców na paliwa stałe. Wcześniej sądy administracyjne często unieważniały takie zapisy jako nadmierne, lecz NSA uznał, że plany zagospodarowania przestrzennego są aktem prawa miejscowego o równorzędnej randze wobec uchwał antysmogowych.

W praktyce oznacza to, że samorządy mają możliwość zakazać montażu w nowych budynkach pieców i kotłów spalających paliwo stałe. Tego typu rozwiązania wpisują się w cele ochrony środowiska, które mogą być określone w planie miejscowym, m.in. poprzez nakazy i zakazy wynikające z potrzeb ochrony powietrza czy zdrowia publicznego.

Pionierem zakazów montowania pieców węglowych w planach zagospodarowania przestrzennego jest gmina Osielsko spod Bydgoszczy, która już w 1997 r. wprowadziła pierwszy tego typu zapis do planu miejscowego: „Dla ochrony powietrza atmosferycznego do ogrzewania budynków należy stosować elektryczność, gaz lub paliwa o niskiej zawartości siarki”. Warto podkreślić, że gmina nie była jeszcze wówczas zgazyfikowana, a mieszkańcy decydowali się głównie na ogrzewanie olejowe i elektryczne oraz na kotły wykorzystujące gaz płynny.

Źródło: Gmina Osielsko

Rozwiązanie nigdy nie zostało zakwestionowane przez inne instytucje, mieszkańcy zaś nie zgłaszali sprzeciwu.

Silne społeczne poparcie dla eliminacji ogrzewania węglowego umożliwiło nam konsekwentne prowadzenie tej polityki przez wiele lat aż do dziś. Świadomość mieszkańców gminy Osielsko w zakresie szkodliwości zadymiania znacząco wzrosła, a tym samym zmalała społeczna akceptacja dla ogrzewania domów za pomocą węgla. W efekcie rośnie presja na osoby, które zainstalowały piece węglowe przed wejściem w życie naszych regulacji. Przy wymianie starego urządzenia na nowe również one są zobowiązane wybrać źródło ogrzewania zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Janusz Gorzycki

Specjalista ds. Planowania Przestrzennego

Janusz Gorzycki

Specjalista ds. Planowania Przestrzennego

E-mail: janusz.gorzycki@osielsko.pl

Tel. (52) 324 18 36

#zakaz pieców #plan zagospodarowania przestrzennego

ROZDZIAŁ 3

PROGRAMY DOTACYJNE

KONSEKWENTNA POLITYKA ANTYSMOGOWA

RYBNIK
WOJ. ŚLĄSKIE

Rybnik przez wiele lat zmagał się z ekstremalnymi przekroczeniami norm jakości powietrza dla pyłów zawieszonych PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu i innych szkodliwych substancji. Dzięki konsekwentnej polityce antysmogowej i przemyślanej strategii działania władz miasta udało się w ciągu zaledwie kilku sezonów grzewczych doprowadzić do spektakularnej poprawy jakości powietrza. **W 2018 r. odnotowano 108 smogowych dni, w 2021 – 61, a w 2023 – już tylko 16.**

Strategia działań antysmogowych Rybnika opiera się na 3 głównych filarach, którymi są: edukacja, realizacja i kontrola.

Od 2013 r. nieprzerwanie prowadzone są kampanie uświadamiające. Jedną z nich „Nie truj sąsiada” z lat 2016-2019 szczególnie podbiła serca rybniczian. Zaangażowano w nią znanych artystów, w tym Annę Dymną, Dariusza Gnatowskiego i Kabaret Młodych Panów, z udziałem których nagrano wiralowe spoty.

Częścią działań edukacyjnych jest również monitoring jakości powietrza. Miasto zainwestowało w sieć 27 czujników, które na bieżąco informują

Dziś powietrze jest wartością w Rybniku. Ci, którzy nadal z uporu nie wymieniają pieca, po pierwsze narażają się na mandaty, po drugie na społeczny brak akceptacji, traktowani są jak truciście. Społecznie przeszliśmy ogromną przemianę, za co bardzo dziękuję mieszkańcom. A zaczęliśmy w zasadzie od stwierdzenia, że smog istnieje. Wszyscy w Rybniku uznaliśmy, że osiem lat temu, że zawsze tak było i tak już zostanie. Pamiętam pierwsze rozmowy z mieszkańcami, kiedy objąłem stanowisko prezydenta miasta. To był trudny czas. Dziś mam satysfakcję z tego miejsca, w którym jesteśmy. Bardzo dziękuję wszystkim, którzy są już po stronie czystego powietrza, to jest etap, kiedy mówimy: ni ma gańby, jest luft.

Piotr Kuczera
Prezydent Rybnika

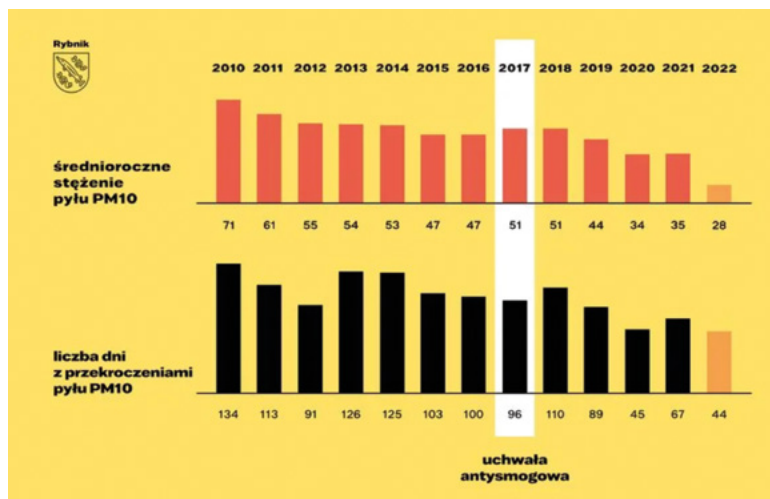
o stanie powietrza. Odczyty są dostępne w aplikacji online oraz na stronie urzędu.

Dzięki sprawnemu pozyskiwaniu środków zewnętrznych (prawie 130 mln zł w latach 2016-2022) miasto świetnie poradziło sobie z wymianą źródeł emisji w zasobie komunalnym. Do 2024 r. wymieniono aż 2500 pieców w zasobie mieszkaniowym Rybnika. Miasto planuje wymianę pozostałych kilkuset kotłów niespełniających obowiązujących norm emisyjnych do 2026 r. Liczne inwestycje w miejskim zasobie mieszkaniowym oraz w budynkach użyteczności publicznej zostały zauważone w rankingu miast na prawach powiatu wydających najwięcej na poprawę jakości powietrza, w którym Rybnik zajął pierwsze miejsce.

Stare kotły i piece węglowe są również wymieniane w ramach programu „Czyste Powietrze”. Miasto zdecydowanie przewodzi w rankingach tego programu. W kwietniu 2024 r. znalazło się na pierwszym miejscu spośród wszystkich 2477 gmin w Polsce z liczbą 6481 złożonych wniosków.

Miasto prowadzi nabór wniosków w ramach programu „Ciepłe Mieszkanie”, który kierowany jest do właścicieli mieszkań w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych na terenie Rybnika.

Rocznie w Rybniku przeprowadzanych jest ponad 3000 kontroli palenisk, co stanowi zdecydowanie najlepszy wynik wśród gmin w województwie śląskim. Pokazuje to determinację urzędników i straży miejskiej w egzekwowaniu uchwały antysmogowej, które traktowane jest jako jedno z podstawowych narzędzi poprawy jakości powietrza. Na właścicieli nieruchomości, którzy nie wymienili źródła ogrzewania zgodnie z obowiązującymi przepisami i nie zrobili dotąd żadnego ruchu w kierunku takiej zmiany, są nakładane mandaty w wysokości 500 zł. Pouczeń udziela się wówczas, gdy właściciel niewymienionego pieca jest w trakcie załatwiania formalności związanych ze zmianą ogrzewania.

Aktualności z zakresu walki ze smogiem w Rybniku:

www.rybnik.eu/dla-mieszkancow/walka-ze-smogiem/aktualnosci

Adrian Strzelczyk

Naczelnik Wydziału Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej

E-mail: czgm2@um.rybnik.pl

Tel. (32) 439 20 59

#czyste powietrze Rybnik #kontrole palenisk Rybnik

#nie truj sasiada Rybnik

SYSTEM PREMIOWY DLA EKODORADCÓW

WARSZAWA
WOJ. MAZOWIECKIE

Biuro Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej zawarło umowy z pięcioma doradcami energetycznymi, aby w ostatnim kwartale 2022 r. i przez prawie cały rok 2023 świadczyli dla mieszkańców miasta nieodpłatne doradztwo w zakresie modernizacji węglowych źródeł ciepła wraz z przedstawianiem rekomendacji technicznych, których celem była poprawa efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynku oraz stosowanie odnawialnych źródeł energii.

Wśród głównych celów działalności doradców znalazło się zachęcanie mieszkańców do wymiany starych pieców i kotłów na węgiel i drewno na bardziej ekologiczne źródła ciepła. Jako eksperci posiadający wiedzę techniczną i ekonomiczną doradcy sugerowali, jakie rozwiązania będą najlepsze dla danego budynku, oraz wskazywali odpowiednie instrumenty wsparcia finansowego do przeprowadzenia inwestycji – pomagali w wypełnianiu wniosków o miejską dotację oraz wniosków w ramach programu „Czyste Powietrze”.

Zatrudnieni ekodoradcy byli dodatkowo mobilizowani do rozmów z mieszkańcami dzięki zastosowaniu premiowego systemu płac. Do stałego miesięcznego wynagrodzenia ekodoradcy otrzymywali wynagrodzenie dodatkowe za:

- każdy prawidłowo złożony wniosek na realizację inwestycji polegającej na modernizacji kotłowni w ramach programu dotacyjnego (150 zł brutto);

- każdą prawidłowo przeprowadzoną inwentaryzację stanu technicznego budynków na terenie m.st. Warszawy na potrzeby realizacji programu STOP SMOG (150 zł brutto);
- każdy prawidłowo złożony wniosek o udzielenie dotacji w ramach programu „Czyste Powietrze” (150 zł brutto);
- każde wprowadzone rozliczenie dla zrealizowanych wniosków o udzielenie dotacji w ramach programu „Czyste Powietrze” (150 zł brutto);
- każdy prawidłowo rozliczony wniosek częściowy w programie „Czyste Powietrze” (50 zł brutto);
- każdy prawidłowo rozliczony wniosek końcowy o udzielenie dotacji w ramach programu „Czyste Powietrze” (150 zł brutto);
- każdy złożony wniosek z prefinansowaniem o udzielenie dotacji w ramach programu „Czyste Powietrze” (300 zł brutto).

Doradcy energetyczni świadczyli usługi w terenie, bezpośrednio u mieszkańców, jak również w formie stacjonarnej w punktach doradztwa energetycznego. W zakres usług doradców wchodziło również prowadzenie działań informacyjnych dla mieszkańców na temat dobrych praktyk oraz zachowań mających na celu obniżanie zużycia energii i wody przy jednoczesnym zachowaniu komfortu użytkowania budynku.

Założeniem, które przyświecało władzom Warszawy, było stworzenie systemu doradców maksymalnie dostępnego dla mieszkańców. Doradcy energetyczni pełnili swoje dyżury w 7 dzielnicach miasta w okresie od października 2022 r. do grudnia 2023 r., codziennie (także w weekendy), w różnych godzinach (dyżury były organizowane od 8:00 do 16:00, a w weekendy nawet do 20:00) – taka organizacja dawała gwarancję, że każdy zainteresowany spotkaniem znajdzie termin najbardziej mu odpowiadający. W sumie w ramach bezpośrednich spotkań doradcy byli dostępni dla mieszkańców przez blisko 3600 godzin podczas 550 dyżurów! Ponadto, każdy mógł się skontaktować z doradcą e-mailowo i telefonicznie.

Taka forma doradztwa energetycznego pozwoliła na zapewnienie kompleksowej usługi doradczej w zakresie termomodernizacji budynków przy jednoczesnym opracowaniu optymalnego harmonogramu działań oraz uzyskaniu wsparcia finansowego.

Kompleksowy zakres usług doradztwa przełożył się na realną pomoc mieszkańcom w działaniach na rzecz poprawy jakości powietrza. W sumie poprzez doradców energetycznych złożono 193 wnioski do programu „Czyste Powietrze”, w tym doradcy udzielili wsparcia przy 19 wnioskach o podwyższonym poziomie dofinansowania i przy 17 wnioskach o najwyższym poziomie dofinansowania.

Priorytetem zatrudnionych przez nas doradców energetycznych było nieodpłatne, obiektywne i fachowe doradztwo dla mieszkanki i mieszkańców naszego miasta. Niemniej jednak warto podkreślić inną równie ważną rolę – doradztwo wewnętrzne w urzędzie m.st. Warszawy. Dzięki fachowej wiedzy i doświadczeniu, np. z zakresu sporządzania audytów energetycznych, doradcy pomagali nam w ocenie zakresu realizowanych przez nas inwestycji miejskich lub wspierali nas przy pozyskiwaniu środków zewnętrznych na działania związane ze zwiększeniem efektywności energetycznej budynków miejskich.

Jacek Kisiel

Zastępca Dyrektora Biura Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej

Biuro Ochrony Powietrza i Polityki Klimatycznej

E-mail: sekretariat.bopipk@um.warszawa.pl

Tel. (22) 325 96 00

#system Premiowy Ekodoradcy #Ekodoradcy Warszawa

JAK ZAPROGRAMOWAĆ EFEKTYWNY SYSTEM DOTACYJNY NA POZIOMIE GMINY?

MICHAŁOWICE
WOJ. MAZOWIECKIE

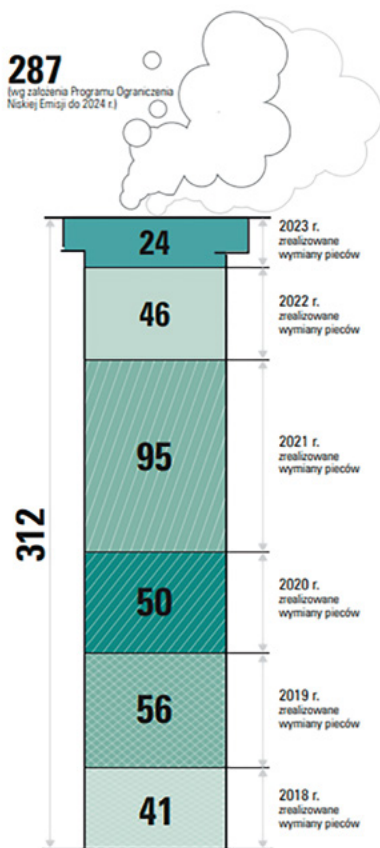
W 2019 r. w mazowieckich Michałowicach odbyły się konsultacje gminnych programów wspierających mieszkańców w wymianie źródeł ciepła. W posiedzeniach Rady „Gmina bez smogu”, która została utworzona jako organ opiniotwórczy i doradczy Wójta Gminy Michałowice w zakresie działań podejmowanych na rzecz ochrony powietrza, brali udział mieszkańcy oraz pracownicy Urzędu Gminy Michałowice. Wynikami ich pracy były sprzężone ze sobą programy dotacyjne, dzięki którym gmina skutecznie zaczęła pozbywać się „kopciuchów” ze swojego terenu.

Z początkiem 2021 r. w Michałowicach uruchomiono nowe odsłony dwóch gminnych programów antysmogowych, które z uwagi na ich wysoką skuteczność są rokrocznie kontynuowane.

Największym zainteresowaniem wśród mieszkańców cieszy się **Lokalny Program Piecowy „Wymień kopciucha”** (LPP). Jest to dotacja celowa w wysokości 7000 zł na trwałą wymianę pozaklasowego pieca na paliwo stałe na jeden z dwóch systemów niskoemisyjnych – kocioł gazowy lub piec elektryczny. Gmina planuje, po opracowaniu analizy ubóstwa energetycznego (do końca 2024 r.), rozszerzyć dotację na inne spełniające wymogi uchwały antysmogowej źródła ogrzewania.

Jednym z elementów decydujących o popularności tego programu jest fakt, że mieszkańcy otrzymują pieniądze w formie dotacji jeszcze przed zakupem nowego urządzenia (zaraz po podpisaniu umowy z gminą), nie zaś w formie refundacji. W ten sposób program przychodzi z pomocą osobom, które nie są w stanie samodzielnie zabezpieczyć środków na zakup nowego systemu grzewczego i potem czekać na zwrot poniesionych kosztów (jak ma to miejsce np. w rządowym programie „Czyste Powietrze”). O popularności tego programu zdecydował również fakt, że został on skierowany do bardzo szerokiej grupy odbiorców, a sam wniosek i załączniki maksymalnie uproszczono.

Na wymianę „kopciuchów”, w ramach Lokalnego Programu Piecowego, gmina zainwestowała dokładnie 2 038 367,14 zł z własnego budżetu. W ciągu 5 lat mieszkańcom udało się wymienić 312 przestarzałych pieców. Co istotne, LPP można łączyć z programem „Czyste Powietrze”, dzięki czemu z lokalnego programu mieszkaniowiec otrzymuje z góry 7000 zł na zakup kotła gazowego lub pieca elektrycznego, a z programu „Czyste Powietrze” – refundację kosztów montażu, przyłącza gazowego itp.

Grafika: liczba wymian „kopciuchów” w poszczególnych latach w gminie Michałowice (2021-2023); Źródło: Gmina Michałowice

Drugim ważnym krokiem systemowego wsparcia mieszkańców w Michałowicach jest **Lokalny Program Osłonowy** „Gmina bez smogu”, który został skierowany do osób narażonych na większe koszty w związku z wymianą źródeł ciepła na bardziej ekologiczne i dla których wzrost kosztów ogrzewania był (lub mógłby być) przeszkodą w dokonaniu wymiany. Pomoc jest przyznawana na wniosek 2 razy w roku w formie zasiłku celowego decyzją administracyjną na podstawie ustawy o pomocy społecznej i po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego. Wysokość pomocy jest ustalana za okres półroczna, którego dotyczy wniosek. Łącznie między rokiem 2021 a 2023 wsparcie z Lokalnego Programu Osłonowego otrzymało 107 michałowiczian. Koszt programu za ten okres to ok. 88 000 zł.

Ponadto, od 2021 r. prowadzony jest w Michałowicach **punkt konsultacyjno-informacyjny programu „Czyste Powietrze”**, a od 2023 r. mieszkańcy mogą skorzystać w tym punkcie z bezpłatnej pomocy przy składaniu wniosków także do programów „Mój Prąd” oraz „Moje Ciepło”. Punkt świadczy realną bieżącą pomoc mieszkańcom; jest obsługiwany przez osobę o wysokich kompetencjach merytorycznych i komunikacyjnych.

W 2019 r. gmina opracowała Program Ograniczenia Niskiej Emisji (PONE), którego jednym z planów była wymiana 41 pieców rocznie przez 7 lat, łącznie 287 „kopciuchów”. **Efekt synergii wdrożenia i promocji różnych uzupełniających się programów przekroczył założenia PONE:** rok 2022 został zamknięty 288 wymianami, czyli o jedną sztukę przekroczono założenia planu na 2 lata przed terminem! W następnym roku gmina wymieniła kolejne 24 „kopciuchy”. Co daje wynik 312 wymian.

W 2023 r. antysmogowe działania gminy zostały docenione przez zarząd Województwa Mazowieckiego: Gmina Michałowice zajęła pierwsze miejsce w konkursie „Najlepsze praktyki na rzecz poprawy jakości powietrza 2023”.

Szczegóły opisanych wyżej działań Gminy Michałowice są dostępne są na stronie:

<https://www.michalowice.pl/ochrona-srodowiska/powietrze-w-gminie>

LOKALNY PROGRAM PIECOWY

LOKALNY PROGRAM OSŁONOWY

PROGRAM MÓJ PRĄD

PROGRAM MOJE CIEPŁO

ULGA TERMOMODERNIZACYJNA

CZyste Powietrze
- GMINNY PUNKT KONSULTACYJNO-
-INFORMACYJNY PROGRAMU

Źródło: <https://www.michalowice.pl/ochrona-srodowiska/powietrze-w-gminie>

Urząd Gminy Michałowice

E-mail: Lokalny Program Piecowy – a.mruwczynska@michalowice.pl

E-mail: Lokalny Program Osłonowy – j.ratynska@michalowice.pl

Tel. (22) 350 91 91

#dotacje #skuteczność #program osłonowy #program dotacyjny

JAK SKUTECZNIE PROMOWAĆ PROGRAM CZyste POWIETRZE?

ŁOMIANKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Łomianki

Punkt konsultacyjny Programu Czyste Powietrze w Łomiankach cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców dzięki wielotorowym działaniom. Przyjmuje mieszkańców nie tylko w gmachu urzędu, ale także posiada swoje stoisko w lokalnej galerii handlowej, gdzie przyjmuje interesantów przez 10 godzin tygodniowo. Dzięki temu mieszkańcy mogą uzyskać poradę przy okazji codziennych zakupów. Każde odwiedzenie w punkcie łączy się z otrzymaniem sezonowej sadzonki w ramach akcji „Roślinka dla czystego powietrza”. Sadzonki dostarczane są w ramach umowy z lokalnym ogrodnikiem; wiosną to cebulki tulipanów, latem byliny, jesienią wrzosek, a zimą iglaki.

Ponadto, punkt konsultacyjny funkcjonuje także w terenie. Jego pracownicy odwiedzają mieszkańców w ich domach na życzenie. Docierają także do adresów zgłaszanych przez straż miejską oraz

do tych, które według danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków są nadal ogrzewane „kopciuchami”, a więc starymi kotłami, piecami czy kominkami na węgiel i drewno, które nie spełniają wymogów uchwały antysmogowej. Taka wizyta odbywa się wówczas w asyście patrolu strażników miejskich i połączona jest z kontrolą paleniska. Przy okazji personel punktu konsultacyjnego udziela wszelkich potrzebnych informacji na temat dostępnych dotacji (zarówno lokalnego programu wymian kotłów, jak i Programu Czyste Powietrze). W trakcie spotkania można od razu wypełnić wniosek. Punkt przygotował dla mieszkańców specjalne teczki z pakietami, w skład których wchodzi wydrukowany wniosek wraz z załącznikami oraz materiały informacyjne.

Przede wszystkim aktywność i chęć do pracy – dzięki temu mamy tak dobre wyniki. Liczy się odpowiednie podejście do człowieka, chęć niesienia pomocy ludziom. Poza tym cenne jest też to, że Urząd wyciąga rękę do wszystkich inicjatyw, które dzięki temu mogą rozwijać i realizować własne pomysły.

Milena Wiśniewska
pracowniczka Urzędu

Pracownicy punktu konsultacyjnego starają się docierać do wszystkich grup mieszkańców, dlatego pojawiają się też ze swoim stoiskiem na imprezach gminnych, takich jak spotkania sołeckie, pikniki rodzinne, święto gminy. Organizują również otwarte spotkania informacyjne dla mieszkańców, m.in. z ekodoradcą z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

W celu dodatkowego zwiększenia zasięgu swoich działań pracownicy punktu konsultacyjnego prowadzą raz do roku grupowe konsultacje dla urzędników. Odbywają się one z udziałem straży miejskiej w lokalnym centrum kultury. Wyposażeni w nową wiedzę urzędnicy mogą szerzyć ją dalej wśród mieszkańców.

Punkt promuje się poprzez własną podstronę internetową, plakaty na tablicach informacyjnych we wszystkich sołectwach oraz ulotki umieszczane w różnych punktach w gminie i rozdawane za pośrednictwem

straży miejskiej. Dodatkowo publikuje artykuły w niemal każdym numerze biuletynu gminnego oraz tzw. rolki w mediach społecznościowych Urzędu Miasta.

Tak bogaty profil działalności przekłada się na dobre wyniki. Od ponad roku Łomianki są na pierwszym miejscu w powiecie pod względem liczby złożonych wniosków. Gmina znalazła się także w pierwszej dziesiątce gmin aglomeracji warszawskiej pod względem tempa wymiany pieców.

Milena Wiśniewska

Punkt konsultacyjny Programu Czyste Powietrze

E-mail: milena.wisniewska@poczta.lomianki.pl

Tel. 516 282 998

#czyste powietrze Łomianki #punkt konsultacyjny czyste powietrze
#wymiana kopciuchów mazowieckie

DOFINANSOWANIE DLA STRAŻY GMINNYCH, MIEJSKICH I MIĘDZYGMINNYCH

WOJ. MAŁOPOLSKIE

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego wykorzystał środki z Programu Funduszy Europejskich dla Małopolski 2021–2027 (FEM) na finansowe wsparcie straży gminnych i międzygminnych. W ramach działania „Wdrażanie Programu Ochrony Powietrza” zaplanował realizację projektu pt. „Zapewnienie wyposażenia sprzętowego straży gminnych/międzygminnych w zakresie przeprowadzanych kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska”.

Nabór wniosków rozpoczął się 23 listopada 2023 r. i trwał do 16 lutego 2024 r. Dofinansowanie można było uzyskać na:

1. Doposażenie straży gminnych/międzygminnych w niezbędny sprzęt do prowadzenia kontroli, w tym zakup sprzętu do poboru próbek, czujników czasu, czujnika jakości powietrza, kamery termowizyjnej, wilgotnościomierzy do drewna, dronów, tabletów, laptopów, drukarek i pojazdu niskoemisyjnego.
2. Pokrycie kosztów zatrudnienia nowych strażników.
3. Koszty biegłych, ekspertów i opracowań eksperckich do prowadzonych kontroli i postępowań, koszty analizy próbek.

4. Wydruk materiałów informacyjnych o wymaganiach przepisów i dostępnych dofinansowaniach.
5. Udział w szkoleniach dotyczących procedury poboru próbek, prawidłowego prowadzenia kontroli i postępowania w razie wykrycia naruszeń.

Maksymalna wartość dofinansowania była określona na 600 tys. zł na gminę. Dopuszczono pozyskanie wielokrotności tej kwoty w przypadku, gdy projekt dotyczył wsparcia straży międzygminnych.

Łącznie w ramach naboru wybraliśmy do dofinansowania 29 zadań na kwotę ponad 15,5 mln zł. Środki te pozwolą na zakup niezbędnego wyposażenia, wzmocnienie potencjału straży gminnych i miejskich w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska i ochrony powietrza.

Witold Kozłowski

Marszałek Województwa Małopolskiego

Jednostki samorządu terytorialnego, które uzyskały dofinansowanie, to: Skawina, Chelmec, Oświęcim, Tarnów, Myślenice, Igołomia-Wawrzeńczyce, Andrychów, Wadowice, Olkusz, Kęty, Zielonki, Krzeszowice, Proszowice, Kraków, Tarnów, Bochnia, Radziemice, Limanowa, Koniusza, Szczawnica, Nowy Sącz, Sucha Beskidzka, Miechów, Słomniki, Liszki, Czernichów, Pałecznicza, Gorlice i Bukowno.

W wyniku realizacji projektów osiągnięte zostaną następujące wskaźniki:

- pojazdy służące kontroli jakości powietrza – 30 szt.,
- urządzenia pomiarowe służące kontroli jakości powietrza – 216 szt.,
- infrastruktura paliw alternatywnych (punkty tankowania/ładowania) – 14 szt.,
- etaty strażników gminnych sfinansowane w ramach projektów – 25 szt.

Link do formularza deklaracji wstępnego zainteresowania udziałem w naborze wniosków:

<https://powietrze.malopolska.pl/dofinansowanie-dzialalnosci-strazy-gminnych/>

Link do ogłoszenia o otwartym naborze wniosków:

<https://powietrze.malopolska.pl/aktualnosci/fundusze-europejskie-dla-malopolski-na-lata-2021-2027-dofinansowanie-strazy-gminnych/>

Link do ogłoszenia o rozstrzygnięciu naboru:

<https://fundusze.malopolska.pl/aktualnosc/8288-unijne-wsparcie-dla-strazy-kontrolujacych-przepisy-ochrony-srodowiska>

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Departament Środowiska

E-mail: sekretariat.sr@umwm.malopolska.pl

Tel. (12) 63 03 140

#straże międzygminne #wsparcie straży gminnych małopolska
#POP małopolska

OBSŁUGA PROGRAMU „CZYSTE POWIETRZE” PRZEZ ORGANIZACJĘ POZARZĄDOWĄ

RYBNIK
WOJ. ŚLĄSKIE

Punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze” w Rybniku od 4 lat obsługiwany jest przez organizację pozarządową – Fundację Europejski Instytut Outsourcingu (FEIO). Ta założona w 2011 r. fundacja, z siedzibę w Orzeszu, realizuje na terenie całego kraju i za granicą projekty edukacyjne, także w partnerstwach międzynarodowych. W Rybniku przed przejęciem obsługi wspomnianego punktu konsultacyjnego organizacja realizowała i nadal realizuje wiele projektów, w których aktywny udział bierze Młodzieżowa Rada Miasta Rybnika.

Punkt pracuje 100 godzin w miesiącu i jest otwarty dla mieszkańców średnio 3–4 dni w tygodniu oraz jedną sobotą w miesiącu. Biuro obsługują dwie doświadczone konsultantki. Szczegółowy harmonogram pracy znajduje się na stronie: <https://powietrzerybnik.pl>, przez którą mieszkańcy mogą zapisywać się na spotkania indywidualne z pracownikami punktu.

Prowadzony przez nas punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze” cieszy się bardzo dużą popularnością oraz bardzo dobrymi opiniami, które wystawiają nam beneficjenci programu. Nasi klienci otrzymują rzetelną i obszerną dawkę wiedzy oraz nigdy nie pozostają bez odpowiedzi na nurtujące ich pytania związane z programem. Chętnych do złożenia wniosku czy rozliczenia przedsięwzięcia jest ogromna ilość, dlatego też po udostępnieniu terminarza spotkań zapelnia się on w ciągu 2-3 dni. Staramy się jednak przyjmować czasem osoby poza kolejnością np. w przypadku kończących się terminów umów czy w przypadku korekty, na której wykonanie klient otrzymuje 10 dni.

Myślę, że popularność punktu zawdzięczamy zatrudnionym w nim pracownikom, które otrzymały szkolenia i dysponują rzetelną wiedzą, doświadczeniem oraz przyjaznym nastawieniem do osób starających się o dofinansowanie. Mieszkańcy są zadowoleni z obsługi, zwłaszcza z przedstawienia im programu w prosty sposób. Polecają nas swoim znajomym, sąsiadom, w związku z czym obserwujemy stały wzrost zainteresowania naszym doradztwem. Zgłaszają się do nas nawet mieszkańcy z okolicznych miejscowości, których niestety nie możemy obsłużyć ze względu na zapisy w umowie z miastem.

Magdalena Foltys-Swonke

Prezeska Zarządu Fundacji Europejski Instytut Outsourcingu

Dodatkowo punkt konsultacyjny organizuje rocznie 4 spotkania informacyjne z mieszkańcami na terenie miasta. Cieszą się one jednak mniejszym zainteresowaniem niż spotkania indywidualne. Zdaniem pracownic punktu dzieje się tak dlatego, że każdy mieszkaniec chce skonsultować własną sytuację prawną, rodzinną czy majątkową, która ma bezpośredni wpływ na poziom potencjalnego dofinansowania.

Obecnie w programie „Czyste Powietrze” na terenie Rybnika łączna liczba złożonych wniosków o dofinansowanie wynosi 6898 na sumę 43 mln zł; liczba zrealizowanych inwestycji zaś to 5224. Warto dodać, że 70 procent wszystkich wniosków z Rybnika zostało złożonych za pośrednictwem punktu konsultacyjnego obsługiwanego przez FEIO.

Magdalena Foltys-Swonke

Prezeska Zarządu Fundacji Europejski Instytut Outsourcingu

E-mail: czystepowietrze@feio.pl

Tel. 517 664 090

PROGRAMY REGIONALNE W OBSZARZE OCHRONY POWIETRZA

WOJ. MAZOWIECKIE

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego opracował szereg programów w obszarze ochrony powietrza (w tym programów dotacyjnych dla gmin), które mają na celu przyspieszenie tempa wymiany pieców, wdrożenie mazowieckiej uchwały antysmogowej i programu ochrony powietrza.

„Mazowsze bez smogu”

Od początku 2024 r. prowadzony jest projekt, który otrzymał blisko 132 mln zł z Funduszy Europejskich dla Mazowsza. Obejmuje on m.in. utworzenie obejmującej 98 gmin sieci ekodoradców, którzy pomagają mieszkańcom w wyborze ekologicznych rozwiązań energetycznych oraz w likwidacji starych, nieefektywnych kotłów na węgiel i drewno, które emitują duże ilości zanieczyszczeń.

Więcej informacji: <https://www.powietrze.mazovia.pl/mazowsze-bez-smogu/aktualnosci-1/wszystkie-1/wystartowal-projekt-mazowsze-bez-smogu>

Źródło: Urząd Marszałkowski
Województwa Mazowieckiego

SYSLOP – System Lokalnych Ostrzeżeń Publicznych

Od grudnia 2023 r. na terenie województwa mazowieckiego funkcjonuje system automatycznego, kaskadowego przekazywania powiadomień o ryzyku przekroczenia i przekroczeniach norm jakości powietrza. Dzięki temu narzędziu mieszkańcy są szybko i skutecznie powiadamiani o złej jakości powietrza.

Więcej informacji: <https://syslop.pl>

„Mazowsze dla czystego powietrza”

Jest to pomoc finansowa dla gmin w formie dotacji na realizację zadań z zakresu ochrony powietrza z budżetu województwa, takich jak kontrole przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, przeprowadzenie minimum jednej akcji edukacyjno-informacyjnej czy wsparcie organizacyjno-techniczne realizacji planu działań krótkoterminowych.

Więcej informacji: <https://www.powietrze.mazovia.pl/wsparcie-dla-gmin/mazowsze-dla-czystego-powietrza/mazowsze-dla-czystego-powietrza-2024/>

„Mazowsze dla czystego ciepła”

Ta pomoc finansowa dla gmin ma formę dotacji, która polega na dofinansowaniu kosztów zakupu nośników energii dla mieszkańców ponoszących zwiększone koszty ogrzewania budynku lub lokalu mieszkalnego, wynikające z trwałej zmiany systemu ogrzewania na jeden z systemów nisko- lub zeroemisyjnych, bądź na dofinansowaniu kosztów koniecznych do poniesienia przy poprawie efektywności energetycznej budynków w ramach lokalnych i krajowych programów lub instrumentów finansowych.

Więcej informacji: <https://www.powietrze.mazovia.pl/wsparcie-dla-gmin/mazowsze-dla-czystego-ciepla/mazowsze-dla-czystego-ciepla-2024/>

Otwarty konkurs ofert

W ten sposób realizowane są działania związane z edukacją w zakresie ochrony powietrza i ochrony środowiska przed hałasem, ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia świadomości społeczeństwa w obu zakresach, w celu wykonania zadań publicznych wynikających z art. 4 ust. 1 pkt 18 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Więcej informacji: <https://www.powietrze.mazovia.pl/aktualnosci/komunikaty/otwarty-konkurs-ofert-w-obszarze-ekologia-i-ochrona-zwierzat-oraz-ochrona-dziedzictwa-przyrodniczego-1>

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: urzed_marszalkowski@mazovia.pl

Tel. (22) 597 91 00

WDRAŻANIE PRZEPISÓW ANTYSMOGOWYCH W PROGRAMIE „MAZOWSZE DLA CZYSTEGO POWIETRZA”

WOJ. MAZOWIECKIE

Program „Mazowsze dla czystego powietrza” wspiera gminy w implementacji mazowieckiej uchwały antysmogowej oraz programu ochrony powietrza. W ramach omawianego programu gminy mogą się ubiegać o dofinansowanie następujących zadań:

1. **kontrole przestrzegania uchwały antysmogowej**, w tym zestawy do poboru próbek, przenośne laboratoria, wilgotnościomierze, detektory tlenku węgla, drony, szkolenia z poboru próbek, przeglądy kominiarskie, badania termowizyjne, certyfikacja energetyczna budynków, audyty energetyczne;
2. **akcje edukacyjno-informacyjne**, w tym warsztaty dla mieszkańców, pikniki, konkursy, festyny, konferencje, kampanie informacyjne w lokalnych mediach, dystrybucja materiałów edukacyjnych, zapewnienie ekoedukatorów;
3. **wsparcie organizacyjno-techniczne realizacji planu działań krótkoterminowych**, w tym instalacja czujników jakości powietrza, narzędzia do informowania mieszkańców o jakości powietrza – (tablice LED), aplikacja na smartfony, oczyszczacze powietrza;

MAZOWIEC

**MAZOWIECKIE
POWIETRZE**
nasza wspólna sprawa
POWIETRZE.MAZOWIEC.PL

**Zostało 350 tys.
kopciuchów
do usunięcia**

Źródło: Urząd Marszałkowski
Województwa Mazowieckiego

4. **zwiększenie potencjału inwestycyjnego gminy w zakresie ograniczania niskiej emisji**, w tym analizy przedinwestycyjne dla biogazowni, instalacji fotowoltaicznych, solarnych, pomp ciepła, instalacji geotermalnych, wiatrowych, wodnych, magazynów energii, analiza rozwiązań komunikacyjnych, analiza ubóstwa energetycznego, dokumentacje dotyczące przyłączenia budynków gminnych do sieci ciepłowniczej lub gazowej, poprawy efektywności energetycznej, oszczędności energii oraz systemów monitorowania i zarządzania energią;
5. **stacje ładowania pojazdów elektrycznych;**
6. **czyszczenie i mycie ulic na mokro**, w tym zakup zeroemisyjnych lub niskoemisyjnych zamiatarek drogowych oraz polewaczek drogowych.

Nabory rozpoczęły się w 2019 r. Program w latach 2019-2020 funkcjonował pod nazwą „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza”, a w 2021 – „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza i Mikroklimatek”.

W 2024 r. województwo mazowieckie przyznało dotację 113 gminom na kwotę 9 607 417,00 zł, a w latach 2019-2023 przeznaczyło na realizację programu ok. 52 mln zł. Z kolei budżet na 2025 r. wyniósł 9,6 mln zł.

Program wspiera gminy przede wszystkim w realizacji działań zawartych w programie ochrony powietrza, czyli np. w prowadzeniu kontroli przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, w tym zakazu spalania niskiej jakości paliw oraz zakazu spalania odpadów. Można też zdobyć środki na analizy do projektów służących ograniczaniu niskiej emisji. To np. dokumentacja do budowy odnawialnych źródeł energii czy przeprowadzenia termomodernizacji.

Marcin Podgórski

Dyrektor Departamentu Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych

Link do programu:

<https://www.powietrze.mazovia.pl/wsparcie-dla-gmin/mazowsze-dla-czystego-powietrza/mazowsze-dla-czystego-powietrza-2024>

Wioletta Świdarska

Wydział Emisji i Ochrony Powietrza,

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: wioletta.swiderska@mazovia.pl

Tel. (22) 59 79 097

WSPARCIE GMIN PRZY WDRAŻANIU PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA, PROGRAM „MAZOWSZE BEZ SMOGU”

WOJ. MAZOWIECKIE

Województwo mazowieckie oferuje kompleksową pomoc gminom w działaniach zmierzających do poprawy jakości powietrza w ramach projektu „Mazowsze bez smogu”, który wystartował w lipcu 2022 r. i potrwa do końca 2028. Do projektu, realizowanego przez Województwo Mazowieckie, przystąpiło w roli partnerów łącznie 98 gmin z regionu. Projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Priorytet II: „Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza”, Działanie 2.1: „Efektywność energetyczna”, Program: „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027”). Wkład własny gmin ustalono na 50% dla regionu stołecznego oraz na 15% dla pozostałego obszaru województwa. Całkowita wartość projektu to 169 485 561,90 zł, a wysokość wkładu z funduszy europejskich wyniósł 132 216 961,44 zł.

Oprócz doradztwa energetycznego i ekologicznego sieć ekodoradców realizuje także działania związane z kontrolami przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej. Finalnie 18 128 budynków ma zostać objętych

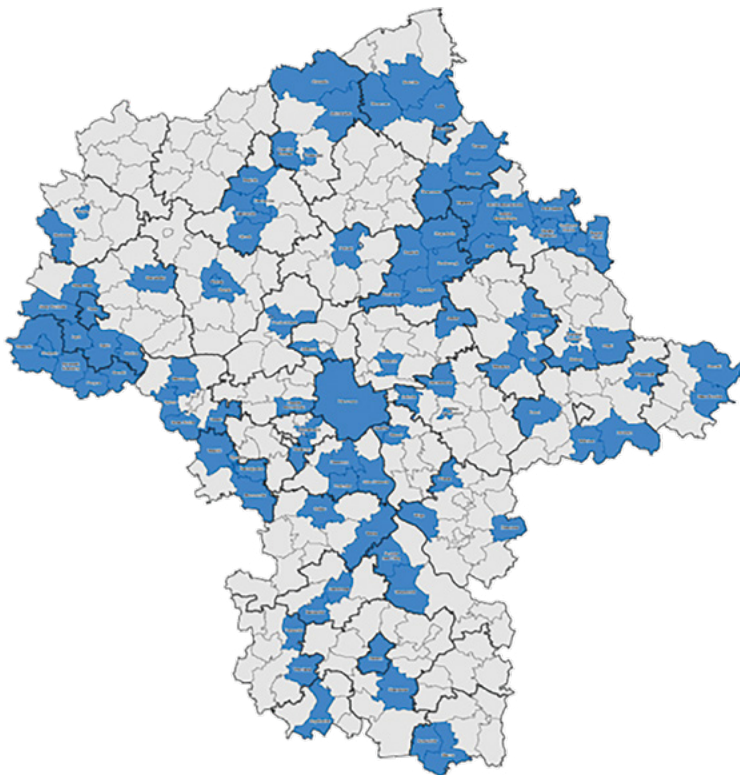
kontrolą. W tym celu gminy zostały wyposażone w narzędzia do kontroli jakości powietrza, takie jak drony, smogowozy, mobilne laboratoria. W swoich działaniach mogą również korzystać z usług typu audyty, przeglądy i analizy ubóstwa. Każda gmina ma wyznaczonego opiekuna w Urzędzie Marszałkowskim, który służy pomocą w kwestiach związanych z wdrażaniem projektu.

W ramach projektu już zatrudniono 91 ekodoradców. Docelowo będzie ich 117 w 98 gminach i miastach naszego regionu. Pomogą oni mieszkańcom np. w wyborze nowego urządzenia, a samorządom – w rozwiązywaniu problemów z lokalnym ubóstwem energetycznym i transformacją energetyczną. Będą też informować o uchwale anty-smogowej.

Janina Ewa Orzełowska

Członkini Zarządu Województwa Mazowieckiego

Gminy, które przystąpiły do projektu (niebieski)

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

W zakresie projektu zostanie również usprawniony przepływ informacji dzięki utworzeniu informacyjno-edukacyjnego serwisu internetowego związanego z ochroną powietrza. Poprawi to komunikację pomiędzy gminą, powiatem, regionem i mieszkańcami, w tym zwiększy dostęp do informacji w obszarze ochrony powietrza.

Wszystkim działaniom podejmowanym w projekcie towarzyszy kampania społeczna kształtująca świadomość ekologiczną i promująca ochronę powietrza. Kampania jest koordynowana przez Województwo Mazowieckie i z założenia dotrze do 3,5 mln mieszkańców regionu. Celem kampanii jest zwiększanie świadomości społecznej na temat zanieczyszczenia powietrza, możliwych działań, przepisów prawa, źródeł finansowania i dopuszczonych do użytkowania paliw, urządzeń i technologii, a także dostęp do wiedzy na temat instytucji oferujących pomoc.

Link do programu:

<https://www.powietrze.mazovia.pl/mazowsze-bez-smogu>

Magdalena Śladowska

Kierowniczka Wydziału Emisji i Ochrony Powietrza

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: magdalena.sladowska@mazovia.pl

Tel. (22) 59 79 468

POZYSKIWANIE FUNDUSZY NA WYMIANĘ PIECÓW W MIESZKANIACH KOMUNALNYCH

RYBNIK
WOJ. ŚLĄSKIE

Rybnik jeszcze kilka lat temu należał do najbardziej dotkniętych zanieczyszczeniem powietrza miejscowości w Polsce. W jego zasobie komunalnym dominowały piece węglowe, które nie spełniały norm emisyjnych. Miasto postawiło sobie za cel ich całkowitą eliminację łącząc działania inwestycyjne z kontrolami palenisk i kampaniami edukacyjnymi. W rezultacie, w 2025 r. pozostało zaledwie 177 pieców / kotłów węglowych do wymiany.

W latach 2018–2023 Miasto Rybnik – poprzez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej – zrealizowało w niespotykanej dotąd skali kompleksowe inwestycje termomodernizacyjne, połączone z wymianą przestarzałych źródeł węglowych w miejskim zasobie wielorodzinnych budynków mieszkaniowych (źródła węglowe zastępowano indywidualnymi kotłami gazowymi lub podłączeniem budynku do sieci ciepłowniczej). Wspomnianym programem inwestycyjnym objęto w sumie 104 miejskie budynki wielorodzinne, w których znajdowało się ponad 1900 mieszkań. Realizacja tak szerokiego programu w stosunkowo krótkim czasie nie byłaby możliwa, gdyby nie aktywne pozyskiwanie dostępnych funduszy

zewnątrznych przez pracowników Wydziału Rozwoju i Współpracy Urzędu Miasta Rybnika, którzy samodzielnie przygotowali wszystkie wnioski aplikacyjne.

W sumie w ramach 4 konkursów udało się pozyskać dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, budżetu państwa oraz Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych na 7 projektów, których ostateczna łączna wartość wyniosła prawie 100 mln zł, zaś pozyskane dofinansowanie to ponad 77 mln zł, co znacznie odciążało budżet miasta.

Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Rybniku-Boguszowicach wraz z przyłączeniem do sieci gazowych - etap I

WARTOŚĆ PROJEKTU
7 642 096,52 zł

Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Rybniku-Boguszowicach wraz z przyłączeniem do sieci gazowych - etap IA

WARTOŚĆ PROJEKTU
5 680 384,98 zł

Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Rybniku-Boguszowicach wraz z przyłączeniem do sieci gazowych - etap II

WARTOŚĆ PROJEKTU
14 106 529,20 zł

Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Rybniku-Niedobczycach

WARTOŚĆ PROJEKTU
5 627 069,91 zł

Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Rybniku-Boguszowicach oraz Śródmieściu

WARTOŚĆ PROJEKTU
20 951 333,89 zł

Termomodernizacja budynków mieszkalnych w Rybniku-Boguszowicach oraz Niedobczycach wraz z wymianą źródeł ciepła

WARTOŚĆ PROJEKTU
20 109 507,04 zł

Termomodernizacja budynków mieszkalnych wraz z wymianą źródeł ciepła w 3 dzielnicach Miasta Rybnika

WARTOŚĆ PROJEKTU
25 138 096,17 zł

WARTOŚĆ
PROJEKTÓW
99 255 017,71 zł

DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ
67 808 621,03 zł

DOFINANSOWANIE Z INNYCH ŹRÓDEŁ
9 193 282,22 zł

WKŁAD WŁASNY
22 253 114,46 zł

Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej Dofinansowanie z innych źródeł Wkład własny

Sukces w pozyskiwaniu środków nie byłby możliwy bez zaangażowania zarówno szeregowych pracowników Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej oraz Urzędu Miasta Rybnika, jak i osób z kierownictwa obu jednostek. Absolutnie kluczowa była kierunkowa decyzja prezydenta miasta, aby z odpowiednim wyprzedzeniem przygotować ponad 100 kompletów dokumentacji dla budynków wielorodzinnych, obejmujących audyty energetyczne oraz dokumentację techniczną planowanych termomodernizacji, które później posłużyły jako podstawa do sporządzania wniosków aplikacyjnych.

Bartłomiej Kozieł

Główny Specjalista, Wydział Rozwoju i Współpracy

W procesie modernizacji zasobu komunalnego duże znaczenie miało aktywne pozyskiwanie funduszy z wielu źródeł lokalnych, regionalnych i europejskich, w tym dofinansowań z budżetu państwa przyznawanych dla projektów rewitalizacyjnych, środków z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych (RFIL), a także Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Istotne było połączenie działań inwestycyjnych z doradztwem i wsparciem dla mieszkańców. Rybnik udowodnił, że skuteczne działania antysmogowe w zasobach komunalnych są możliwe nawet w mieście, które zaczynało od bardzo trudnej sytuacji wyjściowej. Model Rybnika może być z powodzeniem powielany w innych gminach, wymaga jednak długofalowego zaangażowania samorządu i elastycznego podejścia do źródeł finansowania.

Bartosz Kozieł

Główny Specjalista, Wydział Rozwoju i Współpracy

E-mail: rozwoj@um.rybnik.pl

Tel. (32) 439 22 62

#mieszkalnictwo socjalne #zasoby gminy #finanse

POŻYCZKA ANTYSMOGOWA 0%

WOJ. POMORSKIE

Produkt finansowy „Pożyczka Antysmogowa” skierowany jest do właścicieli lub współwłaścicieli domów jednorodzinnych oraz lokali mieszkalnych w budynkach jednorodzinnych, których roczny dochód nie przekracza 200 tys. zł. Środki można przeznaczyć na wymianę nieefektywnego źródła ciepła i na termomodernizację budynku. Udzielane są pożyczki w wysokości do 100 tys. zł, na okres maksymalnie 12 lat, z możliwością karencji do 12 miesięcy i ze stałym oprocentowaniem 0%. „Pożyczka Antysmogowa” wdrażana jest w gminach, które przystąpiły do PFA. Można ją łączyć również z finansowaniem uzyskiwanym w ramach programu „Czyste Powietrze” – zarówno w formie prefinansowania dotacji, jak i pokrycia kosztów nieobjętych tym programem.

Pomorski Fundusz Antysmogowy (PFA) to inicjatywa Samorządu Województwa Pomorskiego oraz Pomorskiego Funduszu Rozwoju, która umożliwia gminom udział w systemie udzielania pożyczek 0% mieszkańcom wymieniającym kotły i przeprowadzającym termomodernizację. Program ruszył w 2024 r. i docelowo może objąć kilkadziesiąt gmin w regionie. Alokacja środków PFA na 2025 r. wyniosła 30 mln zł.

Pomorski Fundusz Antysmogowy jest skierowany do gmin, które chcą zapewnić mieszkańcom własne wsparcie uzupełniające, m.in. dla ogólnopolskich dotacji, np. z programu „Czyste Powietrze”. Nabór gmin jest otwarty i ciągły – samorządy mogą przystępować do programu przez podpisanie porozumienia z PFR.

Po podpisaniu porozumienia PFR wraz z gminą wybierają pośrednika finansowego (tj. instytucję finansową, np. regionalny fundusz pożyczkowy), który zajmuje się obsługą utworzonego produktu finansowego, czyli „Pożyczką Antysmogową”, w danej gminie. Mieszkańcy uzyskują pomoc informacyjną i dokumentacyjną na poziomie urzędu gminy lub bezpośrednio u pośrednika.

Zaletą Pomorskiego Funduszu Antysmogowego jest jego elastyczność – to gminy, najlepiej znające potrzeby mieszkańców, współtworzą zasady działania programu, oczywiście w powiązaniu z obowiązującymi uchwałami antysmogowymi w naszym województwie. Naszą rolą jest zapewnić możliwość finansowania konkretnych inwestycji na atrakcyjnych warunkach, by lokalne działania były możliwe od zaraz.

Jacek Zwolak

Prezes Pomorskiego Funduszu Rozwoju

Pożyczka 0% z prostą procedurą jest atrakcyjną alternatywą dla osób, które nie kwalifikują się do pełnych dotacji lub które chcą szybko zrealizować inwestycję bez konieczności oczekiwania na długie rozpatrywanie wniosków w innych programach. Dodatkową zaletą funduszu jest to, iż nie obciąża on natychmiastowo budżetów gmin, ponieważ środki przeznaczone na inwestycje pochodzą z Pomorskiego Funduszu Rozwoju, który udostępnia je bez żadnych opłat i oprocentowania. Z kolei

obsługą finansową „Pożyczki Antysmogowej” zajmuje się pośrednik (wybrany w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego zgodnie z ustawą Prawo Zamówień Publicznych), którego wynagrodzenie zobowiązana jest pokryć gmina. Jest ono wypłacane pośrednikowi za efekt w udzielaniu i rozliczaniu pożyczek. Ponadto, dzięki elastycznym zasadom wdrażania, program może być skutecznie dopasowany do lokalnych potrzeb.

Pomorski Fundusz Rozwoju

sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Spółka Samorządu
Województwa Pomorskiego

Więcej szczegółów na temat Pomorskiego Funduszu Antysmogowego można znaleźć na stronie:

<https://pfr.zpomorskim.pl/pfa/>

Pomorski Fundusz Rozwoju

E-mail: biuro@pfr.zpomorskim.pl

Tel. (58) 58 58 950

[#pożyczka](#) [#rozwiązanie finansowe](#)

UTWORZENIE STRAŻY GMINNEJ DZIĘKI DOTACJI WOJEWÓDZKIEJ

SŁOMNIKI

Źródło: Urząd
Miejski w
Słomnikach

W 2024 r. samorząd gminy Słomniki wystartował w konkursie dotacyjnym finansowanym z programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021–2027, dzięki czemu rozpoczął realizację projektu „Strażnik na straży środowiska Gminy Słomniki”. Kluczowym elementem przedsięwzięcia było powołanie strażnika gminnego odpowiedzialnego za egzekwowanie przepisów ochrony środowiska – przede wszystkim ochrony powietrza. Wcześniej w Słomnikach nie funkcjonowała straż gminna.

Projekt o wartości ponad 700 tys. zł (w tym blisko 600 tys. zł dofinansowania) objął zatrudnienie strażnika na pełen etat na okres 36 miesięcy, zakup pojazdu, pięciu specjalistycznych urządzeń pomiarowych, a także szkolenia z zakresu kontroli, procedur środowiskowych i ekspertyzy oraz przygotowanie materiałów edukacyjnych. Realizacja zadania trwa od października 2024 r. do września 2027 r.

Po serii szkoleń środowiskowych strażnik rozpoczął służbę w marcu 2025 r. Do lipca 2025 r., we współpracy z ekodoradcą z ramienia urzędu miejskiego, przeprowadził szereg kontroli domowych palenisk, zarówno planowanych, jak i interwencyjnych, wynikających z bezpośrednich zgłoszeń mieszkańców lub przesłanych poprzez aplikację Ekointerwencja. W ramach prowadzonych działań skontrolowano 50 posesji, co jest

wynikiem szczególnie wartym podkreślenia, biorąc pod uwagę, że strażnik rozpoczął pracę praktycznie pod koniec sezonu grzewczego.

Powołanie straży gminnej budzi w Słomnikach duże nadzieje na skuteczniejsze wdrażanie uchwały antysmogowej.

Widok munduru oraz – nie oszukujmy się – możliwość otrzymania mandatu budzą respekt wśród kontrolowanych mieszkańców. Na ten moment jesteśmy zadowoleni z naszego nowego strażnika: widzimy, że dzięki niemu łatwiej, szybciej i skuteczniej będziemy mogli egzekwować przepisy dotyczące ochrony powietrza.

Tomasz Ciałowicz

Sekretarz Gminy Słomniki

Edukacja stanowi istotny element pracy strażnika gminnego i uzupełnia jego działania kontrolne. Strażnik organizuje spotkania z mieszkańcami, podczas których promuje wymianę przestarzałych pieców na ekologiczne źródła ciepła oraz przypomina o obowiązujących przepisach antysmogowych. Realizując projekt, gmina postawiła sobie za cel podniesienie świadomości społecznej w zakresie wpływu jakości powietrza na zdrowie i środowisko, poprawę przestrzegania prawa oraz rzeczywiste ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

Słomniki pokazują, że **samorząd lokalny – przy wsparciu funduszy unijnych i administracji wojewódzkiej – może podejmować odważne i zdecydowane kroki, aby realnie wpływać na poprawę jakości powietrza** oraz wspierać lokalną transformację energetyczną. W tym samym roku w ramach tego samego programu dotacyjnego Małopolskiego Urzędu Marszałkowskiego własne straże gminne – ukierunkowane na ochronę powietrza – zostały powołane także przez gminy Bukowno, Pałecznicza i Radziemice.

Tomasz Ciałowicz

Sekretarz Gminy Słomniki

E-mail: tomasz.cialowicz@słomniki.pl

Tel. (12) 388 11 02

ROZDZIAŁ 4

WSPARCIE OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM ENERGETYCZNYM

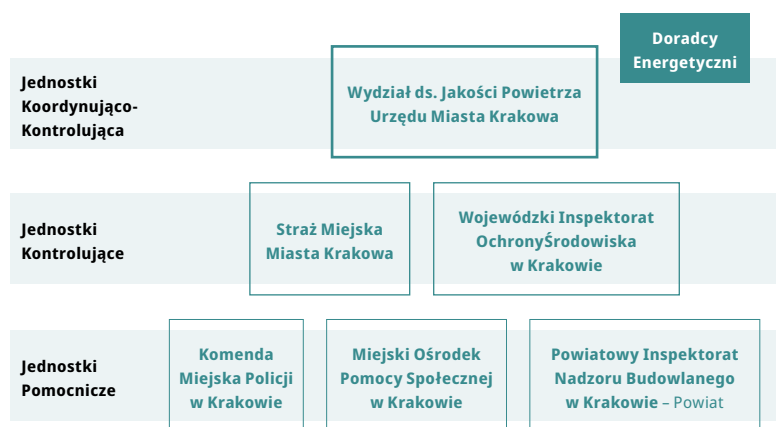
OPRACOWANIE POKONTROLNYCH PROCEDUR DOTYCZĄCYCH WSPARCIA OSÓB POZOSTAJĄCYCH W UBÓSTWIE ENERGETYCZNYM

KRAKÓW
WOJ. MAŁOPOLSKIE

Ubóstwo energetyczne to złożony problem, który zazwyczaj pojawia się na styku kilku różnych czynników, np. niewystarczających środków finansowych, starego systemu grzewczego, stanu technicznego budynku czy kwestii społecznych takich jak podeszły wiek, samotność, zły stan zdrowia lub niepełnosprawność. Podczas kontroli paleniska może okazać się więc, że gospodarzem jest osoba, która będzie potrzebowała nie tylko, standardowego już podczas kontroli, wsparcia edukacyjnego (poinstruowanie na temat przepisów i możliwości dotacyjnych), ale i dodatkowego wsparcia merytorycznego, technicznego lub finansowego przy wymianie przestarzałego urządzenia grzewczego. Dlatego tak ważne jest opracowanie przez władze gminy

systemu uwzględniającego pokontrolne procedury wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami w wymianie starego źródła ogrzewania na spełniające wymogi uchwały antysmogowej, jak również wyposażenie kontrolujących w odpowiednią wiedzę i niezbędne umiejętności, które finalnie doprowadzą do zlikwidowania problematycznego źródła zanieczyszczeń powietrza.

Kiedy w 2019 r. Kraków wprowadzał zakaz spalania paliw stałych, magistrat opracował system kontroli w zakresie egzekwowania tego przepisu. Wytyczne składały się z **jasno określonych procedur kontrolnych oraz zakresu działań i współpracy wszystkich upoważnionych do tego zadania jednostek publicznych**, w tym również w okolicznościach dotyczących osób znajdujących się w problematycznej sytuacji – finansowej, technicznej, społecznej czy prawnej.

System kontroli w zakresie egzekwowania zakazu spalania paliw stałych w Krakowie uwzględniający jednostki odpowiedzialne za wsparcie osób pozostających w ubóstwie energetycznym

W ramach wdrożonego systemu wsparcia, po przeprowadzonej inwentaryzacji źródeł ciepła, wykonywany był nadzór nad problematycznymi gospodarstwami oraz monitoring postępów z realizacji udzielonej pomocy. Z uwagi na występujące bariery każda sprawa rozpatrywana i rozwiązywana była indywidualnie w zależności od problemu i przy współpracy odpowiednich służb – m.in. straży miejskiej, Wydziału ds. Jakości Powietrza Urzędu Miasta Krakowa, doradców energetycznych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego.

W sytuacji problemów technicznych, dotyczących np. przyłącza ekologicznego źródła ciepła, termomodernizacji czy wymiany instalacji, sprawą zajmowali się **doradcy energetyczni, którzy nie tylko konsultowali odpowiednie rozwiązania, ale również kontaktowali się z poszczególnymi dostawcami energii i firmami w celu pomocy osobom ubogim w przejściu przez formalności**. Doradcy działali przy utworzonym Wydziale ds. Jakości Powietrza, do którego zadań należała również m.in. analiza wyników kontroli palenisk w zakresie nieuregulowanej sytuacji prawnej, braku środków finansowych czy braku możliwości przyłączenia do mediów.

W sytuacji problemów finansowych, społecznych lub zdrowotnych sprawą zajmowali się pracownicy **Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej**, którzy weryfikowali możliwości pomocy społecznej oraz programów osłonowych.

W obliczu wyzwania likwidacji ok. 24 000 kotłów na paliwa stałe Kraków postawił więc na opracowanie kompleksowego systemu kontroli: położono nacisk na współpracę wszystkich służb, które swoimi kompetencjami mogłyby wesprzeć miasto w ambitnym planie odejścia od paliw stałych, i zadbano o trudną kwestię ubóstwa energetycznego.

Paweł Ścigalski

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Jakości Powietrza

UM Kraków

E-mail: pawel.scigalski@um.krakow.pl

Tel. (12) 616 9437

#ubóstwo energetyczne #wymiana pieca #pomoc

PROGRAM UŻYCZANIA POMP CIEPŁA UBOGIM ENERGETYCZNIE MIESZKAŃCOM

LEGIONOWO
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Legionowo

Legionowo użycza małe pompy ciepła (typu powietrze-powietrze, czyli klimatyzator z funkcją grzania) prywatnym gospodarstwom domowym na podstawie umów z gminą. Praktykowane jest to tam, gdzie podłączenie do sieci gazowej jest niemożliwe lub niezasadne.

Wspomniane pompy instaluje się w lokalach o nieuregulowanym stanie prawnym, co uniemożliwia im skorzystanie z programu „Czyste Powietrze”, a montaż zachodzi wyłącznie w budynkach, w których do tej pory użytkowane były miejscowe ogrzewacze powietrza (np. piece lub kominki) i nie ma centralnego ogrzewania. Beneficjenci to osoby ubogie energetycznie zidentyfikowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) i straż miejską.

Każdy przypadek użyczenia jest rozpatrywany indywidualnie. Całość kosztów związanych z zakupem, montażem i serwisem urządzeń ponosi gmina – po stronie mieszkańca są rachunki za prąd. Pompy cały czas pozostają własnością gminy i są użyczane na czas nieokreślony.

Jednostkowy koszt zakupu i montażu tych urządzeń zależy od kryteriów zamówienia, m.in. klasy energetycznej, mocy czy minimalnej temperatury pracy, i wynosił w ostatnich latach 4000–5500 zł/szt.

W Legionowie ci, którzy mogli wymienić stary piec na paliwo stałe, w większości już to zrobili. Zostały jeszcze osoby dotknięte ubóstwem energetycznym zamieszkujące budynki, których najczęściej ze względu na bardzo zły stan techniczny nie da się podłączyć do sieci. Wsparcie miasta było tutaj konieczne, aby pomóc tej grupie mieszkańców i jednocześnie szybko uporać się z problemem zanieczyszczenia powietrza.

Marcin Galoch

Pełnomocnik Prezydenta Legionowa ds. Jakości Powietrza i Gospodarki Niskoemisyjnej oraz pomysłodawca akcji udzielania pomp ciepła

Miasto instaluje małe pompy ciepła także w lokalach komunalnych, których nie opłaca się remontować, a które w niedługiej perspektywie będą przeznaczone do rozbiórki, jak również w lokalach, w których nie jest możliwe podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej lub gazowej. Zwykle są to stare, drewniane budynki.

Wśród mieszkańców, którzy dzięki pomocy miasta wymienili „kopciuchy” na pompy ciepła powietrze-powietrze, miasto przeprowadziło badanie stopnia zadowolenia z nowego sposobu ogrzewania. Beneficjenci wskazali na liczne związane z użytkowaniem pomp ciepła zalety, wśród których znalazły się m.in.:

- **wygoda** – ogrzewaniem można sterować zdalnie;
- **czystość** – przy ogrzewaniu węglem potrzebny był drobny remont po każdym sezonie grzewczym;
- **bezobsługowy charakter pompy** – piec na węgiel wymagał obsługi przez całą dobę;
- **stałość temperatury** – piec na węgiel działał ze skrajności w skrajność;
- **więcej miejsca** – w małym mieszkaniu piec na węgiel zajmował względnie dużą przestrzeń;
- **większe bezpieczeństwo** (mniejsze zagrożenie pożarem czy popażeniem);

- **dobrze rozwiązanie dla osób starszych, schorowanych** – noszenie węgla i drewna było dla nich dużym kłopotem.

źródło: Gmina Legionowo

Legionowo zapewniło również indywidualne wsparcie dla mieszkańców po montażu pomp ciepła powietrze-powietrze. W 2023 r. OPS w Legionowie przeznaczył 10 667 zł w formie celowych zasiłków na dodatkowe dofinansowanie rachunków za energię elektryczną mieszkańców, którzy ogrzewali lokale pompami ciepła.

Marcin Galoch

Pełnomocnik Prezydenta ds. Jakości Powietrza i Gospodarki
Niskoemisyjnej oraz koordynator działań antysmogowych w Legionowie
E-mail: marcin.galoch@um.legionowo.pl
Tel. (22) 766 40 66

#pompy ciepła powietrze - powietrze Legionowo

#użyczenie pomp ciepła Legionowo #ubóstwo energetyczne

WYKONANIE ANALIZ UBÓSTWA ENERGETYCZNEGO

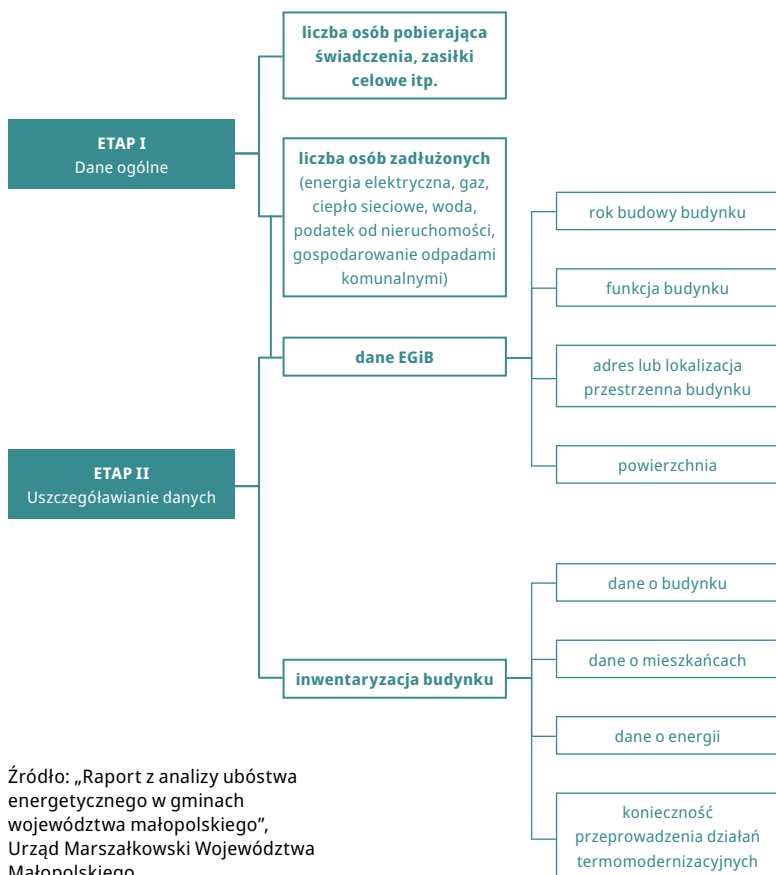
WOJ. MAŁOPOLSKIE

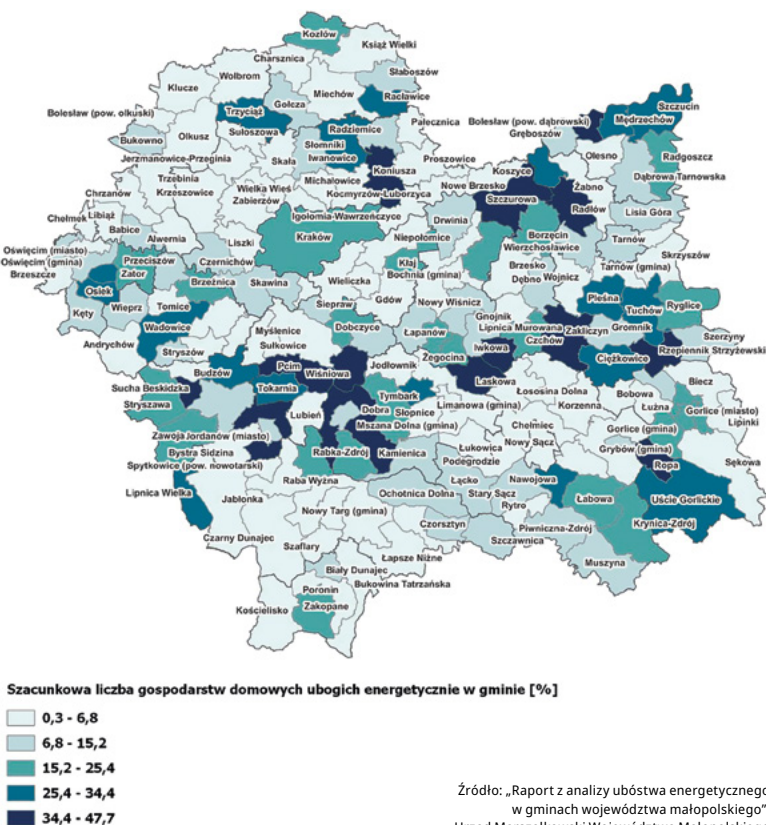
Identyfikacja osób dotkniętych problemem ubóstwa energetycznego jest konieczna w celu wdrożenia odpowiednich instrumentów wsparcia dla narażonych na ten problem i zmniejszenia jego skali. Małopolska jako pierwsze województwo w Polsce podeszła do sprawy w sposób kompleksowy. Otóż w ramach Programu Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego wszystkie gminy z regionu zostały zobowiązane do przygotowania analiz problemu ubóstwa energetycznego w terminie do 30 czerwca 2022 r.

Aby wesprzeć gminy w przygotowaniu tych analiz, urząd udostępnił dokument z metodyką i wytycznymi, który został przygotowany w ramach współpracy Urzędu Marszałkowskiego Małopolski z Krajową Agencją Poszanowania Energii, ekodoradcami oraz przedstawicielami samorządów gmin Skawina, Niepołomice i Tuchów.

W przygotowaniach metodyki uwzględniono wytyczne dla programu Stop Smog oraz wiedzę uzyskaną podczas paneli dyskusyjnych z przedstawicielami administracji wszystkich szczebli i za pomocą badania ankietowego przeprowadzonego online.

Celem pośrednim postępowania zgodnie ze wspomnianą metodyką było nawiązanie ścisłej współpracy pomiędzy różnymi instytucjami w gminach z myślą o ułatwieniu udzielania pomocy odbiorcom wrażliwym i narażonym na ubóstwo energetyczne. W metodyce zaproponowano dwa etapy analizy zjawiska. Pierwszy z nich polega na ustaleniu udziału mieszkańców narażonych na ubóstwo energetyczne na podstawie danych zastanych, drugi zaś to uszczegółowienie danych zdobytych podczas pierwszego etapu oraz ukierunkowana identyfikacja osób ubogich energetycznie podczas wizyt domowych i wywiadów środowiskowych.

Źródło: „Raport z analizy ubóstwa energetycznego w gminach województwa małopolskiego”,
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Metodykę można pobrać ze strony:

<https://powietrze.malopolska.pl/program-ochrony-powietrza/wytyczne-ne-ubostwo-energetyczne/>

Na podstawie zebranych danych ustalono również, że miesięczne wydatki na energię stanowią średnio 29% wszystkich wydatków gospodarstw domowych. Udział ten jest wyższy w mniejszych miejscowościach, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w miastach do 20 000 mieszkańców, co wiąże się z niższym poziomem dochodów ich mieszkańców i z niższą efektywnością energetyczną wiejskich budynków. Na podstawie analiz zidentyfikowano 4 grupy środków mających na celu ograniczenie ubóstwa energetycznego: dodatki mieszkaniowe, dodatki energetyczne, świadczenia pieniężne i świadczenia niepieniężne. Przeprowadzona analiza umożliwiła identyfikację osób zagrożonych ubóstwem energetycznym, co w przyszłości pozwoli na skierowanie do nich instrumentów wsparcia w krótszym czasie.

Ubóstwo energetyczne staje się coraz bardziej palącym problemem, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach, gdzie wydatki na energię mogą pochłaniać znaczną część budżetu gospodarstw domowych. Trudno wskazać jedną dominującą przyczynę ubóstwa energetycznego. Zjawisko zależy od wielu czynników, jednak jako główny czynnik uznaje się kombinację niskich dochodów, wysokich cen energii oraz niskiej efektywności energetycznej budynków. W województwie małopolskim, mimo licznych programów wsparcia, takich jak dodatki mieszkaniowe i energetyczne, oraz programów termomodernizacyjnych, problem ten wciąż dotyka ok. 13% gospodarstw, co wskazuje na konieczność dalszych działań na poziomie lokalnym i regionalnym.

Klaudia Kowalczyk

Podinspektor w Zespole Ochrony Powietrza Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Raport podsumowujący analizę ubóstwa energetycznego:

<https://powietrze.malopolska.pl/baza/raport-z-analazy-problemu-ubostwa-energetycznego-w-gminach-wojewodztwa-malopolskiego/>

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

E-mail: urząd@umwm.malopolska.pl

Tel. (12) 63 03 100

Krajowa Agencja Poszanowania Energii

E-mail: kape@kape.gov.pl

Tel. (22) 626 09 10

#raport ubóstwo energetyczne małopolska

#metodyki ubóstwo energetyczne #analiza ubóstwa energetycznego

EKSPERYMENTALNE WSPÓLNE MIESZKANIE DLA SENIOREK

RYBNIK
WOJ. ŚLĄSKIE

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

W 2022 r. w Rybniku z inicjatywy miasta powstało mieszkanie przeznaczone dla 4 seniorek potrzebujących wsparcia, ale niewymagających całodobowej pomocy. Przedsięwzięcie wyłoniło się jako odpowiedź na problem ubóstwa energetycznego, który dotyka najczęściej osoby starsze i samotne. Owdowiałe seniorki często borykają się z problemem utrzymania swoich nieruchomości, niekiedy dużych domów jednorodzinnych, nazywanych przez rybnickich urzędników „wdowimi domami”. Gdy koszty ogrzewania lub wysiłek z nim związany przekraczają możliwości kobiet, wówczas decydują się one na obniżenie temperatury w domu poniżej progu zapewniającego komfort cieplny oraz na ogrzewanie np. tylko jednego lub dwóch pomieszczeń, co prowadzi do zawilgocenia nieruchomości i dalszego pogorszenia warunków życia.

Mieszkanie senioralne mieści się w zmodernizowanej z funduszy unijnych kamienicy przy ul. Chrobrego 13. W budynku wykorzystano technologię modułową, opartą na gotowych kontenerach. Kamienica ma ogrzewanie gazowe i rekuperację, a w każdym mieszkaniu jest klimatyzacja.

Łącznie w budynku znajduje się 8 mieszkań – 6 komunalnych oraz 2 na potrzeby OPS, czyli mieszkanie readaptacyjne dla kobiet z dziećmi opuszczających rybnicki Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży oraz mieszkanie dla seniorek 60+. To ostatnie jest przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami; ma dwuosobowe pokoje, łazienkę oraz przestronny salon z aneksem kuchennym.

Warto wspomnieć również o korzyściach finansowych, które płyną z przyjętego modelu opieki nad seniorami – tzw. cohousingu – zarówno dla nich samych, jak i dla miasta. Okazuje się, że jest to korzystniejsza finansowo forma pomocy i wsparcia niż zapewnianie opieki w całodobowej placówce. Koszt pobytu osoby starszej w Miejskim Domu Pomocy Społecznej (dla osób w podeszłym wieku) w 2024 r. wynosi 6663,57 zł miesięcznie. Z kolei miesięczny koszt pobytu seniorek to obecnie 253 zł na osobę (bez wyżywienia ani opieki lekarskiej i pielęgnarskiej). Tak niskie koszty udało się uzyskać dzięki kompleksowej termomodernizacji budynku. Dodatkowo piec jest samoobsługowy i seniorki nie muszą martwić się zamawianiem i dźwiganiem opału.

Rybnicki cohousing senioralny to coś więcej niż wspólne mieszkanie i korzyści finansowe dla miasta. Seniorki, które odważnie zdecydowały się na życie razem, dzielą codzienność jak siostry. Wspierają się, troszczą o siebie i budują wspólnotę, która daje im poczucie bezpieczeństwa i niejako nowego początku w dojrzałym życiu. Jak same powtarzają, stworzyliśmy im nową rodzinę.

Katarzyna Torfińska

opiekunka mieszkania z ramienia Ośrodka Pomocy Społecznej

Po dwóch latach eksperymentu z mieszkaniem senioralnym urzędnicy nie ukrywają zadowolenia. Do użytku są oddawane kolejne dwa mieszkania w formule cohousingu senioralnego – jedno dla pań, drugie dla panów.

Katarzyna Torfińska

Opiekunka mieszkania senioralnego, Dział Projektów i Programów
Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku

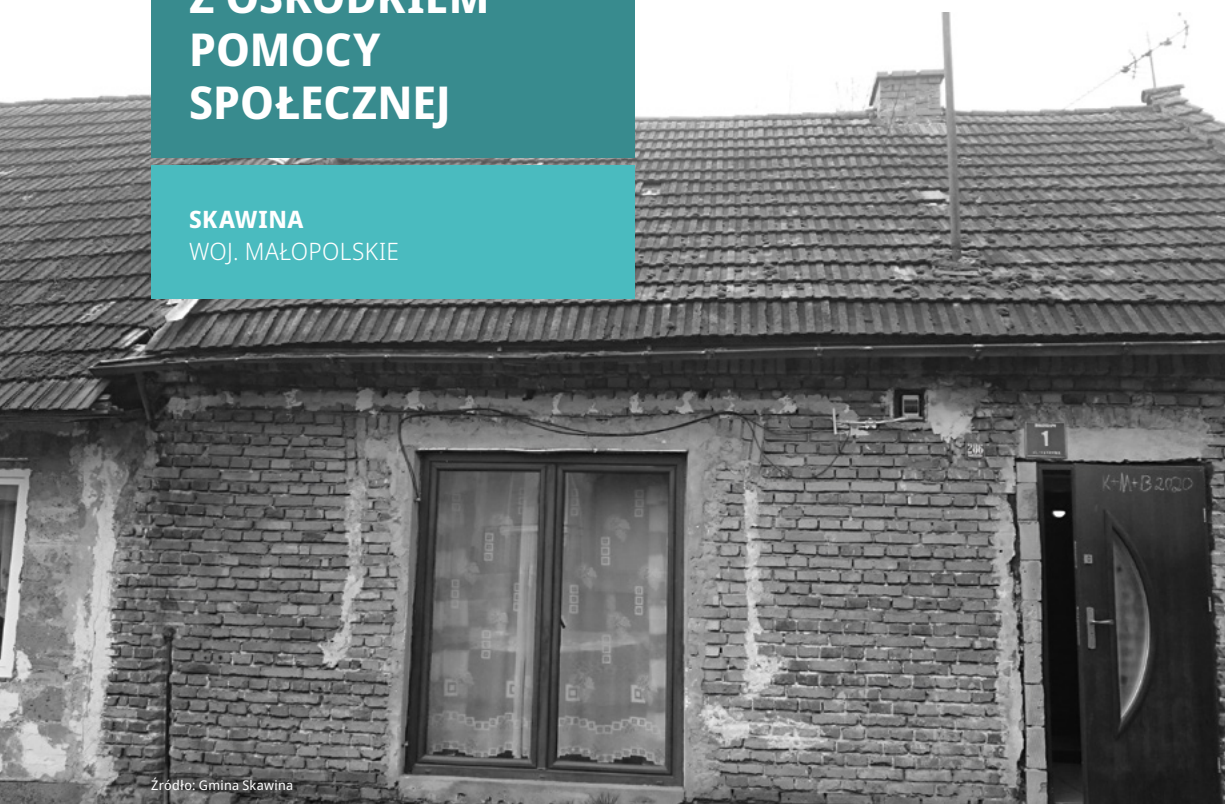
E-mail: dpp@opsrybnik.pl

Tel. 661 098 017, (32) 439 93 08

#cohousing senioralny #ubóstwo energetyczne seniorów
#wdowie domy

WSPÓŁPRACA Z OŚRODKIEM POMOCY SPOŁECZNEJ

SKAWINA
WOJ. MAŁOPOLSKIE

Zródło: Gmina Skawina

W Skawinie, 42-tysięcznej gminie z krakowskiego obwarzanka, pozostało do wymiany ok. 600 bezklasowych pieców. Od 2016 r. w ramach dotacji gminnej i dotacji regionalnej wymieniono łącznie 2800 kotłów. W gminie obowiązuje lokalna uchwała antysmogowa, która zakazuje użytkowania „kopciuchów” już od 1 listopada 2023 r.

Współpraca pomiędzy Wydziałem Ochrony Powietrza a CUS została wzmocniona podczas realizacji programu „Stop Smog”, w którym gmina przejęła rolę koordynatora całej inwestycji. W wyniku programu udało się pomóc 245 mieszkańcom zagrożonym ubóstwem energetycznym. Inwestycja wymagała dużego zaangażowania, rozmów z mieszkańcami, ustaleń, audytów, a CUS pomogło w weryfikowaniu, kto spełnia kryteria

Większość osób dobrze zorientowanych i zaradnych wymieniło już stare piece i kotły. Teraz zmagamy się z coraz trudniejszymi przypadkami, w których właścicielami lub najemcami nieruchomości z kopciuchami są osoby niepełnosprawne albo starsze, często nieporadne, bez umiejętności cyfrowych, niedostosowane społecznie, zagrożone ubóstwem. W związku z tym zacieśniliśmy współpracę z Centrum Usług Społecznych (CUS), dawnym Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Naszą współpracę oparliśmy nie na sztywnych procedurach, ale na codziennym dialogu, wymianie informacji, wspólnym szukaniu rozwiązań. Wszyscy rozumiemy, że gramy do jednej bramki, a celem jest pomoc mieszkańcom, którzy potrzebują naszego wsparcia.

Sabina Paciorek

Kierownik Referatu Efektywności Energetycznej w Wydziale Ochrony Powietrza
Urzędu Miasta i Gminy Skawina

programu. Obecnie osoby zmagające się z ubóstwem energetycznym identyfikowane są dzięki wizytom prowadzonym wspólnie przez straż miejską i urzędników Wydziału Ochrony Powietrza, którzy przekazują mieszkańcom informację na temat możliwości dofinansowania do likwidacji bezklasowych pieców.

Wydział Ochrony Powietrza jest w stałym kontakcie z CUS. Gdy podczas wizyty kontrolnej w nieruchomości prywatnej urzędnicy natrafiają na rodzinę zmagającą się z problemami, które nie leżą w kompetencji ekodoradców (np. z problemami zdrowotnymi, uzależnieniem od alkoholu, skrajnym ubóstwem, nieuregulowaną własnością budynku), wówczas przypadek przekazywany jest do CUS. Dzięki temu mieszkańcy mogą uzyskać dodatkowe wsparcie, np. prawne, pomoc asystenta, zapomogi, dodatki opiekuńcze, dopłaty do rachunków za ogrzewanie.

Współpraca działa podobnie w drugą stronę. Gdy pracownicy CUS podczas wizyt w terenie orientują się, że mieszkańcy jeszcze nie wymienili ogrzewania, budynek jest w bardzo złym stanie technicznym, wymaga termomodernizacji, wówczas informują ekodoradców i proszą o podjęcie odpowiednich działań.

Dodatkowo pomiędzy jednostkami organizowane są wewnętrzne spotkania w celu omówienia trudnych przypadków; są to spotkania osobiste

lub rozmowy telefoniczne. Wydział Ochrony Powietrza organizuje także szkolenia dla pracowników terenowych CUS z wiedzy o programach dotacyjnych. Dzięki temu, przy okazji wizyt w domach prywatnych, mogą oni informować mieszkańców o możliwości zgłaszania się po pomoc przy wymianie ogrzewania do Wydziału Ochrony Powietrza.

Sabina Paciorek

Kierownik Referatu Efektywności Energetycznej

w Urzędzie Miasta i Gminy Skawina

E-mail: s.paciorek@gminaskawina.pl

Tel. (12) 277 00 14

PASYWNE BUDOWNICTWO SOCJALNE

WŁOCŁAWEK
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE

Źródło: Urząd Miasta Włocławka

Włocławek, dostrzegając potrzebę zapewnienia mieszkań socjalnych dla swoich mieszkańców, udostępnia nowoczesne budynki wielorodzinne przy ulicy Toruńskiej. W budynkach stosowane są energooszczędne rozwiązania, które minimalizują rachunki za energię i ciepło.

Pierwszy z energooszczędnych budynków został ukończony jesienią 2024 r. Budynek ten obejmuje 40 mieszkań socjalnych, gotowych do zamieszkania, przeznaczonych dla osób najbardziej potrzebujących. Drugi budynek powstaje w bezpośrednim sąsiedztwie. W nim również znajdzie się 40 mieszkań socjalnych. Inwestycja jest możliwa dzięki dofinansowaniu z **Banku Gospodarstwa Krajowego (BGK)**. Łączny koszt inwestycji wynosi ponad 25,90 mln zł, z czego ponad 20,72 mln zł pochodzi z **Funduszu Dopłat**, a wkład własny miasta stanowi ok. 5,18 mln zł. Koszt budowy to 9045,00 zł za metr kwadratowy brutto.

Nowe budynki są wyposażane w szereg nowatorskich technologii, które mają na celu zwiększenie efektywności energetycznej i komfortu mieszkańców. Źródłem ogrzewania jest innowacyjna instalacja ogrzewania, zabudowana w każdym mieszkaniu na suficie, oparta na płynnej powłoce grzewczej, gdzie ciepło jest rozprawdane jako promieniowanie podczerwieni do każdego pomieszczenia. Instalacja wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła w każdym mieszkaniu przekłada się na redukcję kosztów eksploatacji oraz komfort przebywania w mieszkaniu, zapewniając odpowiednią ilość powietrza. Na budynku zamontowano instalacje fotowoltaiczne generujące energię elektryczną osobno do każdego mieszkania. Teren wokół bloków zostanie oświetlony energooszczędnym oświetleniem. Potwierdzeniem standardu pasywnego budynków będzie certyfikacja nadawana przez Polski Instytut Budownictwa Pasywnego i Energii Odnawialnej.

Źródło: Urząd Miasta Włocławka

Budynki, w swej nowoczesnej koncepcji, mają dać możliwość bezpiecznego, nowoczesnego, energooszczędnego zamieszkiwania tego zasobu i zarządzaniu nim. Budowa bloków socjalnych we Włocławku jest przykładem działania, które może stanowić wzór dla innych samorządów, jak skutecznie rozwijać sferę mieszkalnictwa. W naszym mieście chcemy zaspokajać potrzeby mieszkańców m.in. w zakresie najmu socjalnego, lokali zamiennych oraz pomieszczeń tymczasowych, a także najmu lokali na czas nieokreślony.

Krzysztof Kukucki
Prezydent Włocławka

Sebastian Górka

Pełnomocnik Prezydenta ds. Energii i Klimatu

E-mail: sgorka@um.wloclawek.pl

Tel. (54) 41 44 110

WYMIANA PIECA ZA POŚREDNICTWEM GOPS DLA OSÓB O NISKICH DOCHODACH

ZABIERZÓW
WOJ. MAŁOPOLSKIE

Gmina Zabierzów od kilku lat realizuje program osłonowy na trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym. Celem programu jest wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji materialnej, które nie są w stanie samodzielnie sfinansować wymiany systemu ogrzewania. Udział mieszkańców w programie osłonowym przekłada się na poprawę jakości powietrza oraz redukcję poziomu ubóstwa energetycznego w gminie.

Dzięki realizacji programów osłonowych w latach 2019-2024 przeprowadzono trwałą zmianę systemów ogrzewania w 24 gospodarstwach domowych, zlikwidowano łącznie 23 paleniska na paliwa stałe, a także wyłączono z użytkowania 10 ogrzewaczy pomieszczeń. Koszty wymiany ogrzewania we wszystkich nieruchomościach zostały pokryte w 100% ze środków programu.

Program osłonowy jest ważnym elementem działań na rzecz poprawy jakości powietrza w gminie, ponieważ pozwala dotrzeć do osób, które

nie są w stanie nawet w części pokryć kosztów wymiany systemu ogrzewania. Często są przez to wykluczone z innych form wsparcia, które zakładają przynajmniej częściowy udział w kosztach koniecznej inwestycji, np. z programu „Czyste Powietrze”.

Gwarancją, że z programu rzeczywiście będą mogły skorzystać najbardziej potrzebujące osoby, jest wprowadzenie kryterium określającego, że **dochód uczestników nie może przekraczać 200% kryterium dochodowego, określonego w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej**. W 2025 r. jest to dochód nie wyższy niż 2020 zł na osobę samotnie gospodarującą lub – w przypadku wspólnego gospodarowania – 1646 zł na jednego członka rodziny.

Szczegółowy zakres pomocy i jej wysokość jest za każdym razem ustalana indywidualnie w formie kontraktu socjalnego. Przez cały czas udziału w programie osoby wymieniające system ogrzewania mogą liczyć na wsparcie i współpracę ze strony pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

W ramach opisywanego programu proces wymiany pieca rozpoczyna się od momentu złożenia wniosku przez mieszkańca. Następnym krokiem jest wizyta urzędnika gminy - specjalisty ds. inwestycji, który ocenia, jakie elementy dotychczasowej instalacji ogrzewania powinny zostać wymienione. Po jego wizycie mieszkańcy otrzymują opis przedsięwzięcia, które powinno zostać wykonane, i są zobowiązani do uzyskania dwóch, trzech ofert od potencjalnych instalatorów. Po przedstawieniu ofert w urzędzie uruchamiane jest postępowanie administracyjne, które kończy się wydaniem decyzji w postaci przyznania zasiłku celowego na pokrycie kosztów wyszczególnionych w najtańszej ofercie. Płatność dokonywana jest na konto wykonawcy po odbiorze prac przez tego samego urzędnika, który początkowo określił wymagany ich zakres.

Z programu mogą skorzystać osoby zamieszkujące nieruchomości o nieuregulowanej sytuacji prawnej. Wówczas, gdy płacą podatek od danej nieruchomości, są tzw. właścicielami samoistnymi i kwalifikują się do programu.

Podstawą prawną do realizacji programu osłonowego są przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (art. 17 ust. 2 pkt 4 w zw. z art. 110 ust. 10). Regulacje te pozwalają wykonywać gminom zadania z zakresu pomocy społecznej, które wynikają z rozeznanych potrzeb gminy poprzez tworzenie i realizację programów osłonowych.

Poprawa jakości powietrza wymaga szerokich działań, które dotrą do wszystkich mieszkańców gminy. Również tych, którzy mają nieuregulowany stan prawny budynków lub nie są w stanie samodzielnie pokryć kosztów wymiany systemu ogrzewania. Właśnie oni mogą skorzystać z możliwości, jakie daje program osłonowy, który pozwala skroić wsparcie na miarę lokalnych potrzeb. Dodatkowym atutem tego rozwiązania jest możliwość bieżącej współpracy i wsparcia uczestników na zasadach określonych we wspólnie wypracowanym kontrakcie socjalnym.

Stanisław Myjak

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabierzowie

Uchwała Nr LIX/656/24 Rady Gminy Zabierzów z dnia 26 stycznia 2024 r. wprowadzająca program osłonowy na 2024 r.:

<https://edziennik.malopolska.uw.gov.pl/legalact/2024/1055/>

Mieszkańcy Zabierzowa w ramach programu osłonowego mogą liczyć także na dopłaty do rachunków. Osobom, których dochód nie przekracza 823 zł na osobę w rodzinie lub 1010 zł na osobę samotną, rachunki za nośniki energii są pokrywane w całości. Z kolei osoby, których dochody przekraczają wyżej wymienione progi, mogą otrzymywać dopłaty w wysokości do maksymalnie 823 zł miesięcznie na osobę w rodzinie lub 1010 zł na osobę samotną.

Stanisław Myjak

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zabierzowie

E-mail: s.myjak@gopszabierzow.pl

Tel. (12) 28 51 413, (12) 39 75 244

POMOC OSOBOM UBOGIM ENERGETYCZNIE W PROGRAMIE „MAZOWSZE DLA CZYSTEGO CIEPŁA”

WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Województwo mazowieckie aktywnie wspiera gminy w walce z problemem ubóstwa energetycznego w ramach programu „Mazowsze dla czystego ciepła”. Wsparcie jest skierowane do gmin z terenu województwa, które realizują bądź uruchomią program udzielania mieszkańcom dodatku na zakup nośników energii lub dotacji do wymiany źródeł ciepła wraz z termomodernizacją budynków mieszkalnych. Dofinansowanie otrzymane przez gminy może być przeznaczone na pomoc właścicielom budynków jednorodzinnych i wspólnotom mieszkaniowym, jak również może zostać przez nie wykorzystane do poprawy efektywności energetycznej budynków z lokalami socjalnymi lub jako wkład własny w programie „Stop Smog”. Ponadto dotację otrzymaną z gminy mieszkaniacze może przeznaczyć na pokrycie wkładu własnego np. w progra-

mie „Czyste Powietrze”, jeżeli regulamin udzielania dotacji w gminie przewiduje taką możliwość.

W pierwszej pilotażowej edycji programu z 2023 r. wsparcie otrzymało 17 gmin na łączną kwotę 2,4 mln zł. W kolejnej edycji rok później z dofinansowania skorzystało 18 gmin przy całkowitym budżecie programu na poziomie 5 mln zł. W 2025 r. województwo przeznaczyło na program 2,5 mln zł.

Wymiana źródeł ogrzewania jest niezbędna w walce o lepsze powietrze na Mazowszu. Zdajemy sobie jednak sprawę, że to bardzo kosztowna inwestycja. Dlatego zdecydowaliśmy się wspomóc gminy w tym trudnym i ważnym zadaniu. Co istotne, w ramach tego programu nasze dofinansowanie za pośrednictwem gmin trafi do mieszkańców, którzy zdecydują się na wymianę kotłów węglowych na bardziej ekologiczne źródła ciepła.

Adam Struzik

Marszałek Województwa Mazowieckiego

W realizowanych dotychczas naborach możliwe było uzyskanie dofinansowania do energii elektrycznej, gazu ziemnego, gazu płynnego LPG, lekkiego oleju opałowego, a także pelletu drzewnego. Z kolei w przypadku wymiany źródła ogrzewania mieszkańcy mogli zdecydować się na podłączenie do sieci ciepłowniczej, ogrzewanie wykorzystujące odnawialne źródła energii, ogrzewanie elektryczne, ogrzewanie gazowe oraz ogrzewanie na lekki olej opałowy.

Link do programu:

<https://www.powietrze.mazovia.pl/wsparcie-dla-gmin/mazowsze-dla-czystego-ciepla/mazowsze-dla-czystego-ciepla-2024>

Joanna Milczarek

Wydział Emisji i Ochrony Powietrza

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: joanna.milczarek@mazovia.pl

ROZDZIAŁ 5

EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA BUDYNKÓW I OZE

DARMOWE POMIARY TERMOWIZYJNE DLA MIESZKAŃCÓW

LEGIONOWO
WOJ. MAZOWIECKIE

W ramach działań prowadzących do poprawy jakości powietrza Urząd Miasta w Legionowie oferuje bezpłatne badania termowizyjne prywatnych nieruchomości. Celem jest zainteresowanie mieszkańców termomodernizacją domów w myśl zasady, że najlepszym sposobem zmniejszenia kosztów ogrzewania oraz zredukowania emisji zanieczyszczeń jest ograniczenie zapotrzebowania na ciepło.

Akcja ma charakter cykliczny – od 2015 r. wykonano już 434 badania kamerą termowizyjną. Aby sprawdzić nieruchomość pod kątem energochłonności oraz strat ciepła, należy zgłosić zapotrzebowanie do Urzędu. Obowiązują zapisy i decyduje kolejność zgłoszeń. Badania przeprowadzane są w ściśle określonych warunkach pogodowych, gdy nie ma opadów, panuje niska temperatura i jest

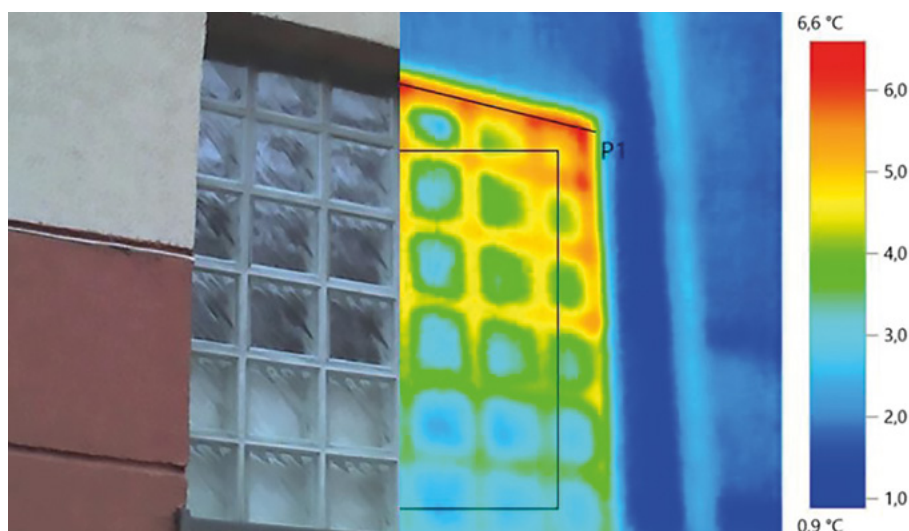
niewielkie nasłonecznienie. Aby zachęcić mieszkańców do włączenia się w akcję, urzędnicy zapewniają, że badanie termowizyjne nie niesie ze sobą żadnych zobowiązań. Wystarczy wpuścić zewnętrzną firmę, która dokona pomiarów koniecznych do sporządzenia raportu.

Staramy się rozwiązywać problem złej jakości powietrza z każdej strony. Bezpłatne dla mieszkańców badania termowizyjne to działanie edukacyjne. Obraz własnego budynku, w którym pewne elementy świecą się na czerwono, przemawia lepiej niż tysiące słów.

Marcin Galoch

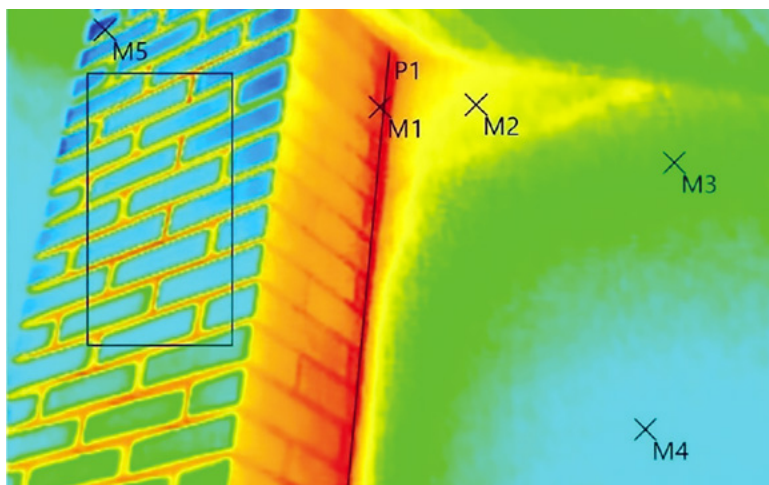
Pełnomocnik Prezydenta Legionowa ds. Jakości Powietrza i Gospodarki Niskoemisyjnej

W raporcie z badania termowizyjnego zawarte są informacje na temat m.in. mostków termicznych, nieszczelności okien, niedocieplenia fundamentów oraz wskazania, które elementy budynku wymagają modernizacji. Dodatkowo do raportów dołącza się informacje o obowiązujących normach budowlanych w zakresie izolacyjności cieplnej budynków oraz o programie „Czyste Powietrze” i innych formach wsparcia. Mieszkańcy mogą otrzymać raport wraz ze zdjęciami jako wydruk lub jako dokument PDF na podaną skrzynkę e-mailową. Przykładowy raport z badania termowizyjnego jest dostępny na stronie urzędu.

Źródło: Gmina Legionowo

Dobre praktyki antysmogowe. Podręcznik dla samorządów

Dodatkowo urzędnicy zwracają uwagę, że badanie z użyciem kamery termowizyjnej jest badaniem jakościowym, dostarczającym wiedzy na temat wadliwych elementów budynku. Przed planowaną termomodernizacją należy poprosić o fachową pomoc w celu oceny stanu technicznego nieruchomości i wykonać audyt energetyczny.

W 2023 r. przeprowadzono badania termowizyjne części budynków użyteczności publicznej przy użyciu drona. Planowana jest kontrola miejskich sieci ciepłowniczych tą samą metodą.

Więcej informacji:

www.legionowo.pl/badania-termowizyjne

Marcin Galoch

Pełnomocnik Prezydenta ds. Jakości Powietrza
i Gospodarki Niskoemisyjnej
E-mail: marcin.galoch@um.legionowo.pl
Tel. (22) 766 40 66

#badanie termowizyjne Legionowo #utrata ciepła z budynku
#ograniczenie zapotrzebowania na ciepło

KOMPLEKSOWA TERMOMODERNIZACJA BUDYNKÓW W ZASOBIE GMINY

GMINA RADZANÓW
WOJ. MAZOWIECKIE

Radzanów, niewielka gmina wiejska położona w powiecie mławskim województwa mazowieckiego, licząca niespełna 4000 mieszkańców, dzięki współfinansowaniu z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego, przeprowadziła 2 kompleksowe projekty w zakresie ograniczania niskiej emisji.

W ramach pierwszego projektu „Wymiana urządzeń grzewczych w budynkach użyteczności publicznej” gmina zlikwidowała bezklasowe kotły miałowo-węglowe i zwiększyła efektywność energetyczną 4 budynków: szkoły podstawowej i przedszkola w Radzanowie oraz szkoły podstawowej i przedszkola we Wróblewie.

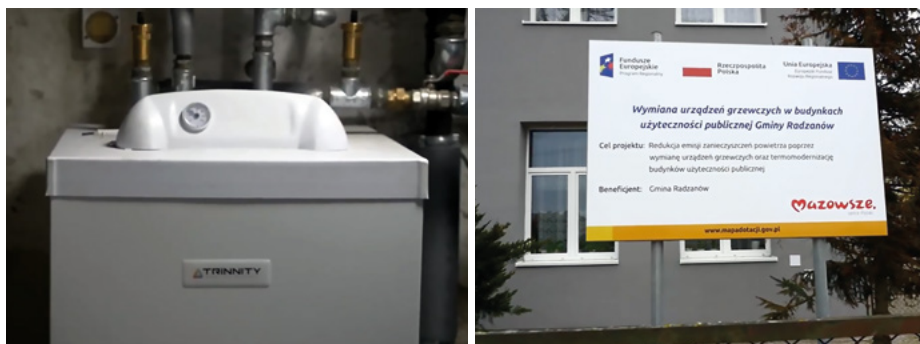
W budynkach przeprowadzono termomodernizację, w kotłowniach zamontowano 2 gruntowe pompy ciepła. Wymieniono również instalację centralnego ogrzewania opartą na tradycyjnych grzejnikach

A photograph showing two white Bosch CombiTec water heaters installed side-by-side in a utility room. The units are white with a black horizontal band across the middle featuring a small blue digital display. Above the units, a complex network of white and black pipes, valves, and electrical conduits is visible against a grey wall. To the right of the units is a white door with a black handle. The room has a grey wall and a dark ceiling.

Źródło: Gmina Radzanów

W ramach drugiego projektu współfinansowanego ze środków wspomnianego Regionalnego Programu Operacyjnego unowocześniono Gminny Ośrodek Kultury i budynek ośrodka zdrowia. W budynkach zlikwidowano „kopciuchy” i zamontowano kotły gazowe

kondensacyjne oraz przeprowadzono modernizację instalacji centralnego ogrzewania. Ulepszono również instalację ciepłej wody użytkowej i zamontowano dwufunkcyjny kocioł gazowy kondensacyjny. W budynku Gminnego Ośrodka Kultury stare grzejniki zostały wymienione na nowe płytowe z zaworami termostatycznymi. W obu budynkach wymieniono oświetlenie na typu LED i zamontowano instalacje fotowoltaiczne. Omawiany projekt otrzymał dofinansowanie w wysokości 392 969,68 zł z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014–2022.

Źródło: Gmina Radzanów

Rezultaty obu projektów w gminie Radzanów zostały docenione w 2023 r. przez Zarząd Województwa Mazowieckiego w konkursie na najlepsze praktyki na rzecz ochrony powietrza w zakresie wdrażania i realizowania zapisów Programu Ochrony Powietrza i uchwały anty-smogowej. Gmina otrzymała nagrodę za zajęcie pierwszego miejsca w kategorii gmin o liczbie mieszkańców poniżej 5000.

Wydział Ochrony Środowiska Gminy Radzanów

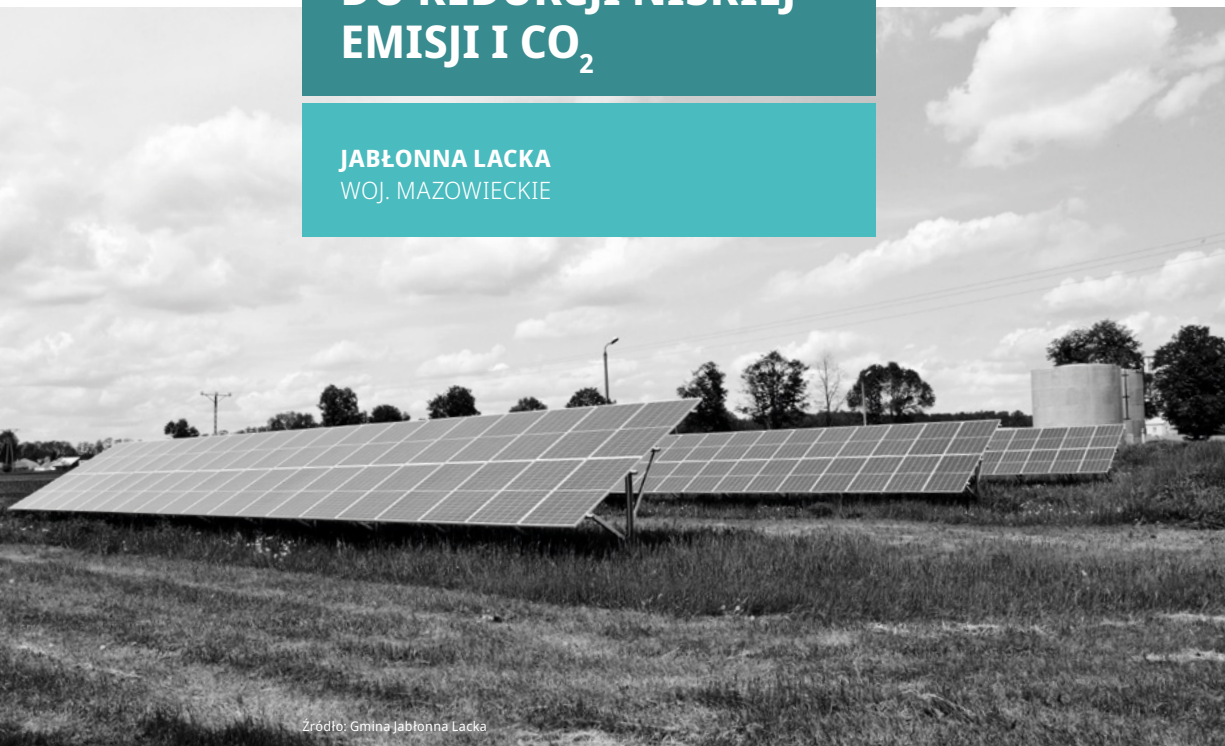
E-mail: rnowakowski@radzanow.com

Tel. 507 078 073

[#gmina Radzanów](#) [#termomodernizacja budynków gminnych](#)

WYKORZYSTANIE OZE DO REDUKCJI NISKIEJ EMISJI I CO₂

JABŁONNA LACKA
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Jabłonna Lacka

W latach 2019–2023 gmina Jabłonna Lacka w powiecie sokołowskim województwa mazowieckiego zrealizowała projekt „Odnawialne źródła energii w gminach nadbużańskich Jabłonna Lacka, Cerańów”. Głównym celem projektu było ograniczenie niskiej emisji z procesu wytwarzania energii cieplnej. Finansowanie w wysokości 5,2 mln zł pochodziło z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014–2020. Gmina zrealizowała projekt w partnerstwie z gminą Cerańów, Nadleśnictwem Sokołów Podlaski i parafią pw. św. Antoniego z Padwy w Wirowie.

W ramach projektu zamontowano 340 kolektorów słonecznych w domach jednorodzinnych, 5 pomp ciepła oraz 110 instalacji fotowoltaicznych, w tym na budynkach użyteczności publicznej, takich

jak ośrodek zdrowia w Jabłonie Lackiej, w 4 stacjach uzdatniania wody (w Jabłonie Lackiej, Dzierzbach Włosciańskich, Bujałach Mikoszach i Łuzkach), w przedszkolu samorządowym wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Jabłonie Lackiej, w oczyszczalni ścieków w Starej Jabłonie oraz w publicznej szkole podstawowej w Jabłonie Lackiej.

Główne cele projektu zostały osiągnięte. W skali roku uzyskano redukcję energii do ogrzewania obiektów i c.w.u. na poziomie 3096 GJ oraz zwiększono wykorzystanie instalacji OZE w produkcji energii cieplnej o 340 MWht i energii elektrycznej o 18 MWhe. Dzięki nowym instalacjom ograniczono także koszty obsługi energetycznej obiektów o 25 MWh, jak również zmniejszono emisyjność pyłów i gazów, w tym CO₂ o 400 ton.

Ponadto, gmina przeprowadziła kompleksową termomodernizację budynku szkoły podstawowej wraz z montażem energooszczędnego oświetlenia LED i instalacji fotowoltaicznej. W budynku szkoły wymieniono stolarkę okienną i drzwiową zewnętrzną oraz docieplono ściany i dach budynku. Podjęte działania doprowadziły do znacznego zmniejszenia zapotrzebowania na energię konieczną do ogrzania szkoły.

Udział w projekcie umożliwił beneficjentom końcowym poprawę warunków życia na terenach wiejskich przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów eksploatacyjnych. Projekt spełnił swoje cele, a wyznacznikiem tego jest dalsze zainteresowanie mieszkańców udziałem w tego typu przedsięwzięciach. Teren naszej gminy wchodzi w skład czystego ekologicznie obszaru Zielonych Płuc Polski, a charakteryzują go piękne krajobrazy i czystość naturalnego środowiska, dlatego też inwestowanie na rzecz ochrony środowiska przy jednoczesnej poprawie warunków dla mieszkańców jest priorytetem władz gminy.

Grażyna Tokarska

Koordynatorka projektu „Odnawialne źródła energii w gminach nadbużańskich Jabłonna Lacka, Cerańów”

Realizacja przedsięwzięcia wpłynęła pozytywnie na środowisko i zdrowie mieszkańców, ponieważ udało się również doprowadzić do redukcji emisji szkodliwych gazów i pyłów do atmosfery.

Źródło: Gmina Jabłonna Lacka

Osiągnięcia gminy Jabłonna Lacka zostały docenione w 2023 r. w konkursie Zarządu Województwa Mazowieckiego na najlepsze praktyki na rzecz ochrony powietrza we wdrażaniu i realizowaniu zapisów Programu Ochrony Powietrza i uchwały antysmogowej. Gmina Jabłonna Lacka zajęła drugie miejsce w kategorii gmin o liczbie mieszkańców poniżej 5000.

Grażyna Tokarska

Urząd Gminy Jabłonna Lacka

E-mail: gtokarska@jablonnalacka.com.pl

Tel. (25) 506 55 35

The background of the entire page is a teal-tinted photograph of a classroom. In the foreground, a young woman with long dark hair and glasses is looking down, possibly at a book or a device. Behind her, several other students are visible, though they are out of focus. The overall mood is educational and focused.

ROZDZIAŁ 6

EDUKACJA

INFORMOWANIE O UCHWALE ANTYSMOGOWEJ W KORESPONDENCJI URZĘDOWEJ

LEGIONOWO
WOJ. MAZOWIECKIE

WOJ. MAŁOPOLSKIE

Skutecznym sposobem informowania i edukowania mieszkańców na temat konieczności dostosowania się do wymogów uchwał antysmogowych okazuje się wykorzystanie korespondencji urzędowej. Informacje te można wysyłać np. razem z informacją podatkową czy harmonogramem odbioru odpadów komunalnych. Taki sposób komunikacji gwarantuje, że informacja dotrze do adresata. Dołączenie pisma do przesyłki może być bezkosztowe. Dodatkowo pismo otrzymane z urzędu ma większą rangę i mieszkańcy traktują je z należytą powagą.

Gminy województwa małopolskiego w sezonie grzewczym 2018/2019 wysyłały do mieszkańców list Marszałka Województwa Małopolskiego

przypominający o zapisach uchwały antysmogowej jako dodatek do informacji podatkowej. Wraz z listem przesłane zostały podstawowe informacje o uchwale antysmogowej i źródłach dofinansowania.

Podobną akcję zorganizowano aż trzykrotnie w Legionowie, 55-tysięcznym mieście w województwie mazowieckim. Pierwsza miała miejsce w 2018 r. Mieszkańcy wraz z informacją podatkową otrzymali informację o konieczności rezygnacji z bezklasowych kotłów i pieców na paliwa stałe wraz z końcem 2022 r. zgodnie z zapisami mazowieckiej uchwały antysmogowej. Adresaci zostali poinformowani także o dostępnych dotacjach – dotacji miejskiej i programie „Czyste Powietrze”. **Akcja okazała się niezwykle skuteczna. W 2018 r. w Legionowie wymieniono aż 132 „kopciuchy” w ramach dotacji miejskiej. To najlepszy wynik od czasu jej wprowadzenia w 2015 r.**

Polecam to działanie, koszty są niewielkie, a skuteczność jest duża. Oczywiście nie należy zapominać o innych kanałach komunikacji. My docieraliśmy do mieszkańców głównie na dwa sposoby. Pierwszy to masowe informacje, takie jak ulotki, bilbordy, media, internet, a drugi to kontrole w uciążliwych nieruchomościach i pogłębione rozmowy.

Teraz obserwujemy, że podejmowane przez nas kroki przynoszą dobre rezultaty. Wiadać to po liczbach dni z przekroczeniami norm jakości powietrza. W 2018 r. mieliśmy prawie 70 dni z przekroczonym dopuszczalnym stężeniem dobowym pyłu PM10. W następnym roku po zlikwidowaniu ponad 100 kopciuchów liczba dni z przekroczeniami spadła poniżej 30 i tak już zostało. W 2023 r. mogliśmy pochwalić się zaledwie 4 dniami, w których doszło do przekroczeń dobowego stężenia.

Marcin Galoch

Pełnomocnik Prezydenta Legionowa ds. Jakości Powietrza i Gospodarki Niskoemisyjnej

Sukces z 2018 r. skłonił urząd do przeprowadzenia kolejnych akcji wysyłki wiadomości o konieczności wymiany starych kotłów i pieców na węgiel, tym razem również przy okazji korespondencji urzędowej. Dołączano ulotki do harmonogramów odbioru odpadów lub drukowano informacje na drugiej stronie harmonogramów. Łącznie wysłano aż 16,6 tysięcy ulotek wzywających mieszkańców do wymiany starych pieców.

Wymień piec

GMINA MIEJSKA LEGIONOWO
udziela dotacji na wymianę nieekologicznych pieców na paliwa stałe na nowoczesne piece gazowe, olejowe lub pompy ciepła. Wraz z wymianą na piec gazowy można także uzyskać dotację do przyłączenia nieruchomości do sieci gazowej.

Informacji w sprawie dotacji udziela Referat Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Legionowa, ul. Marsa, 3. Piętro, 26-600 Legionowo, tel. (22) 766 40 66, fax (22) 766 40 65.

Wysokość dotacji wynosi:

- 8000 zł Na zakup nowego Pieca centralnego ogrzewania
- 16000 zł na zakup pompy ciepła
- 2376 zł Za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego nieruchomości, które nie była podłączona do sieci gazowej, przy jednoczesnej wymianie pieca na paliwo stałe na piec gazowy.

Dotacja jest jednorazowa

Mail: ochrona.srodowiska@um.legionowo.pl
Więcej informacji na www.legionowo.pl

Źródło: Gmina Legionowo

Samorząd Legionowa

Legionowo jest miastem, które dąży do poprawy jakości powietrza. Dlatego wdrażamy program wymiany pieców i instalacji ogrzewania. W ramach tego programu oferujemy dotacje na wymianę pieców i instalacji ogrzewania. W ramach tego programu oferujemy dotacje na wymianę pieców i instalacji ogrzewania. W ramach tego programu oferujemy dotacje na wymianę pieców i instalacji ogrzewania.

Wysokość dotacji wynosi:

- 8000 zł Na zakup nowego Pieca centralnego ogrzewania
- 16000 zł na zakup pompy ciepła
- 2376 zł Za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego nieruchomości, które nie była podłączona do sieci gazowej, przy jednoczesnej wymianie pieca na paliwo stałe na piec gazowy.

Dotacja jest jednorazowa

Mail: ochrona.srodowiska@um.legionowo.pl
Więcej informacji na www.legionowo.pl

Poprawa jakości powietrza w Legionowie!

Współpraca z Urzędem Ochrony Środowiska i Urzędem Miasta Legionowa. W ramach tego programu oferujemy dotacje na wymianę pieców i instalacji ogrzewania. W ramach tego programu oferujemy dotacje na wymianę pieców i instalacji ogrzewania. W ramach tego programu oferujemy dotacje na wymianę pieców i instalacji ogrzewania.

Wysokość dotacji wynosi:

- 8000 zł Na zakup nowego Pieca centralnego ogrzewania
- 16000 zł na zakup pompy ciepła
- 2376 zł Za przyłączenie do sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego nieruchomości, które nie była podłączona do sieci gazowej, przy jednoczesnej wymianie pieca na paliwo stałe na piec gazowy.

Dotacja jest jednorazowa

Mail: ochrona.srodowiska@um.legionowo.pl
Więcej informacji na www.legionowo.pl

Obecnie szacuje się, że w Legionowie pozostało zaledwie 300 bezklasowych pieców do wymiany.

Więcej o działaniach antysmogowych podejmowanych w Legionowie na stronie:

<https://smoglab.pl/legionowo-ma-niestandardowe-pomysly-na-walke-ze-smogiem/>

oraz na stronie Urzędu Miasta Legionowa:

<https://legionowo.pl/nietruj>.

Marcin Galoch

Pełnomocnik Prezydenta ds. Jakości Powietrza

i Gospodarki Niskoemisyjnej

E-mail: marcin.galoch@um.legionowo.pl

Tel. (22) 766 40 66

#korespondencja urzędowa smog #wymiana kopcichów Legionowo

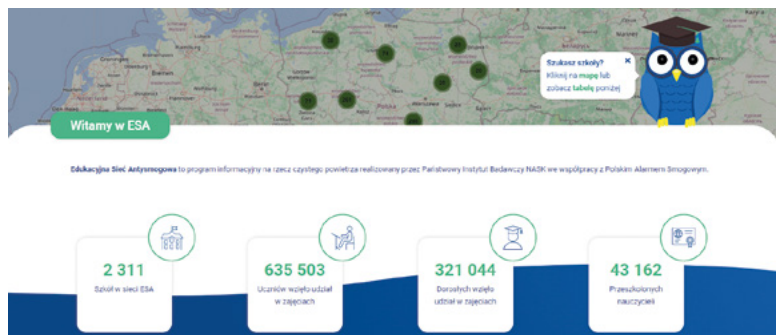
EDUKACYJNA SIĘĆ ANTYSMOGOWA (ESA)

OTWOCK
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: ESA

Edukacyjna Sieć Antysmogowa jest to projekt realizowany przez NASK – Państwowy Instytut Badawczy, który działa na rzecz poprawy jakości powietrza. Partnerem merytorycznym jest Polski Alarm Smogowy. W ramach projektu tworzona jest sieć zaangażowanych szkół i przedszkoli, która stopniowo obejmuje coraz więcej miejscowości w całej Polsce. Obecnie w ramach sieci ESA NASK już ponad milion osób jest zaangażowanych w walkę o czyste powietrze. Edukacją objęte są zarówno dzieci, jak i dorośli.

Już od 6 lat w Edukacyjnej Sieci Antysmogowej NASK działają m.in. 3 szkoły podstawowe z Otwocka, podwarszawskiej miejscowości, która w 2018 r. trafiła na niechlubną listę Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) najbardziej zanieczyszczonych smogiem miast w Europie.

Wszystkie 3 szkoły (SP 2, SP 4 i SP 6) zostały wyposażone w mierniki jakości powietrza. W trybie ciągłym czujniki mierzą takie parametry, jak stężenie pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀, temperaturę powietrza, ciśnienie i wilgotność. Wyniki są prezentowane zarówno w internecie na stronie <https://esa.nask.pl>, jak i na zewnętrznych tablicach informacyjnych, co pozwala na śledzenie jakości powietrza w otoczeniu szkoły przez lokalną społeczność.

”

Już od 6 lat mamy zaszczyt uczestniczyć w ESA. Udział w tym projekcie daje nam satysfakcję, że możemy zrobić coś dla naszej planety. Chętnie korzystamy z filmów, prezentacji multimedialnych oraz innych materiałów, które pomagają nam podczas prowadzenia zajęć. Jesteśmy przekonani, że nasza współpraca będzie owocna również w kolejnych latach.

Anna Kapusta

nauczycielka, która koordynuje działania w ramach ESA w SP4 w Otwocku

Wewnątrz szkół zamontowano także ekrany, na których przekazywane są treści z zakresu ochrony powietrza i klimatu.

Źródło: ESA

Każda szkoła ma 2 koordynatorów wybranych spośród grona pedagogicznego, którzy zostali kompleksowo przeszkoleni przez ESA NASK i Polski Alarm Smogowy, aby swoją wiedzę przekazywać społeczności szkolnej (dzieciom, ich rodzicom i nauczycielom).

Szkoły mogą korzystać z platformy edukacyjnej na stronie <https://edu-esa.nask.pl>, która jest dostępna wyłącznie dla uczestników projektu. Na platformie nauczyciele mają dostęp do kilkudziesięciu kursów interaktywnych, filmów, pomysłów na eksperymenty oraz innych materiałów, które mogą zostać wykorzystane przez nauczycieli podczas zajęć

w szkołach i przedszkolach. Wiedza jest przekazywana uczniom głównie na godzinach wychowawczych oraz lekcjach biologii, chemii czy geografii. Tego typu zajęcia, zgodnie z umową, musi przejść 80 procent społeczności szkolnej.

Ponadto, nauczyciele wspomnianych szkół podstawowych w Otwocku, wyposażeni w wiedzę oraz materiały dydaktyczne, przeprowadzają w czasie wywiadówek semestralnych prezentację dla rodziców dotyczącą smogu i jego wpływu na zdrowie, wykorzystując przy tym materiały dostarczone przez ESA NASK, takie jak filmiki edukacyjne, prezentacje oraz ulotki na temat smogu. Treści przekazywane są również za pomocą dziennika elektronicznego.

Nabór do programu prowadzony jest w trybie ciągłym przez formularz dostępny na stronie <https://esa.nask.pl/dolacz-do-esa>. Uczestniczyć w nim mogą przedszkola, szkoły podstawowe oraz ponadpodstawowe, w tym szkoły specjalne, dla których opracowywane są odpowiednio dostosowane materiały.

Udział w programie jest bezpłatny. Po szkoleniach dla koordynatorów szkoła lub przedszkole otrzymuje dostęp do materiałów na platformie edukacyjnej. Istnieje również możliwość ubiegania się o montaż miernika jakości powietrza – urządzenia pomiarowe są instalowane w placówkach, które zdobywają je w ogłaszanych przez ESA konkursach.

Więcej informacji o ESA NASK: <https://esa.nask.pl>

Basia Leśniczak

Kierownik Programu ESA

E-mail: barbara.lesniczak@nask.pl

Tel. (22) 380 82 00

[#edukacyjna siec antysmogowa Otwock](#)

[#monitoring jakosci powietrza Otwock](#) [#czujniki smogu Otwock](#)

AKCJE EDUKACYJNE PODCZAS LOKALNYCH IMPREZ

ŻYRARDÓW
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Żyrardów

Żyrardów, miasto położone w województwie mazowieckim, wchodzące w skład aglomeracji warszawskiej, podejmuje liczne działania informacyjno-edukacyjne na temat ochrony powietrza. Są to m.in. spotkania i akcje zachęcające do skorzystania z programu „Czyste Powietrze”, jak również inicjatywy realizowane w obrębie zadania „Przeprowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej w zakresie ochrony powietrza” z programu „Mazowsze dla czystego powietrza”.

Dużym zainteresowaniem mieszkańców cieszyła się ostatnia akcja, która miała formę pikniku ekologicznego, zorganizowana 1 czerwca 2024 r. z okazji Dnia Dziecka na terenie ekoparku w Żyrardowie.

Działania edukacyjne podczas tej akcji objęły: problematykę emisji zanieczyszczeń pyłowo-gazowych powstających w wyniku pozyskiwania energii na potrzeby ogrzewania domów, prezentację dostępnych urządzeń OZE oraz omówienie konsekwencji prawnych, społecznych i zdrowotnych, wynikających ze spalania paliw niedozwolonych, w tym węgla i drewna.

Podczas pikniku odbył się również konkurs z nagrodami dla dzieci na prace plastyczne o tematyce ekologicznej. Przeprowadzono też warsztaty ekologiczne oraz działania integracyjne. W ramach ekologicznej wersji zabawy w „koło fortuny” uczestnicy kręcili kołem i odpowiadali na pytania z zakresu ochrony powietrza, segregacji odpadów, bioróżnorodności oraz ochrony wody; prawidłowe odpowiedzi nagradzane były sadzonkami roślin.

Źródło: Gmina Żyrardów

Dodatkowym elementem edukacyjno-informacyjnym była strefa eko przygotowana przez miejską spółkę PGK, gdzie mieszkańcy mogli zapoznać się z systemem poprawnej segregacji odpadów oraz przeprowadzić eksperymenty z wodą. Strefę odwiedziło ok. 2000 osób.

Źródło: Gmina Żyrardów

W ramach pikniku organizator zapewnił wszystkie stoiska, namioty, scenę wraz z oprawą audio, rekwizyty, animatorów, zabawy dla dzieci i nagrody.

Dzięki akcji udało się zwiększyć świadomość mieszkańców dotyczącą negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń powietrza. Uczestnicy pikniku, dzięki zaangażowaniu ekspertów, poznali przyczyny smogu, jego wpływu na zdrowie i środowisko oraz sposoby ograniczania emisji zanieczyszczeń. Organizatorom udało się zainteresować dzieci, młodzież i dorosłych tematem ochrony powietrza.

**Kontakt: Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami
Urzędu Miasta Żyrardów**

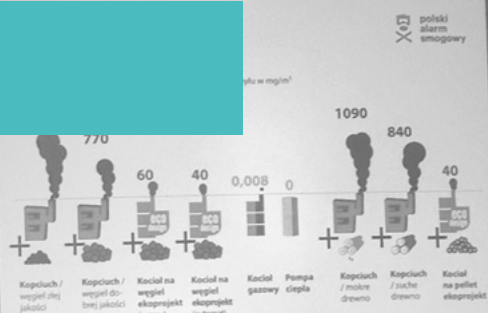
E-mail: urząd@zyrardow.pl

Tel. (46) 880 06 45

#Żyrardów ochrona powietrza #piknik antysmogowy

WSPÓŁPRACA URZĘDU Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

CELESTYNÓW
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Celestynów

Celestynów, niespełna 12-tysięczna gmina wiejska usytuowana w powiecie otwockim w województwie mazowieckim, podejmuje liczne działania mające na celu ochronę powietrza. We wszystkich 15 sołectwach zainstalowane są czujniki jakości powietrza. Mieszkańcy mogą sprawdzać bieżące odczyty w internecie lub w aplikacji na telefon; są one również wyświetlane na czterech elektronicznych tablicach informacyjnych ustawionych w miejscach publicznych.

Dodatkowo na terenie całej gminy prowadzone są regularne kontrole palenisk wraz z pobraniami próbek do analizy w laboratoriach w przypadku podejrzenia spalania niedozwolonego opału lub odpadów. W celu weryfikacji przeprowadza się także obloty dronami nad kominami.

W gminie funkcjonuje prowadzony przez firmę zewnętrzną punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze”, z którego wsparcie można łączyć z gminną dotacją do wymiany ogrzewania. Równolegle prowadzone są akcje informacyjno-edukacyjne. W 2023 r. gmina opracowała ulotki z informacją na temat konieczności dostosowania kotłowni do wymogów uchwały antysmogowej. Do komunikacji z mieszkańcami urzędnicy posiłkują się również postami na gminnym Facebooku oraz artykułami w czasopiśmie samorządowym „Celestynka”.

W sezonie grzewczym 2023/2024 gmina Celestynów w działania na rzecz czystego powietrza zaangażowała alarmy smogowe. Między innymi wzięła udział w kampanii Polskiego Alarmu Smogowego pt. „Zobacz, czym oddychasz. Zmień to”, dzięki czemu w centrum Celestynowa ustawiono model sztucznych płuc pokazujący negatywny wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie. Akcja zakończyła się konferencją z udziałem programu Pytanie na śniadanie (TVP). Filmik z pobytu płuc w Celestynowie można zobaczyć pod linkiem: <https://www.youtube.com/watch?v=jsw2mgJaaaM>.

Wcześniej, aby podnosić świadomość mieszkańców na temat szkodliwego wpływu smogu na zdrowie, przesyłaliśmy ulotki, ustawialiśmy banery, zamieszczaliśmy artykuły w lokalnej prasie. Prawda jest taka, że nie wszyscy przeczytali ulotkę czy artykuł. W przypadku płuc PAS przekaz dotarł do wszystkich mieszkańców. Nikt nie mógł przed nim uciec, ponieważ instalacja była ustawiona w centralnym punkcie Celestynowa, pomiędzy dwiema szkołami, do których rodzice przywożą dzieci, niedaleko orlika oraz hali sportowej.

Magdalena Bąk

Inspektor ds. Ochrony Środowiska i Porządku Publicznego Urzędu Gminy w Celestynowie, odpowiedzialna za współpracę z organizacjami pozarządowymi

W grudniu 2023 r. do Szkoły Podstawowej w Celestynowie zaproszono również członków Legionowskiego Alarmu Smogowego, którzy przeprowadzili interaktywne warsztaty dla uczniów o przyczynach zanieczyszczenia powietrza i jego skutkach dla zdrowia.

Kontakt: Referat Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Porządku Publicznego i Obrony Cywilnej Urzędu Gminy Celestynów

E-mail: ug@celestynow.pl

Tel. (22) 789 70 60 wew. 237

#Celestynów smog #Celestynów płuca PAS
#Celestynów wymiana kopciuchów

ZAJĘCIA ANTYSMOGOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

PRUSZKÓW
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Pruszków

Pruszków, 65-tysięczne miasto w aglomeracji warszawskiej, świetnie radzi sobie z ochroną powietrza. Według pozyskanych przez Polski Alarm Smogowy danych Pruszków znajduje się w czołówce podwarszawskich gmin z najmniejszą liczbą pozaklasowych kotłów na węgiel przeznaczonych do wymiany. Dzięki szeroko zakrojonym działaniom edukacyjnym – na tematy związane z uchwałą antysmogową, Programem Ochrony Powietrza czy programami dofinansowania do wymiany ogrzewania – miasto dociera do wszystkich grup społecznych. Zakres działań jest szeroki: organizowane są pikniki edukacyjne ze stoiskami promującymi działania na rzecz ochrony powietrza, gry miejskie poświęcone niskiej emisji, warsztaty edukacyjne; na stronie i portalach społecznościowych Pruszkowa pojawiają się treści antysmogowe, a na terenie miasta rozwieszane są plakaty i rozdawane ulotki informacyjne.

Na terenie miasta od 2019 r. nieprzerwanie prowadzona jest kampania informacyjno-edukacyjna „Pruszków walczy o czyste powietrze”.

Działania mają na celu kształtowanie właściwych postaw z punktu widzenia długofalowych dążeń związanych z ochroną powietrza oraz zaangażowanie społeczności lokalnej do budowania świadomości w zakresie ochrony powietrza w swoim otoczeniu.

Wszystkie nasze działania edukacyjne mają na celu dotarcie do jak największej grupy mieszkańców. Szczególną staranność przywiązujemy do akcji edukacyjnych kierowanych do najmłodszych. Dlatego proponujemy dzieciom tematy ciekawe, między innymi spektakle teatralne, gry, zabawy oraz komiksy. Są to narzędzia do przekazywania wiedzy w dążeniu do tak ważnego celu, jakim jest czyste powietrze.

Dorota Kossakowska

Zastępczyni Prezydenta Pruszkowa

W ramach pierwszej edycji kampanii informacyjno-edukacyjnej „Pruszków walczy o czyste powietrze”, współfinansowanej ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego na zlecenie miasta, przygotowano 2 personalizowane publikacje – bajkę „Żbik Pruszek i Dzielný Maluszek” oraz komiks „Dobry klimat dla Pruszkowa”, w których podjęto tematykę walki z niską emisją. Publikacje z lokalnymi bohaterami trafiły do miejskich przedszkoli i szkół oraz bibliotek.

Doroczną tradycją już stało się też wystawianie zarówno w przedszkolach, jak i szkołach podstawowych spektakli o tematyce związanej z zanieczyszczeniem powietrza oraz degradacją środowiska naturalnego. Przedstawienia są tworzone pod kątem wieku uczestników i mają na celu popularyzację właściwych zachowań. Uświadamiają, jak ważnymi kwestiami jest niska emisja i dbałość o czystość powietrza. Spektakle w przedszkolach mają charakter interaktywny: dzieci biorą w nich czynny udział, odpowiadają na pytania i łamigłówki, pomagają bohaterom, co sprzyja przyjmowaniu aktywnej postawy oraz rozwija świadomość ekologiczną. Przy okazji spektakli uczestnicy otrzymują broszury lub inne gadżety tematyczne, co ma na celu szerzenie informacji o ochronie powietrza. W ciągu 5 lat na terenie miejskich placówek oświatowych wystawiono 7 znakomitych tytułów.

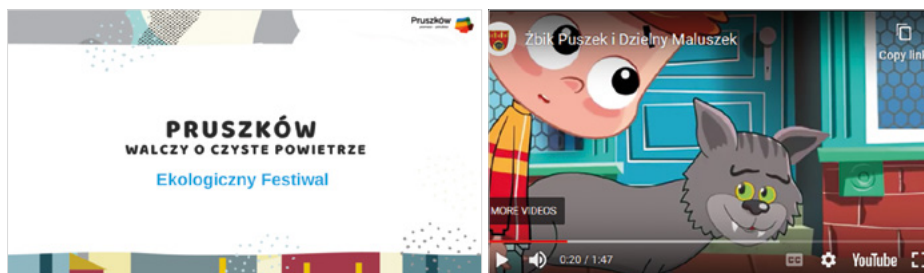
”

Aby dotrzeć do najmłodszej grupy odbiorców, należy wykorzystać zróżnicowane narzędzia. Planując kampanię edukacyjną, zawsze łączymy tradycyjne metody edukowania, np. w postaci drukowanych publikacji, takich jak foldery czy książeczki, czy stacjonarne warsztaty tematyczne z wydarzeniami online lub spektaklami. Tego rodzaju formy edukacji pozwalają zainteresować najmłodszych mieszkańców i skutecznie przekazać wiedzę z zakresu ochrony powietrza i walki z niską emisją. Kampania edukacyjna nie musi być powtarzalna i nudna.

Aleksandra Grabowska

Wydział Ochrony Środowiska w Urzędzie Miasta Pruszkowa

Dużym zainteresowaniem cieszył się festiwal „Pruszków walczy o czyste powietrze” przeprowadzony na żywo w formule online. Bezpłatna transmisja dostępna dla wszystkich na stronie internetowej podzielona została na bloki dla młodszych i starszych. Na festiwal złożyły się m.in. wystąpienia, warsztaty, konkursy, czytanie na ekranie, jak również prelekcje poświęcone niskiej emisji – przyczynom, konsekwencjom i możliwościom przeciwdziałania temu zjawisku.

Źródło: Gmina Pruszków

Kolejną akcją edukacyjną skierowaną do uczniów pruszkowskich szkół w ramach kampanii „Pruszków walczy o czyste powietrze” była akcja z wykorzystaniem EkoBusu – Mobilnego Centrum Edukacji Ekologicznej, napędzanego odnawialnymi źródłami energii. Przeprowadzono ją w marcu 2024 r. W EkoBusie uczniowie mogli m.in. przenieść się dzięki specjalnym okularom do wirtualnego świata, aby zobaczyć konsekwencje zaniedbania planety, oraz poznać sposoby ochrony środowiska poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Mieli też możliwość wziąć udział w quizach z nagrodami na temat OZE.

Źródło: Gmina Pruszków

Pruszków zajął pierwsze miejsce w konkursie organizowanym przez Marszałka Województwa Mazowieckiego pt. „Najlepsze praktyki na rzecz poprawy jakości powietrza 2023” za działania w zakresie edukacji ekologicznej z wykorzystaniem bardzo wielu sposobów dotarcia z informacją do mieszkańców.

Wydział Ochrony Środowiska

E-mail: srodowisko@miasto.pruszkow.pl

Tel. (22) 735 87 89

#Pruszkow ochrona powietrza #EkoBus #edukacja antysmogowa

KONTROLA JAKO SPÓSÓB SKUTECZNEGO INFORMOWANIA I EDUKOWANIA

IZABELIN
WOJ. MAZOWIECKIE

W Izabelinie, 10-tysięcznej gminie wiejskiej w powiecie warszawskim zachodnim, kontrole palenisk są przeprowadzane przez zespół dwóch urzędników gminnych z Wydziału Ochrony Środowiska. (Obecnie na terenie gminy nie funkcjonuje straż gminna). Przeszkoleni pracownicy wyposażeni są w sprzęt umożliwiający skuteczne kontrole; dysponują też pisemnym upoważnieniem wójta oraz identyfikatorami.

Kontrole mają charakter kompleksowy i są wykorzystywane w pierwszej kolejności do edukowania i informowania mieszkańców. W przypadku, gdy na terenie nieruchomości użytkowane jest źródło ciepła niezgodne z obowiązującymi przepisami mazowieckiej uchwały antysmogowej, wówczas urzędnicy informują o dostępnych formach dofinansowania dotyczących wymiany urządzenia na ekologiczne. Pomimo szeroko prowadzonej przez Wydział Ochrony Środowiska akcji informacyjnej częstokroć to właśnie podczas kontroli mieszkańcy dowiadują się po raz

pierwszy o zmianie przepisów i o źródłach dofinansowania do wymiany kotła na paliwa stałe.

W Izabelinie mieszkańcy mogą skorzystać z celowej dotacji gminnej na wymianę „kopciuchów” w wysokości od 8000 do 10 000 zł. Wyższy poziom dofinansowania oferowany jest gospodarstwom domowym, gdzie trzeba wykonać przyłącze gazowe. **Dotację gminną można łączyć z programem „Czyste Powietrze”.**

W trakcie rozmów podczas czynności kontrolnych mieszkańcy otrzymują również informacje dotyczące możliwości skorzystania z ulgi termomodernizacyjnej i odliczenia niepokrytych przez dotacje kosztów od podatku.

Urzednicy starają się również, aby kontrola niespełniającego norm paleniska zakończyła się pisemną deklaracją mieszkańca o przystąpieniu do programu dotacyjnego gminy lub programu „Czyste Powietrze” i sprawną wymianą źródła ciepła. Taka osoba może liczyć na wsparcie oraz pomoc w wypełnianiu wniosków w celu ubiegania się o dotację gminną, jak również o dofinansowanie z programu „Czyste Powietrze”.

Podczas kontroli interwencyjnych paleniska sprawdzane są pod kątem spalania niedozwolonych paliw i odpadów. Jeśli paliwem jest drewno, na miejscu sprawdzana jest jego wilgotność.

W przypadku, gdy istnieje podejrzenie, że spalane są śmieci, pobiera się próbki popiołu, które następnie zostają wysłane do niezależnego

Źródło: Gmina Izabelin

laboratorium w celu uzyskania ekspertyzy. Jeśli dojdzie do wykrycia nieprawidłowości, mieszkańcy są ostrzegani o konieczności ich niezwłocznego usunięcia oraz o rekontroli.

Niekiedy zdarzają się jednak sytuacje, w których informowanie, edukacja oraz pouczenia nie przynoszą spodziewanych rezultatów. Po kolejnych nieudanych próbach przekonania mieszkańca do wymiany źródła ciepła (pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska nie mają uprawnień do wystawiania mandatów), konieczne jest przekazanie sprawy w ręce policji.

Wydział Ochrony Środowiska

Urząd Gminy Izabelin

E-mail: sekretariat@izabelin.pl

Tel. (22) 722 89 31, (22) 722 86 87

#kontrola palenisk Izabelin #smog edukacja informowanie
#wymiana pieców

OTWARTE KONKURSY DLA NGO W OBSZARZE OCHRONY ŚRODOWISKA

WOJ. MAZOWIECKIE

Województwo mazowieckie od 2018 r. organizuje **otwarte konkursy** ofert dotyczących ochrony powietrza oraz ochrony przed hałasem. Konkursy są skierowane do organizacji pozarządowych (NGO), które mogą otrzymać dotacje z budżetu województwa na realizację działań edukacyjno-informacyjnych, mających na celu podniesienie świadomości mieszkańców regionu.

Dzięki zaproszeniu do współpracy organizacji pozarządowych działania edukacyjne charakteryzują się dużym zróżnicowaniem i trafiają do szerokiej grupy odbiorców. Podmioty realizujące zadania na swoim terenie, dzięki znajomości lokalnych uwarunkowań i potrzeb mieszkańców, potrafią bardzo dobrze dotrzeć z przekazem do miejscowych społeczności oraz wyjść naprzeciw ich potrzebom.

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element społeczeństwa obywatelskiego, wychowują, pomagają rozwijać i edukować obywateli. Dzięki współpracy w ramach środków pozyskanych z otwartych konkursów ofert realizowanych ze środków z budżetu województwa mazowieckiego organizacje pozarządowe mogą inicjować działania, które wpłyną na zaspokajanie potrzeb społeczności lokalnych w zakresie edukacji dotyczącej ochrony powietrza. Jest to istotna kwestia, która pozytywnie wpływa na rozwijanie woli działania i potrzeby zmiany nawyków.

Marcin Podgórski

Dyrektor Departamentu Gospodarki Odpadami, Emisji i Pozwoleń Zintegrowanych

W ramach ostatnich edycji konkursu zorganizowano liczne wydarzenia o tematyce ekologicznej skierowane do mieszkańców regionu – konferencje, spotkania informacyjno-edukacyjne, warsztaty i szkolenia dla uczniów, dorosłych, seniorów, a także pikniki, festyny, konkursy czy rajdy rowerowe. W ramach zrealizowanych projektów przeprowadzono również kampanie informacyjno-edukacyjne, w tym audycje radiowe promujące działania, które mają na celu ochronę powietrza. Oprócz materiałów informacyjnych, tj. ulotek, plakatów i broszur, opracowano mapy dźwiękowe w szkołach podstawowych, e-booki, prezentacje multimedialne, filmy i teledyski. Zaproponowano także doradztwo w zakresie wymiany źródeł ogrzewania i przeprowadzono badania kamerą termowizyjną.

Nabory organizowane są corocznie w I lub II kwartale. Wysokość budżetu w 2025 r. to 2 mln zł. Od 2024 r. wkład własny nie jest wymagany. Konkurs pozostaje otwarty dla organizacji pozarządowych z całej Polski, lecz wszystkie zadania muszą być realizowane na terenie Mazowsza.

Emilia Schulze

Wydział Emisji i Ochrony Powietrza

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: emilia.schulze@mazovia.pl

Tel. (22) 59 79 461

ROZDZIAŁ 6

INFORMOWANIE O JAKOŚCI POWIETRZA

STAN JAKOŚCI POWIETRZA NA STRONIE GMINY

PIASECZNO
WOJ. MAZOWIECKIE

Zródło: Gmina Piaseczno

Miasto Piaseczno stworzyło kompleksowy system monitoringu jakości powietrza na terenie gminy. Celem projektu było zebranie danych, które służą do tworzenia mapy zanieczyszczeń oraz do zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców. System składa się mapy punktów pomiarowych oraz ogólnodostępnego portalu: https://czujnikimieskie.pl/public/public_piaseczno/.

Łącznie zainstalowano 35 czujników jakości powietrza. Wszystkie punkty zostały wyposażone w sensory do pomiaru poziomu stężeń pyłu PM₁₀ i pyłu PM_{2,5}, wśród nich 3 zawierają dodatkowo sensory do pomiaru poziomu stężeń gazów: NO_x, SO_x, O₃. Ponadto, każda ze stacji dokonuje pomiarów temperatury i wilgotności powietrza. Punkty pomiarowe zostały umieszczone w pobliżu kluczowych obiektów użyteczności publicznej, w tym szkół, klubów kultury, oczyszczalni ścieków, oraz lokalizacji wytypowanych jako miejsca uciążliwe.

Stacje badają stężenie zanieczyszczeń metodą laserową i przekazują wyniki do portalu internetowego, który – uwzględniając bieżące dane

meteorologiczne (temperaturę, wilgotność, kierunek wiatru) – prezentuje je w formie graficznej. Dane przedstawiane są zgodnie z obowiązującymi w Polsce poziomami indeksu jakości powietrza.

Uruchomienie systemu czujników pomogło w monitorowaniu problemu zanieczyszczenia powietrza i w identyfikacji najbardziej zanieczyszczonych obszarów na terenie gminy. Uzyskiwane z pomiarów wyniki mogą być i są wykorzystywane przy wskazywaniu rejonów, gdzie powinno wspierać się i zachęcać mieszkańców do wymiany systemów ogrzewania oraz gdzie powinno się zintensyfikować kontrole palenisk domowych prowadzone przez straż miejską w Piasecznie. System monitorowania powietrza jest także doskonałym narzędziem edukacyjnym. Dzięki niemu mieszkańcy mogą sprawdzać jakość powietrza w swojej okolicy i planować aktywność na zewnątrz.

Katarzyna Rogowska

Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Rolnej Urzędu Miasta i Gminy Piaseczno

Dla bardziej dociekliwych opracowano także bazę wiedzy pozwalającą na uzupełnienie wiadomości z dziedziny ochrony powietrza. Wszyscy zainteresowani tą tematyką mogą dodać serwis na ekran startowy telefonu, a osoby prowadzące własne strony internetowe lub blogi mają możliwość pobrania bezpłatnego widżetu z bieżącym indeksem jakości powietrza. Ponadto, na stronie znajduje się formularz kontaktowy, który umożliwia zgłaszanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu, uwag technicznych czy awarii. W celu zapewnienia najwyższej jakości systemu oraz rzetelności i wiarygodności pomiarów czujniki są regularnie kalibrowane.

**Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Rolnej
Miasta i Gminy Piaseczno**

E-mail: osr@piaseczno.eu

Tel. (22) 701 75 41

#czujniki gminne #jakość powietrza w gminie
#informowanie mieszkańców

INFORMACJA O JAKOŚCI POWIETRZA W PRZESTRZENI MIEJSKIEJ

KRAKÓW
WOJ.

Źródło: <https://balonwidokowy.pl>

Tablice informacyjne w przestrzeni publicznej należą do najefektywniejszych sposobów informowania społeczności lokalnej o bieżącym poziomie zanieczyszczenia powietrza. Ustawione w często uczęszczanych miejscach, przyciągają wzrok krakowian i zwracają uwagę na problem. Dzięki temu mieszkańcy mogą dostosować swoje zachowanie i unikać szkodliwego wpływu smogu na zdrowie poprzez m.in. zrezygnowanie ze spacerów czy uprawiania sportu na zewnątrz bądź niewietrzenie pomieszczeń.

W Krakowie informacja o bieżącej jakości powietrza wyświetla się na ekranach zarówno w komunikacji miejskiej (w autobusach i tramwajach), jak i na przystankach. W krótkich komunikatach pojawiają się ocena stanu powietrza (zgodnie z indeksem jakości powietrza: bardzo zły, zły, umiarkowany, dobry, bardzo dobry) oraz stężenia poszczególnych zanieczyszczeń. Informacje dotyczące stanu powietrza są przekazywane

do dyspozytora MPK elektronicznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie. Komunikaty uaktualniane są przynajmniej 3 razy dziennie, a system podaje informacje także w języku angielskim, co sprawia, że wiadomości trafiają do turystów i obcokrajowców mieszkających w Krakowie.

Dzięki finansowaniu z pierwszej edycji budżetu obywatelskiego w Krakowie w 2018 r. stanęły 3 tablice informujące o bieżącej jakości powietrza w przestrzeni publicznej. Na tablicach wyświetlane są dane dotyczące stężeń PM₁₀, PM_{2.5}, benzo(a)pirenu, NO₂ i ozonu. Oprócz wyników pomiaru stężeń zanieczyszczeń często pojawiają się tam również informacje o regulacjach wynikających z uchwały anty-smogowej oraz o dostępnych dotacjach.

Bieżąca jakość powietrza wyświetlana jest również na balonie widokowym, który poza prezentowaniem miasta z wysokości pełni także funkcję informacyjno-edukacyjną i na kolorowych piktogramach pokazuje właśnie poziom zanieczyszczenia powietrza. Dane pochodzą ze stacji monitoringu GIOŚ z ul. Kamieńskiego, która znajduje się najbliżej balonu i pokazuje stan powietrza w centrum Krakowa.

Balon jest także platformą do prowadzenia badań przez naukowców z Akademii Górniczo-Hutniczej. Te pozwalają m.in. na analizę, jak jakość powietrza zmienia się wraz ze wzrostem wysokości, dzięki pionowemu profilowi pobierania próbek powietrza. Analiza jest możliwa do poziomu 285 metrów, dzięki czemu testuje się warstwę inwersyjną, która tworzy się nad miastem i utrudnia przewietrzanie. Urządzenie umieszczone na gondoli analizuje stan powietrza podczas każdego lotu. Do tej pory pozyskano łącznie kilka tysięcy profili rozkładu stężenia pyłów zawieszonych nad miastem

Wyniki badań prowadzonych z użyciem balonu:

<https://balonwidokowy.pl/trzy-lata-pomiarow-jakosci-powietrza-na-balonie-widokowym-w-krakowie/>

#stan powietrza tablice Krakow #stan powietrza MPK Krakow
#balon widokowy Krakow

KOŁO „PROGNOZY SMOGOWEJ” W PRZEDSZKOLACH

JABŁONNA
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Jabłonna

Dzieci i młodzież są grupą szczególnie narażoną na negatywne skutki zdrowotne oddychania zanieczyszczonym powietrzem ze względu na wrażliwy, dopiero rozwijający się układ odpornościowy. Dlatego w ich przypadku zaleca się ograniczanie aktywności fizycznej na zewnątrz podczas przekroczeń norm jakości powietrza. Aby chronić młode osoby przed negatywnym oddziaływaniem smogu, konieczne jest więc przekazywanie wiedzy o bieżącym stanie powietrza również w placówkach oświatowych – szkołach i przedszkolach.

W 2018 r. Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach kampanii edukacyjnej „Odetchnij! Czyste mazowieckie” opracował pomoc edukacyjną dla szkół i przedszkoli – tarczę prognozy smogowej w celu wspomagania placówek oświatowych w informowaniu

Źródło: Kuratorium
Oświaty we Wrocławiu

wychowawców, dzieci i ich rodziców o stanie powietrza. Celem pośrednim było również podnoszenie świadomości ekologicznej od najmłodszych lat oraz perspektywa na większe zaangażowanie także rodziców w działania na rzecz poprawy jakości powietrza.

Tarcza prognozy smogowej to koło o średnicy 33 centymetrów prezentujące jakość powietrza za pomocą 6 wskaźników, do których przyporządkowano odpowiednie zalecenia dotyczące aktywności na zewnątrz dla dzieci i młodzieży. Tarcza jest bardzo czytelna i dostosowana graficznie do potrzeb młodszych dzieci. Bieżący stan powietrza przedstawiany jest za pomocą kolorów i emotikonów. Tarcza z założenia powinna być umieszczona w miejscu widocznym dla dzieci, rodziców i nauczycieli. Dzięki niej

Codziennie rano sprawdzam jakość powietrza online w aplikacji Airly i odpowiednio odznaczam wskazanie na tarczy. Wszyscy mają dostęp do wyników, ponieważ tarcza jest umieszczona w korytarzu przy wejściu do przedszkola. Zdrowie dzieci to oczywiście priorytet, dlatego podczas smogu ograniczamy czas spędzany z dziećmi na zewnątrz. Tarczę wykorzystujemy również w edukacji ekologicznej naszych podopiecznych.

Ewa Matusik

pracowniczka przedszkola gminnego w Jabłonnej

wszyscy już z samego rana mogą się dowiedzieć, czy np. dzieci wyjdą na spacer i czy lekcje wychowania fizycznego będą odbywać się w sali gimnastycznej, czy na zewnątrz.

Pomysł opracowania tarczy dla placówek oświatowych został zainspirowany podobną akcją z Wrocławia. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie postanowił wprowadzić ujednolicony sposób informowania społeczności szkolnych i przedszkolnych o bieżącej jakości powietrza. Tarcza prognozy smogowej jest przekazywana do mazowieckich szkół i przedszkoli za pośrednictwem Kuratorium Oświaty w Warszawie.

Kuratorium Oświaty w Warszawie

E-mail: kuratorium@kuratorium.waw.pl

Tel. (22) 551 24 00

#koło prognozy smogowej #smog aktywnosc na zewnatrz

#smog zdrowie dzieci

INFORMOWANIE O STANIE POWIETRZA NA EKRANACH I ZAKAZ PALENIA W KOMINKACH

PODKOWA LEŚNA
WOJ. MAZOWIECKIE

Zródło: Gmina Podkowa Leśna

Kompleksowy monitoring jakości powietrza został uruchomiony w Podkowie Leśnej w 2019 r. w ramach projektu „Podkowa Leśna = Human Smart Town” finansowanego z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna i nakierowanego na ochronę środowiska w obszarze powietrza i zarządzania wodą. System do monitoringu składa się ze stacji pogodowej oraz 10 zestawów czujników w 3 konfiguracjach:

- czujniki do pomiaru pyłów zawieszonych oraz formaldehydu,
- czujniki do pomiaru pyłów zawieszonych, formaldehydu, dwutlenku azotu, ozonu oraz dwutlenku siarki,
- czujniki do pomiaru pyłów zawieszonych, formaldehydu, dwutlenku azotu, ozonu, dwutlenku siarki, cyjanowodoru i chlorowodoru.

Stacja pogodowa umieszczona na dachu szkoły podstawowej w Podkowie Leśnej dokonuje pomiarów temperatury, wilgotności względnej, ciśnienia atmosferycznego, siły i kierunku wiatru, typu opadu (ciekły lub stały), intensywności i wielkości opadów ciekłych, nasłonecznienia i natężenia oświetlenia.

Lokalizacja czujników i bieżące wyniki pomiarów są dostępne na stronie: <http://powietrze.podkowalesna.pl/map>. Dużym plusem systemu jest łatwość rozbudowy poprzez możliwość dodawania kolejnych czujników w innych lokalizacjach na terenie miasta.

Dodatkowo Podkowa Leśna otrzymała dofinansowanie, tym razem z Urzędu Marszałkowskiego, w ramach Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Ochrony Powietrza, na tablice LED służące do wyświetlania informacji z czujników. Na tablicach pojawiają się komunikaty odnośnie do przekroczeń norm i związanych z nimi obostrzeń dla mieszkańców wynikających z Programu Ochrony Powietrza dla Mazowsza. **Jednym z nich jest zakaz rekreacyjnego palenia w kominku, kiedy stężenie pyłów zawieszonych PM₁₀ przekroczy 50 µg/m³, o który postuluwało stowarzyszenie Podkowa Bez Smogu. Zanieczyszczenie powietrza powodowane spalaniem drewna w kominkach i piecach to olbrzymi problem w Podkowie Leśnej, ponieważ odpowiada on aż za 58–72 proc. zanieczyszczeń powietrza według badań Polskiej Akademii Nauk z lutego 2019 r.**

Opisany system monitoringu i informowania w Podkowie Leśnej cechuje wiele zalet. Mieszkańcy mają łatwy dostęp do informacji odnośnie do stanu powietrza w swojej okolicy. Jednocześnie władze samorządowe realizują obowiązek informacyjny w zakresie powiadamiania mieszkańców o przekroczeniu norm jakości powietrza i wynikających z nich obostrzeń, a także zwiększają świadomość ekologiczną mieszkańców.

Ze względu na duże zalesienie miasta, a co za tym idzie, na ograniczoną możliwość naturalnej wentylacji, system monitoringu jakości powietrza daje możliwość kontrolowania jakości powietrza na bieżąco i ewentualne szybkie podejmowanie działań zaradczych czy informacyjnych. Z informacji od mieszkańców wiemy, iż często korzystają oni z systemu – szczególnie w okresie grzewczym, gdy stężenie pyłów w powietrzu jest zwiększone.

Magdalena Eckhoff

Burmistrz Podkowy Leśnej

Kontakt: Krzysztof Lenc

E- mail: informatyk@podkowalesna.pl

Tel. (22) 759 21 20

#monitoring powietrza #ekrany smog #Podkowa Leśna powietrza

EKOŚŁUPEK – INFORMOWANIE O JAKOŚCI POWIETRZA ZA POMOCĄ KOLORÓW

GMINA DĄBRÓWKA
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Dąbrówka

Gmina Dąbrówka na Mazowszu w trosce o zdrowie mieszkańców zainstalowała trzy urządzenia do monitoringu i informowania o stanie jakości powietrza – EkoSłupki. Pierwszy przed Urzędem Gminy, a 2 kolejne przed Szkołą Podstawową im. Jana Pawła II w Guzowatce oraz przez Przedszkolem Samorządowym pod „Wesołym Ekoludkiem” w Dręszewie.

EkoSłupki to urządzenia do pomiaru i sygnalizowania jakości powietrza za pomocą koloru światła na terenach otwartych. Urządzenia są wyposażone w oświetlenie ledowe, które na podstawie wyników pomiarów stężenia pyłów zawieszonych i innych zanieczyszczeń przybiera na bieżąco barwę zgodną z Polskim Indekssem Jakości Powietrza, czyli od zielonej symbolizującej czyste powietrze poprzez żółtą, pomarańczową i czerwoną aż do bordowej, wraz z pogarszaniem się jakości powietrza.

Źródło: Gmina Dąbrówka

Świadomość problemu zanieczyszczenia powietrza, z jakim mierzy się także nasza gmina, była powodem, dla którego zdecydowaliśmy się na zainstalowanie EkoSłupków. Główną ich zaletą jest w szczególności jasny przekaz dla mieszkańców na temat bieżącej jakości powietrza w ich bliskim otoczeniu. Wpływa to znacznie na podejmowanie aktywności na zewnątrz lub jej brak w przypadku występowania wysokich poziomów zanieczyszczeń. Dzięki danym z EkoSłupków udostępnianym na naszej stronie internetowej jakość powietrza monitoruje coraz więcej mieszkańców, a co za tym idzie, zwiększa się ich świadomość.

Planujemy zainwestować w kolejne takie urządzenia przy pozostałych szkołach publicznych na terenie naszej gminy jeszcze w tym roku.

Sylwia Dziedzic

Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami Urzędu Gminy w Dąbrówce

Urządzenia zostały rozmieszczone w różnych częściach gminy tak, aby jak największa liczba mieszkańców miała do nich łatwy dostęp. Są to miejsca, gdzie codziennie pojawia się wielu mieszkańców, interesantów odwiedzających urząd, a także rodziców, dzieci i nauczycieli udających się do placówek oświatowych. **EkoSłupki pomagają nauczycielom zdecydować, czy danego dnia warto z dziećmi wychodzić na zewnątrz, jak również przestrzegają innych mieszkańców przed podejmowaniem aktywności fizycznej w trakcie przekroczeń norm jakości i zachęcają do ruchu, gdy powietrze jest czyste.** Dodatkowo lokalizacja urządzenia przed urzędem gminy jest jej wizytówką w zakresie dbałości o ekologię oraz zdrowie mieszkańców.

Ze szczegółowymi wynikami pomiarów stężeń obecnych w powietrzu zanieczyszczeń można się zapoznać w specjalnej aplikacji mobilnej EkoSłuppek oraz na platformie internetowej: <https://ekoslupek.pl/mapa/>.

Gmina zachęca mieszkańców do śledzenia pomiarów jakości powietrza na stronie Urzędu Gminy w zakładce „Ochrona środowiska”:
<https://www.dabrowka.net.pl/>.

Sylwia Dziedzic

Referat Ochrony Środowiska i Gospodarki Odpadami

Urząd Gminy Dąbrowka

E-mail: sylwia.dziedzic@dabrowka.net.pl

Tel. (29) 642 90 04

[#ekoslupek](#) [#monitoring powietrza](#)

SYSTEM SYSLOP – POWIADAMIANIE O PRZEKROCZENIACH NORM JAKOŚCI POWIETRZA

WOJ. MAZOWIECKIE

Województwo mazowieckie wdrożyło w 2023 r. innowacyjny System Lokalnych Ostrzeżeń Publicznych (SYSLOP), który służy do powiadamiania pomiędzy instytucjami o ryzyku przekroczenia lub o przekroczeniu norm jakości powietrza. System zapewnia skuteczne dotarcie oraz zamknięty obieg informacji, co oznacza, że powiadomienie w sposób automatyczny i w krótkim czasie dociera do wszystkich jednostek, które mają obowiązek podjąć działania określone w „Planie działań krótkoterminowych”.

System generuje komunikaty za pomocą algorytmu na podstawie bieżących danych pomiarowych z referencyjnych stacji GIOŚ oraz prognoz krótkoterminowych opracowywanych przez Instytut Ochrony Środowiska. Komunikaty dotyczą ryzyka przekroczenia średniodobowej normy dla pyłu zawieszonego PM₁₀, która obecnie wynosi 50 µg/m³. W systemie gromadzone są również informacje na temat podjętych działań naprawczych.

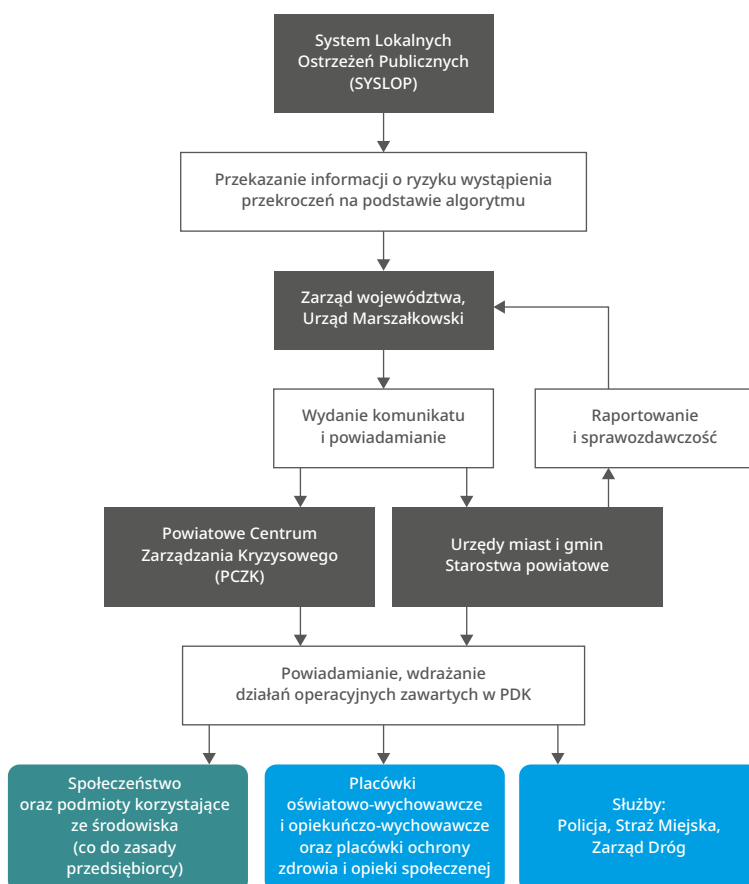

System Lokalnych Ostrzeżeń Publicznych (SYSLOP) służy do automatycznego procesu powiadamiania. Jest skutecznym i szybkim narzędziem umożliwiającym propagowanie komunikatów w czasie rzeczywistym w taki sposób, że wiadomość dociera do odbiorców bez zbędnej zwłoki.

Magdalena Śladowska

Kierowniczka Wydziału Emisji i Ochrony Powietrza

Wcześniej informacja o powiadomieniu była wysyłana kaskadowo przez poszczególne jednostki. Wówczas, gdy dana jednostka nie odebrała komunikatu – np. w sytuacji nieobecności pracownika, który był odpowiedzialny za przesłanie informacji o powiadomieniu – komunikat docierał z opóźnieniem lub w ogóle nie docierał do kolejnego odbiorcy.

System posiada również stronę internetową (<https://syslop.pl/>), na której m.in. znajduje się „Portal mieszkańca” zawierający informacje o jakości powietrza, jak również zakładka „Dołącz do SYSLOP”, która pozwala mieszkańcom wejść do grona użytkowników systemu. Ponadto narzędzie może się łączyć z innymi aplikacjami, mediami społecznościowymi oraz nośnikami informacji, umożliwiając dotarcie do jak największej liczby osób oraz otrzymanie informacji zwrotnej o przekazanych powiadomieniach.

Do założenia konta na stronie SYSLOP automatycznie zapraszane są podmioty takie jak placówki edukacyjne, szkolno-wychowawcze i ochrony zdrowia, a także służby i zarządy dróg. Dzięki temu powiadomienia wydawane przez GIOŚ docierają do nich w trybie natychmiastowym.

Natalia Leska

Wydział Emisji i Ochrony Powietrza

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

E-mail: natalia.leska@mazovia.pl

Tel. (22) 59 79 234

ROZDZIAŁ 8

OGRANICZENIE EMISJI Z TRANSPORTU

STREFA CZYSTEGO TRANSPORTU

WARSZAWA
WOJ. MAZOWIECKIE

Strefy czystego transportu (SCT) są coraz powszechniejsze w całej Europie. Liczba miast wprowadzających te obszary stale rośnie – od zaledwie 3 w 1996 r. do 320 w 2022 r. Jak szacują autorzy raportu kampanii CleanCities do 2025 r. będzie ich w Europie ponad 500⁴. Zasady i normy dotyczące emisji spalin w poszczególnych krajach mogą się różnić, lecz idea pozostaje ta sama – **ograniczenie wjazdu dla najbardziej zanieczyszczających pojazdów w celu poprawy jakości powietrza w miastach.**

W całej Europie największe restrykcje dotyczą starszych samochodów, w szczególności z silnikiem Diesla, ponieważ to one odpowiadają za

⁴ <https://poland.cleancitiescampaign.org/wp-content/uploads/2024/06/SCT-Przewodnik.pdf>

największy odsetek emisji szkodliwych pyłów i tlenków azotu. **Jak pokazują badania, poziom emisji wyjątkowo szkodliwych tlenków azotu w ruchu rzeczywistym jest największy dla samochodów z silnikiem Diesla, w tym zwłaszcza tych poniżej normy Euro 6⁵.** Dlatego to przede wszystkim na nich skupiają się strefy czystego transportu i to one objęte są najostrzejszymi ograniczeniami.

Obowiązek ustanowienia w polskich miastach stref czystego transportu wynika z zapisów Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO). Dotyczy on miast liczących ponad 100 tys. mieszkańców, na terenie których odnotowano przekroczenia średniorocznej normy tlenków azotu (NOx). Obecnie trwają prace nad wprowadzeniem tego obowiązku do polskiego porządku prawnego (ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych).

Dokumentem stanowiącym o przekroczeniu progów jest raport roczny Głównego Inspektora Ochrony Środowiska publikowany do 30 kwietnia każdego roku.

O ile stworzenie SCT jest obowiązkowe, to jej kształt oraz faktyczne warunki wjazdu i poruszania się po niej leżą w gestii władz lokalnych. Z kolei ich cechą wspólną – zgodnie z KPO – ma być wyeliminowanie z ruchu miejskiego tych aut, które emitują najwięcej zanieczyszczeń powietrza.

W Polsce funkcjonuje na razie tylko jedna – warszawska SCT, jednak kolejne miasta, tj. Kraków i Wrocław, pracują nad wdrożeniem własnych stref czystego transportu. Jednym z większych wyzwań, które stoją przed samorządami planującymi wdrożyć SCT, jest ***stosunkowo niska wiedza społeczeństwa dotycząca nie tylko zakresu wymogów technicznych związanych z wprowadzeniem takiej strefy, ale nawet samej idei SCT.*** Strefy są często postrzegane jako utrudnienie w codziennym funkcjonowaniu, dlatego **samorządy muszą podjąć wysiłek w celu zmiany obrazu stref czystego transportu** – z niepotrzebnej komplikacji na szansę na zdrowsze i bardziej przyjazne środowisko.

⁵ <https://cares-project.eu/wp-content/uploads/2023/06/CARES-814966-D3.4-Summary-report-on-partner-cities-measurement-campaigns.pdf>

Pomiary jakości powietrza nie pozostawiają złudzeń. Dlatego musimy działać natychmiast, bo podusimy się w naszych miastach. SCT to stopniowe, rozpisane na lata (a więc dające czas mieszkańcom na dostosowanie się do nich) zmiany, które pomogą naszemu miastu odetchnąć (...). Czy prawo do kopczenia podstarzałymi dieslami jeszcze o kilka lat dłużej ma być ponad prawem do zdrowia, a nawet życia wszystkich mieszkańców 2-milionowej metropolii. Nie wydaje mi się, żeby ktokolwiek przy zdrowych zmysłach odpowiedział na to pytanie twierdząco.

Rafał Trzaskowski

Prezydent Miasta Warszawy

Źródło: <https://um.warszawa.pl/-/warszawa-wprowadzi-strefe-czystego-transportu>

WARSZAWSKA STREFA CZYSTEGO TRANSPORTU – ZASADY FUNKCJONOWANIA

Obowiązująca od 1 lipca 2024 r. warszawska SCT obejmuje większość Śródmieścia i fragmenty otaczających je dzielnic. Strefa stawia samochodom wymagania techniczne, które będą systematycznie zaostrzane, począwszy od 2026 r. co dwa lata. Obecnie pojazdy tam wjeżdżające podlegają następującym wymogom:

- pojazd z silnikiem benzynowym (w tym LPG) musi spełniać normę Euro 2 lub być wyprodukowany nie wcześniej niż w 1997 r. (tj. maksymalny wiek pojazdu w roku wdrożenia – 27 lat);
- pojazd z silnikiem Diesla (w tym LPG) musi spełniać normę przynajmniej Euro 4 lub być wyprodukowany nie wcześniej niż w 2005 r. (tj. maksymalny wiek pojazdu w roku wdrożenia – 19 lat).

Co istotne, osoby zamieszkałe w Warszawie i płacące tam podatki zwolnione będą ze spełniania wymagań strefy w dwóch pierwszych etapach jej wprowadzania. Reguły SCT dotyczyć ich będą dopiero od stycznia 2028 r. – wówczas nie będą mogli poruszać się po strefie pojazdem z silnikiem Diesla starszym niż 14 lat i pojazdem benzynowym starszym niż 23 lata.

Ten wyjątek ma zastosowanie w przypadku osób, które przed 1 stycznia 2024 r. były właścicielami swoich pojazdów. Wprowadzony zostanie

również dodatkowy wyjątek dla seniorów (osób, które do końca 2023 r. ukończą 70 lat), o ile przed 1 stycznia 2024 r. byli właścicielami swoich pojazdów.

Kolejne etapy wdrażania pierwszej polskiej strefy czystego transportu prezentuje poniższa grafika.

Źródło: <https://transport.um.warszawa.pl/wymogi-sct>

KORZYŚCI Z UTWORZENIA WARSZAWSKIEJ SCT

Strefa czystego transportu przyniesie liczne korzyści zdrowotne mieszkańcom Warszawy. Ekspert Międzynarodowej Rady ds. Czystego Transportu (ICCT) w swoim opracowaniu z lutego 2023 r. „Warszawska strefa czystego transportu: potencjalne korzyści dla jakości powietrza i zmiany dla kierowców” oszacowali na podstawie rzeczywistych emisji spalin, że warszawska SCT w pierwszym etapie dotknie zaledwie 2% samochodów osobowych – powodując jednak spadek samochodowych emisji tlenków

azotu (NO_x) o 11% i pyłów (PM) o 23%⁶. Oczekuje się, że spadek poziomu zanieczyszczeń powietrza, w tym pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} oraz tlenków azotu (NO_x), zmniejszy liczbę przypadków chorób układu oddechowego i krążenia, a także alergii i astmy. **Z badań opublikowanych w czasopiśmie „Lancet” wynika, że zmniejszony poziom zanieczyszczeń komunikacyjnych w Warszawie może doprowadzić do redukcji liczby zgonów o blisko 945 osób rocznie⁷.**

Ważne dokumenty:

1. *Strefy Czystego Transportu: Przewodnik. Praktyczne rozwiązania dla władz miast*, CleanCities, 2024: <https://poland.cleancitiescampaign.org/wp-content/uploads/2024/06/SCT-Przewodnik.pdf>.
2. Regulacje prawne dot. warszawskiej SCT: <https://transport.um.warszawa.pl/regulacje-prawne-sct>.
3. Raport z konsultacji społecznych w Warszawie: Raport z konsultacji społecznych SCT.

⁶ <https://sct.prowly.com/233403-strefa-czystego-transportu-przyniesie-warszawie-lepsze-powietrze-rekomendacje-naukowcow-z-icct>

⁷ S. Khomenko et al. Premature mortality due to air pollution in European cities: a health impact assessment. „Lancet Planet Health” 2021 nr 5, s. e121–e134.

Urząd Miasta Warszawa

E-mail: sct@um.warszawa.pl

Tel. 19 115

#SCT #strefa czystego transportu #low emission zone

ZAKUP ZEROEMISYJNYCH POJAZDÓW TRANSPORTU ZBIOROWEGO

GRABÓW NAD PILICĄ I OŻARÓW MAZOWIECKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Ożarów Mazowiecki

Przechodzenie na elektryczne środki transportu zbiorowego sprzyja redukcji zanieczyszczeń powietrza i pomaga w walce ze zmianami klimatu dzięki ograniczaniu emisji CO₂. Z tego też powodu coraz więcej gmin z województwa mazowieckiego decyduje się na pozyskiwanie środków na zakup elektrycznych autobusów i koniecznych do ich eksploatacji stacji ładowania.

Jedną z nich jest gmina wiejska Grabów nad Pilicą z powiatu kozienickiego, której władze zdecydowały się na taki zakup. **Pojazd został nabyty dzięki dofinansowaniu w kwocie 2 450 000 zł z rządowego funduszu Polski Ład i dzięki wkładowi własnemu gminy w wysokości 206 800 zł.** Jest to pierwszy autobus elektryczny w gminie wiejskiej w powiecie kozienickim.

Pojazd służy jako autobus szkolny do przewozu uczniów szkoły podstawowej, których miejsce zamieszkania jest oddalone od placówki o minimum 3 kilometry. Dziennie pokonuje trasę blisko 230 kilometrów, służąc dzieciom z całej gminy. Jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych; ma 43 miejsca siedzące oraz 20 stojących. Autobus zastąpił wykorzystywany wcześniej w tym samym celu autobus spalinowy.

Kolejna gmina z Mazowsza, która pozyskała pojazd elektryczny w celu dowozu dzieci do szkół podstawowych, to Ożarów Mazowiecki. W 2023 r. na ożarowskich drogach pojawił się pomarańczowy autobus z 51 miejscami siedzącymi i 10 miejscami stojącymi. Jest on wyposażony w windę dla osób z niepełnosprawnościami i na wózkach inwalidzkich, w oświetlone tablice informujące o przewozie dzieci i w pomarańczowe sygnalizatory świetlne na dachu włączające się automatycznie podczas postoju.

Bezpieczeństwo dzieci, obniżenie zużycia paliwa, zmniejszenie poziomu hałasu i spalin oraz wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym tych najmłodszych – to były powody, które zdecydowały o wyborze autobusu elektrycznego.

Paweł Kanclerz

Burmistrz Ożarowa Mazowieckiego

Zakup został dofinansowany z programu priorytetowego „System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) – KANGUR – Bezpieczna i ekologiczna droga do szkoły”. Całkowita wartość przedsięwzięcia to prawie 2,5 mln zł z dofinansowaniem w wysokości 773 941 zł.

Urząd Gminy Grabów nad Pilicą

E-mail: grabow@grabow.pl

Tel. (48) 662 70 14

Urząd Miejski w Ożarowie Mazowieckim

E-mail: umig@ozarow-mazowiecki.pl

Tel. (22) 731 32 00

#szkolny autobus elektryczny #elektromobilność Ożarów Mazowiecki
#elektromobilność Gmina Grabów

BUDOWA INFRASTRUKTURY WSPIERAJĄCEJ CZYSTY TRANSPORT

MIASTO I GMINA PILAWA
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Pilawa

Miasto i gmina Pilawa z powiatu garwolińskiego na Mazowszu w latach 2019-2022 przeprowadziły rewitalizację terenów przy dworcu kolejowym w Pilawie, która polegała na budowie centrum przesiadkowego z parkingiem „Parkuj i jedź P+R”.

Inwestycja została zrealizowana w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014–2020 i działania 4.3.1 „Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i rozwój mobilności miejskiej”. Całkowita wartość rewitalizacji wyniosła ponad 10 mln zł, z czego 6,2 mln pokryło dofinansowanie unijne.

Przed inwestycją bardzo dużym problemem w rejonie dworca kolejowego w Pilawie była niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, co utrudniało sprawne przesiadanie się mieszkańców w celu kontynuowania

podróży koleją. Dlatego władze samorządowe, wychodząc naprzeciw potrzebom mieszkańców i przyjezdnych, zleciły opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznej w tym rejonie.

Dzięki efekcie utworzono parking na 103 miejsca, w tym 3 dla osób z niepełnosprawnościami, oraz pętlę autobusową z wiatą przystankową, zadaszony parking na 30 rowerów, 2 miejsca do ładowania samochodów elektrycznych oraz toalety.

Źródło: Gmina Pilawa

W ramach inwestycji zakupiono także 2 autobusy niskoemisyjne dla przewoźnika działającego na terenie miasta i gminy Pilawa, co umożliwiło uruchomienie nowych połączeń autobusowych dla mieszkańców.

Wokół dworca wykonano liczne nasadzenia zieleni, utwardzono drogi dojazdowe oraz wytyczono ścieżki rowerowe, ułatwiając tym samym dojazd do parkingu i pętli autobusowej oraz jednocześnie zachęcając mieszkańców do przesiadania się na dwa kółka.

Inwestycja usprawniła transport gminny i przyczyniła się do zmniejszenia natężenia ruchu samochodowego w Pilawie, a to pozytywnie wpłynęło na redukcję emisji zanieczyszczeń powietrza z transportu. Takie zagospodarowanie terenu przy dworcu kolejowym poprawia również bezpieczeństwo i komfort podróżnych, co stanowi dodatkową zachętę do korzystania z transportu zbiorowego.

Zrealizowana inwestycja ma duże znaczenie nie tylko dla miasta i gminy Pilawa, ale także dla powiatu garwolińskiego z racji pełnienia przez Pilawę roli ważnego węzła kolejowego, z którego korzystają mieszkańcy całego powiatu garwolińskiego.

Mając świadomość obowiązków, jakie spoczywają na gminach w zakresie poprawy jakości powietrza, w tym ograniczenia emisji zanieczyszczeń z komunikacji samochodowej, jak również ochrony zdrowia i życia mieszkańców, podjęliśmy to wyzwanie jako jedno z naszych działań na rzecz poprawy środowiska.

Bardzo się cieszę, że rezultaty przeprowadzonej rewitalizacji i naszych działań na rzecz poprawy środowiska zostały docenione w 2023 r. w konkursie Zarządu Województwa Mazowieckiego pt. Najlepsze praktyki na rzecz ochrony powietrza. Gmina i miasto Pilawa zajęły w nim drugie miejsce w kategorii gmin o liczbie mieszkańców pomiędzy 5000 a 20 000 osób za szczególne osiągnięcia w działaniach na rzecz poprawy jakości powietrza, w tym przede wszystkim za wdrażanie i realizowanie zapisów Programu Ochrony Powietrza. To zdecydowanie motywuje nas do podejmowania kolejnych działań w tym zakresie.

Albina Łubian

Burmistrz miasta i gminy Pilawa

Wioletta Jaroń

Wydział Inwestycji, Budownictwa i Gospodarowania Nieruchomościami

E-mail: urząd@pilawa.com.pl

Tel. (25) 685 61 10

#Pilawa P+R #czysty transport #mobilność miejska

ZWIĘKSZENIE LICZBY POŁĄCZEŃ KOLEJOWYCH I DARMOWA KOMUNIKACJA MIEJSKA

MIŃSK MAZOWIECKI
WOJ. MAZOWIECKIE

Źródło: Gmina Mińsk Mazowiecki

Mińsk Mazowiecki, 40-tysięczne miasto należące do aglomeracji warszawskiej, położone 20 kilometrów od granicy Warszawy, jest miejscem zamieszkania i wypoczynku wielu ludzi pracujących w stolicy. Od kilku lat, aby odpowiadać na ich potrzeby w zakresie transportu, sukcesywnie uruchamiane są nowe połączenia kolejowe. Obecnie z Mińska Mazowieckiego do Warszawy jeżdżą 4 pociągi pośpieszne i 50 osobowych.

W planach PKP PLK S.A. jest poprawa przepustowości linii kolejowej do Mińska Mazowieckiego poprzez budowę torów aglomeracyjnych na odcinku Warszawa Rembertów – Sulejówek Miłosna i docelowo Mińsk Mazowiecki. Zdaniem regionalnego przewoźnika – Kolei Mazowieckich Sp. z o.o. umożliwi to stworzenie optymalnego rozkładu jazdy bez wydłużania czasu przejazdu pociągów dalekobieżnych.

Na dworcu kolejowym w Mińsku Mazowieckim został oddany do użytku dodatkowy peron w pełni przystosowany do potrzeb osób z niepełno-sprawnością. Mogą się tam zatrzymywać pociągi jadące m.in. w kierunku Warszawy i Terespolu, ale także Pilawy i Lublina.

Dzięki przebudowie infrastruktury kolejowej, poprawie przepustowości pomiędzy Warszawą a Mińskiem Mazowieckim również mieszkańcy wschodniej bramy metropolii zyskają w przyszłości nowe połączenie ze stolicą. Ale już dziś Mińsk Mazowiecki sprawnie organizuje transport zbiorowy – mamy 4 linie autobusowe, które obejmują niemal całe miasto i dowożą pasażerów do stacji kolejowych, gdzie mogą się oni przesiadać do pociągów Kolei Mazowieckich. W ten sposób miasto realizuje jeden z punktów Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej, czyli zintegrowanie lokalnych podsystemów transportu zbiorowego z liniami metropolitalnymi.

Marcin Jakubowski

Burmistrz Mińska Mazowieckiego

Źródło: <https://um.warszawa.pl/-/metropolia-w-ruchu-nowe-linie-skm>

Źródło: Gmina Mińsk Mazowiecki

Komunikacja miejska działa w Mińsku Mazowieckim od 2018 r. Została założona w odpowiedzi na gigantyczne korki, który tworzyły się na ulicach tego stosunkowo niewielkiego miasta o obszarze 13 kilometrów kwadratowych. **W wyniku konsultacji społecznych, samorząd wybrał opcję opłat za parkowanie w centrum miasta i bezpłatną komunikację**

miejską dla mieszkańców Mińska Mazowieckiego, a od 2022 r. dla wszystkich pasażerów niezależnie od miejsca zamieszkania. W ten sposób miasto oszczędza na kosztach dystrybucji biletów i na kontrolach, a przychody ze strefy płatnego parkowania pokrywają 75% kosztów funkcjonowania komunikacji miejskiej.

Przebieg tras linii autobusowych pokrywa niemal całe miasto. Komunikacja autobusowa odnotowuje frekwencyjny sukces. Średnie dobowe zapętnienie autobusów przekracza w godzinach szczytu 100%. W związku z tym miasto zdecydowało się na zagęszczenie połączeń i zastąpienie 8-metro- wych autobusów 12-metrowymi. Tabor został również uzupełniony o 6 au- tobusów elektrycznych na zakup których pozyskano środki europejskie. Dla usprawnienia ruchu transportu zbiorowego, w mieście wyznaczono pierwszy buspas, dzięki któremu czas przejazdu autobusów w godzinach szczytu został skrócony o 7-8 minut. Choć korków nie udało się całkowicie zlikwidować, miasto zdołało uniknąć paraliżu komunikacyjnego.

Urząd Miasta Mińsk Mazowiecki

E-mail: sekretariat@umminskmaz.pl

Tel. (25) 759 53 11

#Mińsk Mazowiecki #tory aglomeracyjne
#darmowa komunikacja miejska